

Lähialueet tutuksi – hankkeen kehittäminen asiakaslähtöisesti

Tiivistelmä

Tekijä Mariam Umor	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK	Valmistumisaika 2025
	Sivumäärä 59	
Työn nimi Lähialueet tutuksi – hankkeen kehittäminen asiakaslähtöisesti		
Tutkinto ja koulutusala Terveystieteiden (YAMK), Sosiaali- ja terveystieteiden palvelumuotoilu		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja) Yhteiset lapsemme ry		
Tiivistelmä <p>Lähialueet tutuksi – hanke tarjoaa matalan kynnyksen arjen kotoutumisen tukea, jossa vapaaehtoiset henkilöt tai perheet yhdistetään maahanmuuttaneen perheen kanssa. Toiminnan ideana on, että yhdessä perheet tutustuvat lähialueen palveluihin, suomalaiseen kulttuuriin ja samalla vahvistavat suomen kielen taitoaan. Tarve opinnäytetyölle tuli hankkeelta.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa hankkeen osallistujien mahdollisista haasteista toiminnassa. Toisena tavoitteena on hyödyntää tuotettua tietoa, niin että toiminta tukee paremmin maahan muuttaneiden perheiden arjen kotoutumista. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia ja kuvata hankkeeseen osallistuvien kahden ryhmän haasteita hankkeen toimintaan osallistumisesta. Nämä kaksi ryhmää ovat hankkeen maahanmuuttaneet perheet, hankkeeseen osallistuvat vapaaehtoiset. Tutkimuksen tarkoituksena on myös luoda konkreettisia kehittämissuhteita hankkeen laadun ja asiakaskokemuksen parantamiseksi.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin soveltavana laadullisena tutkimuksena ja menetelmänä olivat haastattelu ja työpaja. Haastatteluihin osallistuneet (N=5) tuottivat haasteet, joihin työntekijät (N=3) tuottivat kehittämissuhteita. Haastatteluiden aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.</p> <p>Haastatteluista erottui seitsemän haastetta: Heikko kielitaito, koulutus, arjen ja ajankäytön vaikutus, lasten yksilölliset tarpeet, materiaalien käyttö, aikuisten kaverisuhteiden muodostuminen ja osallistujien toiveiden sekä tarpeiden tiedostaminen. Työntekijät tuottivat kehittämissuhteita näistä kolmeen ensimmäiseen mainittuun haasteeseen. Ehdotukset olivat toiminnan tavoitteiden selkeyttäminen, kirjallinen suunnitelma toiminnan etenemisestä osallistujille, oheistoiminta suunnitellusti osaksi lähialuekaveritoimintaa, oppaan konkretisointi, painopiste koulutuksessa enemmän tavoitteen mukaiseksi, vapaaehtoisen oman arjen tekemisten sovittaminen toimintaan, vapaaehtoisten kiittämisen lisääminen, ääni- tai videomateriaalia perheiden omalla äidinkielellä, tulkkipalveluiden käyttö vapaaehtoisille ja osallistujien valmistaminen paremmin kohtaamisiin.</p>		
Asiasanat Maahan muuttaneet, järjestöt, haaste, laadullinen tutkimus		

Abstract

Author(s) Mariam Umor	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2025
	Number of Pages 59	
Title of Publication Developing the "Getting to Know the Neighborhood" Project from a Customer-Oriented Perspective		
Degree, Field of Study Public Health Nurse (UAS), Service Design for Social and Health Services		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party) All Our Children		
Abstract <p>Getting to Know the Local Area –project offers low-threshold support for everyday integration by pairing volunteer individuals or families with immigrant families. The idea is that the immigrant families get to know local services and Finnish culture together while also strengthening their Finnish language skills. The need for this thesis arose from the project.</p> <p>The aim of the research is to provide information about possible challenges faced by participants in the project. A secondary aim is to utilize this information to develop the activity so that it better supports the integration of immigrant families. The purpose of the research is to examine and describe the challenges experienced by two groups participating in the project: immigrant families and volunteers. The goal is to create concrete development proposals to improve the quality of the project and enhance the participant's experience.</p> <p>The thesis was carried out as an applied qualitative study, using interviews and a workshop as methods. The interviews (N=5) revealed challenges, to which the project staff (N=3) provided development suggestions. The interview data was analyzed using content analysis.</p> <p>Seven main challenges emerged from the interviews: poor language skills, training, the impact of everyday life and time management, children's individual needs, use of materials, forming friendships among adults, and recognizing the wishes and needs of participants. Staff members produced development suggestions for the first three of these challenges. These suggestions included clarifying the objectives of the activity, providing participants with a written plan for the progression of the activities, integrating supplementary activities intentionally into the program, making the guidebook more concrete, aligning training with the goals of the program, helping volunteers align their everyday schedules with the activities, increasing recognition and appreciation for volunteers, offering audio or video materials in the families' native languages, using interpretation services for volunteers, and better preparing participants for their encounters.</p>		
Keywords Immigrants, nonprofit organizations, challenge, qualitative research		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Soveltavan tutkimuksen lähtökohdat.....	3
2.1	Nykytilan kuvaus	3
2.2	Maahanmuutto kansainvälisellä tasolla	4
2.3	Yhteistyöorganisaatio	5
2.4	Kehittämisen tarve ja oletettavissa oleva hyöty.....	7
2.5	Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	8
3	Maahanmuutto ja kotoutuminen.....	9
3.1	Maahanmuuttaja vai maahan muuttanut?.....	9
3.2	Kotoutuminen	9
3.3	Maahanmuuttaneiden kohtaama rasismi ja syrjintä	12
3.4	Maahanmuuttaneiden osallisuus	14
4	Järjestöt.....	16
4.1	Järjestöt kotoutumisen tukena	16
4.2	Vapaaehtoistoiminta	17
4.3	Maahan muuttaneet järjestöissä	18
5	Kehittäminen palvelumuotoilun menetelmin	21
5.1	Palvelumuotoilu	21
5.2	Asiakaslähtöinen kehittäminen	24
5.3	Kehittämishankkeet	25
6	Menetelmälliset lähtökohdat.....	27
6.1	Soveltava laadullinen tutkimus	27
6.2	Tiedonkeruumenetelmät.....	28
6.3	Tiedonkeruun toteutus.....	32
6.4	Aineiston analyysi.....	38
7	Tulokset.....	41
8	Pohdinta	49
8.1	Tulosten tarkastelu	49
8.2	Eettisyys ja luotettavuus	52
8.3	Johtopäätökset ja kehittämissuositukset	54
	Lähteet	59

Liite 1. Tutkimustiedote

Liite 2. Suostumuslomake

Liite 3. Tietosuojalomake

Liite 4. Haastattelun kysymykset

Liite 5. Tutkimuslupa

1 Johdanto

Suomen väkiluvusta lähes 10 % on ulkomaalaistaustaisia ja maahanmuutto on kasvanut 90-luvulta tasaisesti koko maassa (Tilastokeskus 2021; THL 2024). Maahan muuttanut on vastuussa omasta kotoutumisestaan, joka on hänen yksilöllinen prosessinsa (Laki kotoutumisen edistämisestä 24§, 681/2023). Kotoutuminen tapahtuu monella eri tasolla, eikä kosketa vain henkilön työllistymistä tai opiskelua. Se pitää myös sisällään uuden elämän rakentamisen uudessa maassa yksin tai yhdessä läheisten kanssa. Kotoutujan tulee löytää itselleen ne mielekkäät tekijät, jotka mahdollistavat hyvän elämän. Usein kotoutuja tarvitseekin tukea tähän yksilölliseen prosessiin. Valtiolla, kunnilla ja kolmannella sektorilla on kaikilla oma roolinsa kotoutujan prosessissa, mutta olennaista on löytää ne palvelut, jotka vastaavat tarpeeseen ja todellisuudessa edistävät kotoutumista. (Scotson 2020, 20: Kotoutuminen.fi b.) On siis olennaista, että henkilö tulee kuulluksi näissä palveluissa ja, että hän voi sanoittaa tarpeensa.

Onnistunutta kotoutumista yksi määrittävä tekijä on aktiivinen toimijuus yhteiskunnassa (Laki kotoutumisen edistämisestä 17§, 681/2023). Aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa voidaan hahmottaa osallisuuden käsitteen kautta. Osallisuus tarkoittaa mahdollisuutta päättää omaa elämää koskevista asioista ja sitä että henkilöllä on tarvittavat tietotaidot elääkseen itsensä näköistä hyvää elämää (Isola ym. 2017, 5). Lähtökohtaisesti valtion ja kunnan palvelut tukevat henkilön työllistymistä ja kouluttautumista, mutta arjen tuki painottuu merkittävästi kolmannen sektorin toimijoille, kuten järjestöille. Arjen tukeen kuuluvat esimerkiksi sosiaalisten verkostojen luominen ja mielekkään vapaa-ajan rakentaminen. Näiden mahdollistaminen korostuu järjestösektorin toiminnassa ja ne tutkitusti tukevat henkilön kotoutumista. (Eid ym. 2023, 137.)

Kotoutujat eivät kuitenkaan ole homogeeninen ihmisryhmä, yli 500 000 henkilöllä ei voi olla samat tarpeet ja toiveet hyvälle elämälle. Palvelun toimivuuden ja vaikuttavuuden kannalta on olennaista, että se vastaa tarpeeseen. Jotta tiedetään, mikä on tarve, täytyy se selvittää. Kotoutujien ja maahan muuttaneiden osallisuutta yhteiskunnassa ja palveluissa on tutkittu, mutta heidän osallistamisestaan varsinaiseen kehitystyöhön Suomessa ei juurikaan löydy tutkimuksia. Esimerkiksi kotoutuja on vastuussa omasta kotoutumisestaan, jonka tavoitteena on työllistyminen. Ulkomaalaistaustaisen työllisyysaste on kuitenkin vain 66 %, kun taas syntyperäisillä suomalaisilla se on 74 %. Kotoutujalla voi olla Suomeen muuttaessa jo tutkinto suoritettuna lähtömaassa, mutta usein he joutuvat opiskelemaan kokonaan uuden ammatin ja työllistymään työvoimapula-aloille. (Kokkonen ym. 2019, 93.) Väkisinkin herää kysymys, tulevatko kotoutujat kuulluksi omaa elämäänsä koskevissa palveluissa tai vastaavatko palvelut heidän tarpeisiinsa?

Ulkomaalaistaustaisista 42 % on kokenut syrjintää arjessaan ja 26 % on kokenut syrjintää työelämässä (MoniSuomi 2023). Kotoutuminen tapahtuu aina vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa, eikä kotoutumisen prosessin sosiaalista ulottuvuutta voi unohtaa. Kotoutujien kohtaama syrjintä monella ulottuvuudella heikentää tätä prosessia ja vaikuttaa myös yksilöön itseensä monella eri tasolla. (Eid ym. 2023, 131.) Henkilöltä siis vaaditaan yksilöllistä sitoutumista ja vastuunottamista kotoutumisesta, mutta unohdetaan yhteiskunnan vastuu ottaa heidät vastaan ja tukea heidän mahdollisuuksiaan uuden elämän rakentamisessa. Kuitenkaan heitä ei tulisi nähdä vain apua tarvitsevinä passiivisina toimijoina vaan oman elämänsä aktiivisina päätöksentekijöinä. Kotoutujan osallisuuden kokemus näkyy henkilön mahdollisuuksissa vaikuttaa oman elämänsä päätöksenteossa ja jotta yhteiskunta voi vahvistaa tätä kokemusta, on sen laitettava palvelunkäyttäjää palvelun keskiöön, kuunnella ne tarpeet ja toiveet mitä henkilöllä on ja luoda palvelut sen ympärille. (Kostilainen ym. 2020, 36–42.)

Soveltavan tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa Lähialueet tutuksi – hankkeen osallistujien mahdollisista haasteista toiminnassa, joiden avulla toimintaa voidaan parantaa asiakaslähtöisesti. Toisena tavoitteena on hyödyntää tuotettua tietoa, niin että toiminta tukee paremmin maahan muuttaneiden perheiden arjen kotoutumista. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia ja kuvata Lähialueet tutuksi- hankkeeseen osallistuvien kahden ryhmän haasteita hankkeen toimintaan osallistumisesta ja tuottaa kehittämissuhteita. Nämä kaksi ryhmää ovat hankkeen maahan muuttaneet perheet, hankkeeseen osallistuvat vapaaehtoiset ja kehittämissuhteet tuottavat Yhteiset lapsemme ry:n työntekijät. Tarkoituksena on myös luoda konkreettisia kehittämissuhteita hankkeen laadun ja asiakaskokemuksen parantamiseksi.

2 Soveltavan tutkimuksen lähtökohdat

2.1 Nykytilan kuvaus

Maahanmuutto Suomeen on 1990-luvulta alkaen kasvanut tasaisesti (Tilastokeskus 2021). Vuonna 2024 Suomen väestöstä ulkomaalaistaustaisia oli 610 148, mikä on 10,8 % koko väestöstä (Tilastokeskus 2025). Ulkomaalaistaustaiseksi määritellään henkilö, jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla (Valtioneuvosto 2021). Jos tarkastellaan vieraskielisiä ryhmiä Suomessa, eli henkilöitä, jotka puhuvat äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia, suurimmat kieliryhmät ovat venäjä, viro ja arabia (Tilastokeskus 2024). Yleisimpinä syinä Suomeen muutolle ovat työ, perhe ja opiskelu (Maahanmuuttovirasto 2024a). Maahanmuutolla on myös merkittävä vaikutus Suomen väestönkasvuun syntyvyyden ollessa alhainen. Vuonna 2024 muuttovoiton ansiosta Suomen väkiluku kasvoi lähes 32 120 henkilöllä. (Tilastokeskus 2024.) Muuttoliike keskittyy pitkälti Uudellemaalle ja isoihin kaupunkeihin. Vuonna 2019 suurin osa ulkomaalaistaustaisista henkilöistä asui Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. (Valtioneuvosto 2021.) Pohjoismaisella tasolla vertailtuna Suomeen muutetaan huomattavasti vähemmän kuin muualle Pohjoismaihin. Suurin osa muuttoliikkeestä kohdistuu Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan. Vain Islantiin muutetaan vähemmän kuin Suomeen. (Nordic statistics database.)

Alhaisen syntyvyyden ja väestön vanhenemisen takia Suomi tarvitsee maahanmuuttoa. Suomalaiset työmarkkinat tarvitsevat myös enemmän osaajia kuin tällä hetkellä Suomesta löytyy. (Valtioneuvosto 2021.) Ulkomaalaistaustaiset eivät kuitenkaan työllisty samalla tavalla kuin syntyperäiset suomalaiset. Ulkomaalaistaustaisen työllisyysaste on 66 %, kun taas syntyperäisillä suomalaisilla se on 74 %. Vaikka Suomeen maahanmuuttaneella olisi lähtömaassaan suoritettu ammatti- tai korkeakoulututkinto, he harvoin päätyvät Suomessa työskentelemään koulutustaan vastaavalle alalle. He eivät vain joudu opettelemaan suomen kieltä, vaan usein he joutuvat kouluttautumaan uudestaan ja työllistyvät aloille, joilla on työvoimapulaa. Työllistymisen haasteet ajavat usein ulkomaalaistaustaisen väestön pienituloisuuteen ja moni joutuu turvautumaan erilaisiin sosiaalietuuksiin taatakseen itselleen riittävän toimeentulon. (Kokkonen ym. 2019, 93.)

Työllistymisen kannalta maahanmuuttaneiden kotoutuminen on olennaista (Valtioneuvosto 2021). Kotoutuminen on aina yksilöllinen prosessi, jonka tavoitteena on, että henkilö kokee integroituneensa yhteiskunnan täysivaltaiseksi ja aktiiviseksi jäseneksi, oppii tarvittavat tiedot ja taidot toimiakseen yhteiskunnassa sekä tuntee asuinmaansa kielen ja kulttuurin. Kotoutumisen prosessi on myös kaksisuuntainen ja siihen vaikuttaa yhteiskunnan kyky ottaa vastaan uusia tulijoita ja tukea heidän kotoutumistaan. (Esberg 2020, 38–43.)

2.2 Maahanmuutto kansainvälisellä tasolla

Vuoden 2023 loppuun mennessä 117,3 miljoonaa ihmistä maailmalla joutui jättämään kotinsa vainon, konfliktien, väkivallan, ihmisoikeusloukkausten tai muiden tapahtumien takia, jotka vakavasti häiritsivät yleistä järjestystä. Heistä 5,8 miljoonaa oli kansainvälisen suojelun tarpeessa sekä pelkästään 6 miljoonaa pakolaista Palestiinasta. Tämän lisäksi 6,9 miljoonaa turvapaikanhakijaa ja 31,6 miljoonaa ihmistä oli oikeutettu Yhdistyneiden kansakuntien kansainväliseen suojeluun. Loput noin 68 miljoonaa ihmistä ovat edelleen kotimaissaan pakolaisuutta vastaavassa tilanteessa. Hyväksytyjä turvapaikkahakemuksia vuonna 2023 oli maailmanlaajuisesti 158,700. (UNHCR 2023.) Suomessa hyväksytyjä turvapaikkahakemuksia samana vuonna oli 1571. Suomi antoi vuonna 2023 yhteensä 20 540 myönteistä päätöstä kansainvälisen suojelun tarpeessa oleville, joista 18 969 oli pelkästään Ukrainan kansalaisia, jotka olivat hakeneet tilapäistä suojelua. (Maahanmuuttovirasto 2024b.) Tilapäinen suojelu on poikkeusmenettely, joka on tarkoitettu vain ja ainoastaan Ukrainasta so-
taa pakeneville henkilöille, jotka tarvitsevat nopeasti väliaikaista suojelua (Maahanmuutto-
virasto).

OECD:n International Migration Outlook (2023) – raportti kertoo maahanmuuttaneiden työllistymisestä vuonna 2022. OECD on taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö, johon kuuluu 38 jäsenmaata eri puolilta maailmaa. OECD-maihin saapui vuonna 2022 6,1 miljoonaa uutta maahan muuttanutta, joka oli 26 % enemmän kuin edeltävänä vuonna. Suurimpina syinä olivat humanitaariset syyt sekä työperäinen maahanmuutto. Maahanmuuttaneiden työllisyysaste oli 72,3 %, mikä on korkein luku 2000-luvulla. Maahanmuuttaneiden työttömyysaste on OECD-maissa 2,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin syntyperäisten asukkaiden, mutta esimerkiksi Espanjassa matalan ja keskitason koulutuksen saaneiden maahanmuuttaneiden työllisyysaste on jo korkeampi, kuin syntyperäisten asukkaiden. Monet OECD-maat kärsivät työvoimapulasta, ja jotkin maat tekevät muutoksia maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikkaansa lisätäkseen työperäistä maahanmuuttoa.

OECD:n International Migration Outlook (2023) – raportissa nousee esiin myös maahanmuuttaneiden samat haasteet kansainvälisellä tasolla, kuin Suomessa. Uuden asuinmaan kielen oppiminen vie aikaa ja on merkittävä tekijä yhteiskuntaan integroitua. Se vaikuttaa yksilön mahdollisuuksiin tulla yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi, työllistymiseen sekä sosiaalisiin verkostoihin. Vaikka työllisyysaste onkin parantunut, maahanmuuttaneet kohtaavat edelleen haasteita esimerkiksi työnhaussa sekä työnantajien asenteissa. Erityisesti naiset ovat haavoittuvassa asemassa työmarkkinoilla. Sosiaalisten verkostojen puuttaminen vaikeuttaa merkittävästi tiedon saantia ja tuen hakemista. Raportti korostaa

integraatiopolitiikkaa, joka ottaa huomioon maahanmuuttajien yksilölliset haasteet mikä näin ollen parantaisi heidän elämänlaatuaan ja hyvinvointiaan.

2.3 Yhteistyöorganisaatio

Yhteiset Lapsemme Ry on voittoa tavoittelematon organisaatio, joka on perustettu vuonna 1988. Sen tehtävänä on edistää lasten oikeuksia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa määriteltyjen periaatteiden mukaisesti. Sosiaali- ja terveystieteiden järjestö on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton. Lisäksi se vastustaa rasismia niin, että jokaisella lapsella on hyvä kasvaa ja elää Suomessa. Missiona on puuttua aktiivisesti rasismiin ja tukea lasten, nuorten ja heidän perheidensä osallisuutta yhteiskunnassa. (Yhteiset lapsemme Ry.)

Tavoitteita toiminnalle on vuonna 2024 uudistetussa strategiassa asetettu kolme:

- 1) *Edistämme lapsen oikeuksia toimimalla hyvien väestösuhteiden puolesta ja vaikuttamalla päätöksentekoon.*
- 2) *Edistämme kriisejä, menetyksiä ja syrjintää kokeneiden lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja kuuluvuuden tunnetta.*
- 3) *Vahvistamme moninaisuuden ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vähennämme lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa rasismia ja syrjintää. (Yhteiset Lapsemme ry.)*

Järjestön toiminta koostuu useista eri osa-alueista. Kotoutumista tukeva toiminta, johon tämä tutkimus keskittyy, koostuu lähialuekaveritoiminnasta, tukiperhetoiminnasta, ja retkitoiminnasta. Tukiperhetoiminta tukee alaikäisenä yksin ilman huoltajaa maahan tulleiden turvapaikanhakijoiden sekä heidän perheidensä kotoutumista tarjoamalla vapaaehtoisen tukihenkilön tai -perheen. Retkitoiminta tarjoaa turvapaikanhakijoille mielekästä tekemistä, heidän odottaessaan turvapaikkapäätöstä vastaanottokeskuksissa. Järjestöllä on käynnissä tällä hetkellä kaksi erillistä hanketta perustoiminnan lisäksi ja yhteensä noin 15 työntekijää keskustuimistolla ja noin 10 työntekijää lastenkodissa. (Yhteiset lapsemme Ry.)

Lähialueet tutuksi – hankkeen lähialuekaveritoiminta on matalan kynnyksen arjen kotoutumisen tuen muoto, jossa vapaaehtoiset henkilöt tai perheet yhdistetään maahanmuuttaneen perheen kanssa. Toiminnan ideana on, että yhdessä perheet tutustuvat lähialueen palveluihin, suomalaiseen kulttuuriin ja samalla vahvistavat suomen kielen taitoaan. Se on vapaaehtoista ja maksutonta kaikille osapuolille. Toiminnassa käydään läpi strukturoitu 10-kerran malli, joka vie noin puoli vuotta tai vuoden, jonka jälkeen varsinainen toiminta päättyy

ja vapaaehtoinen ja kaveriperhe voivat halutessaan jatkaa yhdessä ystävinä. (Yhteiset lapsemme Ry.)

Lähialuekaveritoiminnan keskiössä ovat siis sekä vapaaehtoiset että maahanmuuttaneet perheet. Vapaaehtoiset ohjautuvat toimintaan pääsääntöisesti sosiaalisen median ja puskaradion kautta. Vapaaehtoiset haastatellaan toimintaan hakeutumisen jälkeen puhelimitse. Alkuhaastattelussa käydään läpi vapaaehtoisen elämäntilanne, mielenkiinnonkohteet, mahdollisuus sitoutua toimintaan sekä mahdolliset toiveet toiminnalle. Vapaaehtoiset käyvät läpi kolmen tunnin koulutuksen, jossa käsitellään muun muassa maahanmuuttoa, pakolaisuutta, Lähialuekaveritoiminnan mallia, antirasistista toimintaa sekä lasten kanssa tehtävää vapaaehtoistyötä. Tämän jälkeen vapaaehtoiset yhdistetään sopivan perheen kanssa. Vapaaehtoisille on tarjolla koko toiminnan ajan työntekijöiden tuki, sekä lisäksi on kehitetty oppaat sekä aikuisille, että lapsille toiminnan tueksi. (Yhteiset lapsemme Ry.)

Maahanmuuttaneille perheille ei juurikaan ole kriteereitä toimintaan osallistumisessa, mutta jotta toiminta hyödyttäisi heitä, on olennaista, etteivät he tunne lähialuettaan vielä kovin hyvin ja kaipaavat uusia sosiaalisia verkostoja. Toiminnan ydinidea on tukea perheiden kotoutumisen prosessia ja vastata niihin tarpeisiin, joihin viranomaispalvelut eivät pysty vastaamaan. Perheet ohjautuvat toimintaan sosiaalipalveluiden, yhteistyökumppaneiden tai muiden omaehtoisten reittien kautta. Perheen ilmoittautuessa toimintaan, heidän kanssaan käydään läpi toiminnan anti, perheen elämäntilanne sekä mahdollisuus sitoutua toimintaan. Perheitä ei kouluteta, vaan heiltä kartoitetaan tarpeet ja toiveet toiminnalle, jonka perusteella heidät yhdistetään sopivan vapaaehtoisen tai vapaaehtoisen perheen kanssa. (Yhteiset lapsemme Ry.)

Sopivan vapaaehtoisen löydyttyä perheelle, järjestetään aloitustapaaminen, jossa ovat mukana maahan muuttanut perhe, vapaaehtoinen ja mahdollisesti hänen perheensä, työntekijä sekä tarvittaessa tulkki. Aloitustapaamisessa käydään läpi toiminta, kummankin osapuolen vastuut, velvollisuudet ja oikeudet sekä allekirjoitetaan sopimukset. Näin kaikki toimintaan osallistuneet ovat vakuutettuja. Tämän jälkeen perheet tapaavat yhdessä kymmenen kertaa ja käyvät läpi strukturoidun mallin, joka on luotu hankkeen alkuvaiheessa kohderyhmä haastatteluiden perusteella. Niillä on kartoitettu maahan muuttaneiden perheiden tuen tarvetta kotoutumisen prosessissa. Työntekijä seuraa kaverisuhteen etenemistä soittamalla kuulumispuheluita vapaaehtoiselle ja tarvittaessa myös perheelle. Jos kaverisuhteen etenemisessä havaitaan haasteita, tarjotaan siihen tukea esimerkiksi työntekijä vetoisten tapaamisten muodossa. Toiminta päätetään yhteisellä tapaamisella työntekijän kanssa, kun kymmenen kertaa tai noin vuosi kaverisuhteen aloituksesta on tullut täyteen.

Kaverisuhde voi jatkua sellaisenaan kaikkien osapuolien näin halutessa myös toiminnan päätyttyä.

Kotoutumisen tuen lisäksi järjestö tarjoaa tukea ja valmennusta kansainväliseen adoptioon sitä harkitseville tai adoptioprosessissa oleville. Antirasistinen kasvatustyö puolestaan pyrkii tarjoamaan ammattilaisille lisää välineitä rasismin tunnistamiseen, ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen. Lisäksi varhaiskasvatuksesta aina yläkouluihin asti järjestetään maksuttomia työpajoja. Antirasistinen kasvatustyö tuottaa myös kaikille saatavilla olevia maksuttomia materiaaleja toiminnan tueksi. (Yhteiset lapsemme Ry.)

Järjestö pyrkii vaikuttamaan yhteiskuntaan viestinnän avulla muun muassa tekemällä anti-rasistista vaikuttamistyötä kouluttamalla, antamalla puheenvuoroja erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa sekä viestinnän välityksellä eri alustoilla. Järjestöllä on myös lastensuojelun sijaishuollon ympärivuorokautinen lastenkoti, jossa on seitsemän paikkaa. Tärkeänä elementtinä on lapsen kulttuuritaustan huomioiminen kasvatuksessa. (Yhteiset lapsemme Ry.)

2.4 Kehittämisen tarve ja oletettavissa oleva hyöty

Lähialueet tutuksi – hankkeen tavoitteena on tukea maahan muuttaneiden perheiden kotoutumista arkisin keinoin tutustumalla lähialueen palveluihin, vahvistamalla suomen kieltä ja tekemällä suomalaista kulttuuria tutuksi vapaaehtoisen kaverin kanssa. Hanke on käynnistynyt maaliskuussa 2023 ja kehittämisvaihe aloitettiin syksyllä 2024. Hankkeen ensimmäiset kaverisuhteet ovat käynnistyneet alkusyksystä 2023. Kehittämisvaiheessa osa kaverisuhteista on siis jo tullut päätökseen ja osa on vielä käynnissä. Kehittämisen tarkoituksena on tuoda esiin hankkeen kohderyhmän toiveet, tarpeet sekä kehittämis ehdotukset hankkeelle ja tuottaa tietoa, jonka avulla toimintaa voidaan kehittää vastaamaan paremmin osallistujien tarvetta. Hankkeen ideana on tarjota palveluna Lähialuekaveritoimintaa, jonka tarkoitus on tukea maahan muuttaneen perheen arjen kotoutumista. Jos maahan muuttanut ei koe hyötyvänsä palvelusta, ei se silloin myöskään tue hänen kotoutumistaan. Ihminen on elämänsä paras asiantuntija ja tietää mitä tarvitsee. Tuulaniemi (2011, 71–72) toteaa teoksessaan, jotta asiakas kokisi hyötyvänsä palvelusta, on selvitettävä hänen tarpeensa, odotukset, motivaatiotekijät ja arvot.

Syrjintäkokemukset vaikuttavat negatiivisesti maahan muuttaneen sosiaaliseen identiteettiin ja osallisuuden kokemukseen. Ihmisellä voi olla vaikea samaistua yhteiskuntaan, mutta alueellisen identiteetin muodostaminen voi olla helpompaa. (Eid ym. 2023, 137.) Lähialuekaveritoiminnan yksi tärkeimpiä elementtejä on vahvistaa lähialueen tuntemista, kuulumisuuden tunnetta lähialueen yhteisöihin ja vuorovaikutusta tässä yhteisössä. Nämä ovat

tekijöitä, jotka tutkitusti tukevat kotoutumisen prosessia (Eid ym. 2023, 137). Jotta palvelu onnistuisi parhaimmalla mahdollisella tavalla, on sen keskiöön laitettava sen käyttäjä ja kehitettävä palvelua sen perusteella. Näin minimoidaan riski palvelun toimimattomuudesta ja luodaan palvelu, joka vastaa asiakkaan tarpeita, odotuksia ja toiveita. (Tuulaniemi 2011, 71.)

2.5 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän soveltavan tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa Lähialueet tutuksi – hankkeen osallistujien mahdollisista haasteista toiminnassa, joiden avulla toimintaa voidaan parantaa asiakaslähtöisesti. Toisena tavoitteena on hyödyntää tuotettua tietoa, niin että toiminta tukee paremmin maahan muuttaneiden perheiden arjen kotoutumista. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia ja kuvata Lähialueet tutuksi- hankkeeseen osallistuvien kahden ryhmän haasteita hankkeen toimintaan osallistumisesta ja tuottaa kehittämissuhteita. Nämä kaksi ryhmää ovat hankkeen maahan muuttaneet perheet, hankkeeseen osallistuvat vapaaehtoiset ja kehittämissuhteet tuottavat Yhteiset lapsemme ry:n työntekijät. Tarkoituksena on myös luoda konkreettisia kehittämissuhteita hankkeen laadun ja asiakaskokemuksen parantamiseksi.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisia haasteita Lähialueet tutuksi – hankkeeseen osallistuvilla maahanmuuttaneet perheillä on ollut Lähialuekaveritoiminnassa?
2. Minkälaisia haasteita Lähialueet tutuksi – hankkeeseen osallistuneilla vapaaehtoisilla on ollut Lähialuekaveritoiminnassa?
3. Miten Yhteiset Lapsemme ry:n työntekijät ratkaisisivat kohderyhmien esiin tuomat haasteet?

3 Maahanmuutto ja kotoutuminen

3.1 Maahanmuuttaja vai maahan muuttanut?

Työ- ja elinkeinoministeriö (2021) määrittelee kotoutumisen sanastossa maahanmuuttajan ja maahan muuttaneen seuraavasti

” [...] ulkomailla syntynyt henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta asuu Suomessa ja on saanut oleskeluoikeuden”.

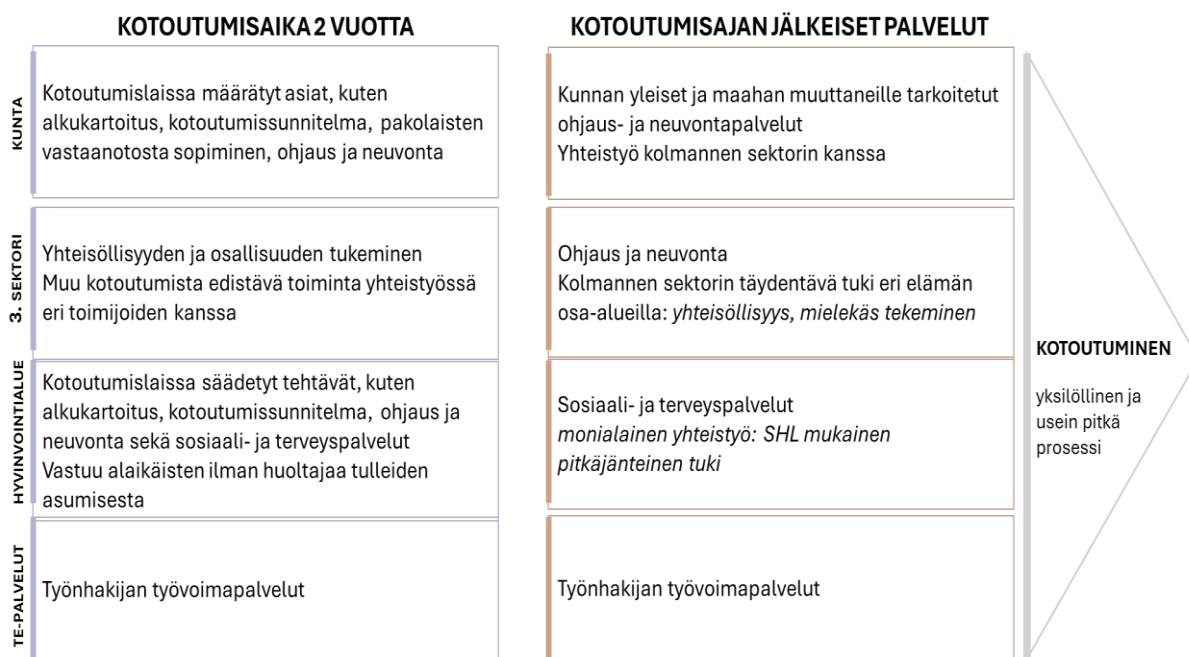
Syitä maahanmuutolle on monia työ, opiskelu, perhe tai vain yleinen kiinnostus. Kotoutuminen on kuitenkin prosessi, joka tulee päätökseen, lain mukaan vähintään kahdessa vuodessa (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 23§). Käytettäessä termiä ”maahanmuuttaja”, annetaan kuva, että maahanmuutto jatkuisi ja jatkuisi, eikä henkilö koskaan saavuttamaan yhteiskunnan täysivaltaista jäsenyyttä tai kuuluvuuden tunnetta. Maahan muuttanut terminä toteaa yksinkertaisesti, että henkilö on muuttanut maahan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 23.)

Työ- ja elinkeinoministeriö (2021) on itsekin havahtunut siihen, että termit voivat olla heikentää yhdenvertaisuutta ja unohtaa maahan muuttaneiden olevan aktiivisia toimijoita, eivät passiivisia toiminnan kohteita. Sanat määrittelevät maailmaa ja sitä, miten se nähdään sekä koetaan (Heikkinen 2020). On siis tärkeää pysähtyä toisinaan miettimään miten ja miksi me käytämme tiettyjä sanoja. Työ- ja elinkeinoministeriö (2021) huomauttaakin sanastossaan maahanmuuttaja termin kohdalla, että sitä tulisi käyttää kontekstisidonnaisesti ja jokin muu asia, esimerkiksi työ, voi olla kontekstin kannalta olennaisempi.

3.2 Kotoutuminen

Kotoutumislaisissa määritellään kotoutumisen tarkoittavan maahanmuuttajan yksilöllistä prosessia kohti työelämää ja aktiivista osallistumista yhteiskuntaan (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 1§). Kotoutumislaki koskee kaikkia maahan muuttaneita ja sillä pyritään tukemaan edellä mainittuja tekijöitä ja varmistamaan, että maahan muuttanut saa tarvitsemansa ohjauksen ja neuvonnan kotoutumisen tueksi. Laki korostaa maahan muuttaneen omaa panosta kotoutumisen edistämiseksi erityisesti se painottaa perheiden, lasten ja nuorten kotoutumisen toimenpiteitä. Kotoutumislaki toimii kahdella tasolla. Valtioneuvosto asettaa kotoutumisen edistävät tavoitteet ja toimenpiteet ohjelmalle. Kunnat puolestaan yhdessä tai yksin laativat kotouttamisohjelman, jonka tarkoitus on edistää kotoutumista sekä monialaista yhteistyötä. Velvoite järjestää kotoutumisen palvelut tulee siis laista, mutta jokainen kunta ja hyvinvointialue päättää itse, miten palvelut tuotetaan. (Kotoutuminen.fi b; ks. myös Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 1§.) Suomen kotoutumislaki on

linjassa Euroopan unionin kotoutumisen peruseriaatteiden kanssa, joissa korostetaan työllistymistä sekä vuorovaikutusta vastaanottavan yhteiskunnan kanssa. Tutkimuksissa kotoutumisen rinnalle nostetaan muitakin ulottuvuuksia, kuten rakenteellinen kotoutuminen, jolla tarkoitetaan työllistymisen lisäksi yhteiskunnan sääntöjen ja normien oppimista. Vuorovaikutuksellisella kotoutumisella puolestaan viitataan sosiaaliseen verkostoihin ja identifioidulla kotoutuminen kuvaa kuuluvuuden tunnetta yhteiskunnassa. Kulttuurinen kotoutuminen, eli kielen oppiminen, vaikuttaisi olevan näistä ulottuvuuksista merkityksellisin. (Scotson 2020, 21.) Kuviossa 1 kuvataan kotoutujan palvelut kotoutumisajalla ja sen jälkeen.

Kuvio 1. Palveluiden jakautuminen lakisääteisten kotoutumisen edistämisen toimijoiden kesken (mukailtu Särkkä ym. 2022, 7)

Kotoutumisen prosessi alkaa aina alkukartoituksella, joka perustuu edellä mainittuun kotoutumislakiin. Se tehdään usein kunnan tai hyvinvointialueen toimesta ja usein mukana on myös TE-toimisto. Siinä selvitetään henkilön elämäntilanne, työ- ja opiskelutausta sekä kielitaito ja sen pohjalta tehdään kotoutumissuunnitelma, jossa asetetaan yksilölliset tavoitteet kotoutumiselle ja kirjataan tarvittavat palvelut ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Varsinainen kotoutumisjakso voi kestää enintään kaksi vuotta, jonka jälkeen maahan muuttaneen tarpeisiin vastataan yksilöllisesti olemassa olevasta palvelujärjestelmästä. Kotoutumiskoulutus on yksi osa kotoutumisen polkua ja sen ensisijaisena tavoitteena on työllistyminen. Se voidaan järjestää joko työvoimapolitiittisena koulutuksena tai omaehtoisena

opiskeluna, jolloin opiskelija itse etsii kotoutumista ja työllistymistä edistävän koulutuksen. Työvoimapolitiittinen koulutus on kestävä noin vuoden ja se noudattaa Opetushallituksen Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Tavoitteena on jatkokouluttautuminen tai työllistyminen. (Kotoutuminen.fi b; Scotson 2020, 19–24.) Kielellisenä tavoitteena on, että kotoutuja saavuttaa eurooppalaisen viitekehysten mukaisen taitotason B1.1, eli peruskielitaidon (Opetushallitus 2022, 11).

Kotoutumiskoulutuksesta kaksi kolmasosaa on kielikoulutusta, mikä on suhteellisen runsas tuntimäärä verrattuna muihin maihin ja silti tavoiteltu kielitaito taso B1.1 jää useammilta saavuttamatta. Sama ilmiö on nähtävissä Saksassa, Ruotsissa ja Hollannissa. Tämä puolestaan kertoo siitä, etteivät opetus ja osaamistarpeet kohtaa tai vaihtoehtoisesti tavoite on liian korkealla. (Scotson 2020.) Kieltä ei opita vain oppitunneilla, vaan opetussuunnitelma korostaakin oppijan omaa toimijuutta kieltä opiskeltaessa ja korostaa kielen käyttöä arkisissa tilanteissa (Opetushallitus 2022, 30). Yhteiskuntaan integroitumisessa sosiaaliset suhteet valtaväestön kanssa ovat merkityksellisessä asemassa ja niiden luomisessa usein vaaditaan kielitaitoa (Esberg 2020, 156).

Kotoutumiseen kuuluu olennaisena osana integroituminen yhteiskuntaan ja kotoutumislain yhtenä tarkoituksena onkin edistää myös hyviä väestösuhteita (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 1§). Sillä tarkoitetaan väestön välisiä suhteita, jotka perustuvat positiivisiin asenteisiin ja vuorovaikutukseen, turvallisuuteen sekä mahdollisuuteen osallistua yhteiskunnassa (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 5§). Vuorovaikutus tapahtuu aina kahden tai useamman ihmisen välillä, se on reagointia toisen puheisiin ja eleisiin sekä syntyy tunne yhteydestä toiseen (Talvio & Klemola 2017). Maahanmuuttaja ei voi siis yksin edistää hyviä väestösuhteita, vaan se tapahtuu vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa. Tällöin voidaan puhua kaksisuuntaisesta kotoutumisesta (Esberg 2020, 156; Kotoutuminen.fi a). Maahanmuuttaneella itsellään on vastuu kotoutumisprosessista, mutta kielen, kulttuurin ja tarvittavien tietojen ja taitojen sopeuttaminen uuteen elinympäristöön vaatii vuorovaikutusta yhteiskunnan kanssa. Edellä mainittujen asioiden edistäminen tapahtuu arkisissa tilanteissa, päiväkodeissa, kouluissa, työpaikoilla, harrastuksilla ja jopa kaupan kassalla. (Eid ym. 2023, 137.) Useat maahan muuttaneet toivovatkin enemmän kohtaamisia nimenomaan suomalaisten kanssa. Kotoutuminen on pitkäaikainen prosessi eikä pääty vain kotoutumisjaksoon tai työllistymiseen vaan jatkuu henkilöiden omassa arjessa toiminnan ja sosiaalisten suhteiden kautta. (Esberg 2020, 45.)

3.3 Maahanmuuttaneiden kohtaama rasismi ja syrjintä

Suomessa syrjintä on kielletty laissa seuraavasti:

Syrjinnän kieltö

Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 8 §.)

Syrjintä voi olla välitöntä, jolloin yhtä ihmistä kohdellaan samassa tilanteessa huomomin kuin toista henkilöä edellä mainituin perustein. Välillinen syrjintä puolestaan asettaa henkilön epätasa-arvoiseen asemaan muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Esimerkiksi henkilöltä vaaditaan työhön palkatessa erinomaista suomen kielen taitoa, vaikka itse tehtävä ei sitä vaatisi. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.)

Rasismi puolestaan on huomattavasti laajempi käsite. Rasismi ei ole vain aktiivista toimintaa tai käsite sen voi katsoa olevan järjestelmä, jotta ylläpidetään aktiivisella toiminnalla. Rasismin moniulotteisuutta voi jäsentää rajaamalla sen kolmeen eri ilmenemismuotoon. Ne ovat rakenteellinen rasismi, kulttuurissa esiintyvä rasismi ja arjen rasismi. Rakenteellinen rasismi näyttäytyy nimensä mukaisesti yhteiskunnan ja sen eri instituutioiden rakenteissa. Paljain silmin sen vaikutuksen voi nähdä esimerkiksi työ- ja asuntomarkkinoiden eriarvoisuudessa. (Keskinen ym. 2021, 153–157.) Hoiva-alalla ulkomaalaistaustaiset ovat yliedustettuina, vaikka työ ei vastaa heidän koulutustaan tai osaamistaan tilastollisesti (Näre 2023, 62). Kulttuurinen rasismi puolestaan tulee esiin erilaisissa hierarkioissa ja representaatioissa. Se vaikuttaa siihen millaisia kuvia oppikirjoistamme löytyy tai millaisia vitsejä on soveliasta kertoa, jotka osaltaan ylläpitävät ja tukevat rasistista järjestelmää. (Keskinen ym. 2021, 157–159.) Arjen rasismi on omanlaisensa rasismin muoto, eikä kaikkea rasismia voi siihen lukea. Siinä keskiöön nousee rasististen käsityksien tuleminen osaksi ihmisen jokapäiväistä elämää. Se muodostuu päivittäisissä kohtaamisissa, niistä tehdyistä johtopäätöksistä, jotka tulevat osaksi puhetta ja toimintaa. Yksilöä ei nähdä itsenäisenä toimijana vaan jonkun tietyn tekijän, esimerkiksi ihonvärin tai kielen, kautta osana tiettyä ryhmää. Nämä ennakkoluulot ja johtopäätökset, jotka nousevat arjesta osaltaan tukevat jo olemassa olevaa valta-asetelmaa, jonka päälle rasismi on rakennettu. (Seikkula & Hortelano 2021, 69–75.)

Kotoutuminen tapahtuu aina vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja maahanmuuttaneen kokema syrjintä voi vahingoittaa kotoutumisen prosessia sekä heikentää hänen terveyttään. Usein kotoutuminen ajatellaan kielitaidon ja elinkeinon kautta ja unohdetaan sen psykologiset ja sosiaaliset ulottuvuudet, joissa yhteiskunnan vastaanottavuus on merkittävä tekijä. On myös tärkeää huomata, ettei syrjintä välttämättä pääty onnistuneeseen kotoutumiseen vaan Suomessa pitkään asuneet ja maahanmuuttaneiden lapsetkin kokevat edelleen syrjintää. Paradoksaalisesti syrjintä näyttäisi lisääntyvän tutkimusten mukaan, kun herkkyys havaita syrjintää lisääntyy vuorovaikutuksen ja kielitaidon vahvistuessa. (Eid ym. 2023, 131.) Van Tubergen (2025) tutki myös maahan muuttaneiden kokemaa yhteiskunnallista syrjintää. Tutkimuksessa oli 12 000 vastaajaa 17:sta eri Euroopan maasta ja vahvisti ajatusta kotoutumisen paradoksista. Kotoutumisen edistyessä ja maahan muuttaneen kiinnittyessä yhä enemmän osaksi yhteiskuntaa, hän myös havaitsee syrjintää myös herkemmin.

Sosiaalinen identiteetti pohjautuu teoriaan, jossa sosiaalisten ryhmien ajatellaan vaikuttavan ihmisen minäkäsitykseen ja itsetuntoon. Näitä ryhmiä voivat olla esimerkiksi etniset, ja kulttuuriset ryhmät, naapurusto, työyhteisö ja harrastusporukat. Ihminen kokee kuuluvuutta ja tunnearvoa näissä ryhmissä. Yhteiskunta puolestaan määrittää arvostuksen näille ryhmille ja niiden jäsenyydelle. (Eid ym. 2023, 132.) Teoria on saanut kritiikkiä sen antaessa liikaa painoarvoa ryhmän merkitykselle identiteetin muodostamisessa, jättäen vähemmälle huomiolle yksilön oman roolin. Lisäksi sitä on kritisoitu ryhmien sisäisen monimuotoisuuden yksinkertaistamisesta. (Helkama ym. 2020, 307–319.) Kuitenkin teoria on nähty hyödylliseksi, tutkittaessa syrjinnän, identiteettien ja hyvinvoinnin välisiä yhteyksiä (Eid ym. 2023, 132).

MoniSuomi tutkimuksessa (2023) selvisi, että 42 % prosenttia Suomeen muuttaneesta aikuisväestöstä koki tulleen syrjityksi edellisen vuoden aikana. Heistä 75 % uskoi syrjinnän johtuneen syntyperästä, etnisestä taustasta tai ihonväristä. Heistä koki 26 % syrjintää työelämässä ja 9 % sosiaali- ja terveyspalveluissa kuluneen vuoden aikana. Koko väestön vastaavat luvut ovat 14 % työelämässä ja 4 % sosiaali- ja terveyspalveluissa. Huomautetakaan, että afrikkalaistaustaisten miesten kokema syrjintä työelämässä oli 46 %. Syrjintäkokemukset heikensivät koettua elämänlaatua, samaistumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä omaan asuinalueeseen. MoniSuomi tutkimuksessa (2023) vahvisti käsitystä sosiaalisen identiteetin positiivisesta vaikutuksesta, kun yksilö koki kuuluvuuden tunnetta yhteiskuntaan, etniseen ryhmään sekä asuinalueeseensa, parani myös hänen elämänlaatussa.

Syrjinnän vaikutukset voidaan nähdä koulutuksessa, työelämässä ja mielenterveyden haasteina. Se vaikuttaa maahanmuuttaneiden luottamukseen suomalaista väestöä ja

viranomaisia kohtaan. Erityisesti rakenteellinen rasismi aiheuttaa luottamuspulaa suomalaisia instituutioita kohtaan. Kotoutumisen onnistuminen vaatii hyvät suhteet maahanmuuttaneen ja jo Suomessa asuvan väestön välillä, tämä vahvistaa osallisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. (Kotoutuminen.fi; Eid ym. 2023, 133.) Poliittiset päättäjät, viranomaiset ja kantaväestö ovat siis tärkeässä asemassa kotoutumisen prosessissa, sillä niin Suomessa, kuin EU-tasolla, etninen syrjintä on yleisin syrjinnän muoto, ja tutkimustulokset osoittavat sillä olevan selkeän negatiiviset vaikutukset maahanmuuttaneen integroitumiseen (Eid ym. 2023, 131).

3.4 Maahanmuuttaneiden osallisuus

Osallisuus tarkoittaa kuulumista yhteisöön, jossa on mahdollisuus vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa ja luoda elämän merkityksellisiä sosiaalisia suhteita. Osallisuus merkitsee myös vaikuttamista omaan elämäänsä, mahdollisuuksiinsa, toimintoihin, palveluihin ja joihinkin yhteisiin asioihin. Osallisuus on päätösvaltaa omasta elämästä, mahdollisuus hallita tekemisiään ymmärrettävässä ja ennakoitavassa ympäristössä. Se näkyy vaikuttamisprosesseissa, joissa voi vaikuttaa itsensä ulkopuolella, kuten asuinympäristössä tai yhteiskunnassa sekä se näkyy paikallisella tasolla, merkityksellisyyden luomisessa osallistuessa. (Isola ym. 2017, 5.)

Maahanmuuttaneiden kokemuksista osallisuudesta ja osallistamisesta hankkeissa löytyy vähän, jos ollenkaan, tutkittua tietoa. Maahanmuuttaneita osallistetaan kyllä kehittämissä, erityisesti opinnäytetöissä. Osallisuuden kokemusta on tutkittu yhteiskunnallisessa tasolla, esimerkiksi Työ- elinkeinoministeriön kotoutumisen kokonaiskatsauksessa 2019 (2019) ei tarkastella osallistamista ollenkaan, vaan keskiössä on maahan muuttaneiden osallistuminen yhteiskuntaan. Työ- elinkeinoministeriön vuoden 2023 (2023) kotoutumisen kokonaiskatsauksessa tarkastellaan osallistamista digipalveluiden näkökulmasta. Piirainen (2007) on myös selvittänyt erityisryhmien esteettömyyttä, tasa-arvoa ja osallisuutta digipalveluissa ja sisällyttänyt selvitykseen mukaan maahan muuttaneet. Taskinen (2017) on puolestaan pyrkinyt selvittämään maahanmuuttajaoppilaiden osallisuutta lisääviä luokkakäytänteitä. Kaikille näille edellä mainituille on yhteistä se, että ne pyrkivät joko kuvaamaan maahanmuuttaneiden osallistamista palveluissa tai selvittämään miten osallisuutta voitaisiin lisätä. Kokemukset osallisuuden tunteesta käsittelevät puolestaan osallisuutta yhteiskunnassa tai sen tarjoamissa palveluissa.

Kansainvälisistä tutkijoista Oxcampo (2024) tutki latinalaisamerikkalaisten kuulumisuuden ja osallisuuden tunnetta Yhdysvalloissa. Tutkimuksessa korostui kulttuuriin ja sosiaalisiin rakenteisiin perehtymisen merkitystä kotoutumisessa. Identifioituminen amerikkalaiseen yhteiskuntaan lisäsi heidän kuulumisuuden ja osallisuuden kokemustaan sekä kiinnittymistään

asuinmaahansa. Sahradyan (2022) tutki Suomessa väitöskirjassaan myös osallisuuden kokemusta ja havaitsi sen moniulotteisuuden. Osallisuuden kokemus ei muodostu vain henkilön omasta kokemuksesta yhteiskunnassa vaan myös kokemuksesta yhteiskunnan vastaanottavuudesta, mikä korostaa kaksisuuntaisen kotoutumisen merkitystä. Osallisuuden kokemus on moniulotteinen ja nousee merkittävänä tekijänä työllisyyden ja kielen oppimisen rinnalle onnistuneessa kotoutumisessa.

4 Järjestöt

4.1 Järjestöt kotoutumisen tukena

Yksilön kotoutumisen edistämiseen osallistuvat monet eri tahot. Kotoutumislaisissa on nämä tahot ovat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto), hyvinvointialue, Kansaneläkelaitos (Kela) poliisi, järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. Vastuu on kunnilla, hyvinvointialueilla ja TE-toimistolla. Kotoutumisen prosessi on aina yksilöllinen ja alkukartoituksen perusteella näiden tahojen välinen työnjako tarkentuu. Lakiin on myös kirjattu velvoite tehdä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 5§.) Järjestöjen ja julkisen toimijoiden yhteistyö olisi hedelmällisintä sen toteutuessa monella eri tasolla ja erityisesti siten, että maahan muuttaneita osallistettaisiin omien palveluidensa suunnittelussa. Erityisen merkittäviä ne voivat olla silloin, kuin palvelua tarvitsevan henkilön haasteet ovat moniulotteisia ja kun tavoitteena on vahvistaa henkilön osallisuutta. (Särkkä ym. 2020, 16.)

Järjestöt ovat kolmannen sektorin toimintaa, jonka määritelmä on hyvin lakea. Kolmannen sektorin toimintaa yhdistää usein, että ne ovat voittoa tavoittelemattomia ja toimintaa järjestetään usein vapaaehtoisten voimin. Järjestöissä on usein myös palkattuja työntekijöitä, sillä palveluiden järjestäminen ja kehittäminen vaatii sitoutumista, säännöllisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Nämä palvelut usein paikkaavat niitä palvelutarpeita, jotka jäävät viranomaisten järjestämisvelvollisuuksien ulkopuolelle. Kotoutumisen näkökulmasta järjestöt ovat vaikuttavassa osassa tukemassa maahan muuttaneen yhteisöllisyyden tunnetta sekä kasvattamassa hänen sosiaalista pääomaansa. (Valaste & Wass 2019, 196.)

MoniSuomi (2023) tutkimuksessa nostetaan esiin julkisen sektorin sekä järjestöjen välinen yhteistyö osallisuuden tunteen vahvistamisessa. Järjestöjen rooli korostuu kotoutumisen prosessissa erityisesti sosiaalisten verkostojen luomisessa. Monet sosiaaliset suhteet luodaankin arkisissa tilanteissa ja näitä edistämällä voidaan siis edistää kotoutumista. (Granhölm ym. 2023, 162.) Järjestöillä on mahdollisuus tarjota toimintaa, joka lisää kuuluvuuden tunnetta, osallisuutta sekä edesauttaa hyödyllisten tietojen ja taitojen oppimista, mitkä puolestaan tukevat yksilön kotoutumista uuteen asuinympäristöön (Eid, ym. 2023, 137). Tutkimuksissa on havaittu kolmannen sektorin toiminnan vaikuttavuus pitkäjänteisessä kotoutumisen tukemisessa (Turtiainen & Sapir 2021, 51). Kansainvälisissä tutkimuksissa on myös toistuvasti havaittu järjestöjen merkitys kotoutumisessa, erityisesti se tukee maahan muuttaneen työllistymistä sekä järjestöt pystyvät tarjoamaan mahdollisuuksia luoda sosiaalisia verkostoja valtaväestön kanssa (Al-Hamad ym. 2024, 9–12).

4.2 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta voidaan määritellä sellaiseksi toiminnaksi, josta ei makseta asianmukaista korvausta niin kuin vastaavasta työstä. Se on oman lähipiirin tai perheen ulkopuolisiin hyväksi tehtävää toimintaa, jonka, kohteena voi olla yksilö, yhteisö, sosiaalisen ryhmä tai yhteiskunta. Vapaaehtoistoiminnaksi katsotaan myös esimerkiksi myös talkootyöt, naapurirapu ja aktivismi. Vapaaehtoistoiminta on tyypillistä järjestö sektorilla ja kolmella neljästä sosiaali- ja terveysalan järjestöstä on vapaaehtoistoimintaa. Oleellisena tekijänä on palkattomuus, joka mahdollistaa toiminnan vapauden sekä korostaa ajatusta muiden puolesta toimimisesta. Vuonna 2024 suomalaisista 43 % oli osallistunut vapaaehtoistoimintaan. Ikäjakauma on suhteellisen tasainen. Pitkäkestoiseen ja lyhytkestoiseen toimintaan sitoudutaan yhtä paljon, mutta säännöllinen toiminta on hieman suosittuempaa kuin satunnainen. Keskimäärin vapaaehtoistoimintaan käytetään noin 17 tuntia kuukaudessa ja useimmiten vapaaehtoistoiminta keskittyy ikäihmisten auttamiseen. Kolme suosituinta vapaaehtoistoiminnan muotoa ovat auttaminen, talkootyö sekä hallinto- ja luottamustehtävät. Suurin osa vapaaehtoistoiminnasta toteutetaan järjestön, seuran tai yhdistyksen kautta. Sosiaali- ja terveysalan järjestöissä toiminta on usein johdettu ammattilaisvetoisesti, mutta varsinainen toiminta toteutuu yhdessä vapaaehtoisten kanssa. (Peltosalmi ym. 2024, 148–156.)

Vapaaehtoistoiminnan arvon mittaaminen voi olla vaikeaa, mutta sen arvo on kiistaton. Sen hyödyt näkyvät monilla eri tavoilla. Vapaaehtoistoiminta voi edistää yksilön omaa fyysistä ja henkistä hyvinvointia vähentämällä eristyneisyyttä, lisäämällä elämäniloa ja ehkäisemällä masennusta sekä stressiä. Toiminnan kautta voi rakentaa sosiaalisia suhteita sekä kuulua yhteisöön. Vapaaehtoiset itse kokevat saavansa erityisesti merkityksellisyyttä elämäänsä. (Kylliäinen 2019, 75–81.) Yksi selittävä tekijä vapaaehtoisen kokemille positiivisille vaikutuksille on se, että he usein näkevät oman työnsä jäljen sekä kokevat välittömästi auttamisen ilon (Hoffrén 2019, 42–55). Vapaaehtoistoiminta voi kasvattaa myös sosiaalista pääomaa, joka viittaa yhteisön ja yhteiskunnan kykyyn luoda luottamusta, yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä, jotka tukevat yhteisön ja yksilöiden hyvinvointia. Se näyttäytyy yhteenkuuluvuuden tunteen lisääntymisenä, lisää luottamusta yksilöiden välillä, mikä puolestaan tukee ihmisten välistä vuorovaikutusta. (Kajanoja 2019, 82–90.)

Kansantalouden näkökulmasta voidaan tarkastella vapaaehtoistoiminnan rahallista arvoa. Vuonna 2011 julkaistussa raportissa mitattiin neljän suuren järjestön vapaaehtoistyön arvoksi 132 miljoonaa euroa vuodessa. Se perustuu laskelmaan, jossa julkinen sektori hoitaisi vastaavat tehtävät. Vapaaehtoistyölle laskettiin keskimääräinen tuntihinta, järjestöä vastaavan toimialan tuotokselle laskettiin arvo sekä verrattiin järjestön ja verrokkitoimialan palkkasuhdetta. Tämän rahallisen arvon voi nähdä julkisen sektorin kustannusten pienentyessä,

julkisen sektorin paineiden vähentymisessä ja tehokkuuden kasvussa, elinvoimaisuuden ja hyvinvoinnin lisääntymisessä, yhteiskunnallisten palveluiden saavutettavuudessa sekä se voi jopa parantaa työllisyyttä. Raportti korostaa vapaaehtoistoiminnan roolia hyvinvointiyhteiskunnassa ja sen toimivuudessa. Se tekee näkyväksi vapaaehtoistoiminnan rahallisen arvon ja pystyy osoittamaan selkeät kohdat, joista saavutettu hyöty mitattu. (Laasanen 2011.)

Hoffrén (2024) laski vapaaehtoistyön rahallisen arvon uusiksi, jolloin luku nousi 3,2 miljardiin euroon. Laskelma tehtiin hyödyntämällä Tilastokeskuksen tutkimuksia ihmisten vapaaajasta ja ajankäytöstä. Näistä tutkimuksista poimittiin vapaaehtoistyöhön käytettävä aika, joka arvotettiin suomalaisten keskipalkan mukaan. Vapaaehtoistyön arvo on bruttokansantuotteesta 1,3 %. Raportissa ei korosteta vain vapaaehtoistyön kansantaloudellista arvoa, vaan myös sen merkitystä yksilön hyvinvoinnille. Jopa 40 % ihmisen koetusta hyvinvoinnista perustuu sille, että yksilö pystyy toteuttamaan itseään tekemällä merkityksellisiä asioita. GPI-mittarilla arvioituna vapaaehtoistyö nostaa yhteiskunnan kokonaishyvinvointia 6,6 %. Luku on hieman laskenut vuodesta 2009, jolloin se oli 7,3 %. GPI-mittarilla pyritään laskemaan arvo sellaisille hyvinvointia lisääville tekijöille, joilla ei ole markkinahintaa eivätkä sisälly bruttokansantuotelaskelmiin. Sen tarkoituksena on mitata kestävää taloudellista hyvinvointia. Vapaaehtoistoiminnasta eivät siis hyödy vain toiminnan kohteet tai avun tarpeessa olevat ihmiset. Siitä hyötyvät selkeästi myös yhteiskunta sekä vapaaehtoiset itse.

Vapaaehtoistoiminnan muotoja on monia (Peltosalmi ym. 2024, 153–157). Grace (2019) tutki haavoittuvassa asemassa olevien perheiden kokemaa hyötyä vapaaehtoistoiminnasta, jossa he saivat ovat mentorin. Tarkoituksena oli tukea perheiden vanhemmuutta sekä tarjota emotionaalista ja käytännön tukea arkeen. Koulutettujen vapaaehtoisten tavoitteena oli vähentää perheiden kokemusta, eristyneisyydestä sekä auttaa heitä selviytymään arjen haasteista. Tutkittu vapaaehtoistoiminta osoittautui erittäin tehokkaaksi keinoksi vähentää eristäytyneisyyden tunnetta sekä yksinäisyyttä. Vapaaehtoiset auttoivat muun muassa luomaan uusia sosiaalisia verkostoja mikä lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vanhemmuustaidot sekä kokemukset vanhemmuudesta paranivat, niin kuin myös elämänlaatu kokonaisvaltaisesti. Lisäksi vanhempien itseluottamus kasvoi. Tutkimuksessa korostui erityisesti perheiden kanssa tehtävän vapaaehtoistoiminnan merkitys ja vaikuttavuus.

4.3 Maahan muuttaneet järjestöissä

Järjestöbarometri 2024 (Peltosalmi ym. 2024) ottaa tarkasteluun maahan muuttaneiden osallistumista järjestötoimintaan. Raportissa käytetään kohderyhmästä termiä maahanmuuttajataustaiset, jolla viitataan Tilastokeskuksen termiin ulkomaalaistaustaiset. Määritelmä tarkoitetaan henkilöä, joka asuu Suomessa ja hänen molemmat vanhemmat tai ainut

tiedossa oleva, on syntynyt muualla kuin Suomessa. Barometri tarkastelee laajasti niin aikuisten kuin lasten osallistumista järjestötoimintaan. Useimmiten kohderyhmän edustajat tulevat mukaan toimintaan osallistujina, mutta kolmanneksella valtakunnallisista sosiaali- ja terveysalan järjestöistä on maahanmuuttajataustaisia myös vapaaehtoisina tai jäseninä. Selkeimmiksi haasteiksi toimintaan hakeutumiseen nousee kielitaito sekä ihmisten tavoittaminen. Sosiaali- ja terveysalan valtakunnallisista järjestöistä 78 % katsoo perustoimintansa sopivan maahanmuuttajataustaisille ja yli 27 % on kohdennettua toimintaa maahan muuttaneille. Kohdennettu toiminta on usein sovellettua perustoimintaa, jossa on huomioitu kielilliset sekä sisällölliset erityistarpeet. Toiminta painottuu erityisesti vertaisryhmiin, liikuntaan ja vapaa-ajan toimintaan. Lisäksi neuvonta, tiedon jakaminen ja koulutus ovat toiminnan keskiössä.

Järjestöjen toimintaan osallistuvista maahanmuuttajataustaisista henkilöistä yli 52 % hakeutuukin toimintaan nimenomaan saadakseen apua, tukea tai tietoa elämäntilanteeseensa liittyen. Kolmanneksella valtakunnallisista järjestöistä on vapaaehtoisia tai jäseniä molempia yli 30 % ja palkkasuhteessa maahanmuuttajataustaisia on neljänneksellä. Järjestöillä on kuitenkin selkeä halu tavoittaa lisää maahanmuuttajataustaisia henkilöitä mukaan toimintaansa, ei vain osallistujiksi, mutta myös vapaaehtoisiksi, luottamushenkilöiksi sekä jäseniksi. Järjestöt näkevät myös merkityksellisenä kokemusasiantuntija- sekä vaikuttajatehtävät. Kielitaito on merkittävä haaste kaikissa osallistumisen muodoissa. Se vaikuttaa osallistujien tavoittamiseen sekä palkkaamiseen. Järjestöillä ei välttämättä ole taloudellista resurssia kääntää materiaalia monelle eri kielelle ja lisäksi moni työtehtävä vaatii erinomaista suomen kielen taitoa, mikä nousee esiin erityisesti kirjoitetussa kielessä. (Peltosalmi ym. 2024.)

Handy & Greenspan (2009) huomasivat jo yli 15 vuotta sitten vapaaehtoistoiminnan osallisuuden hyödyt maahan muuttaneille. Toiminnan koettiin tukevan kotoutumista, auttavan luomaan uusia sosiaalisia verkostoja sekä toiminta auttoi hankkimaan hyödyllisiä tietoja ja taitoja, samalla säilyttäen kulttuurisen identiteettinsä. Greenspan (2018, 802–825) tutki asiaa uudestaan noin 10 vuotta myöhemmin ja keskittyi selvittämään vapaaehtoistyön merkitystä kotoutumisen kannalta. Tulokset olivat edelleen samansuuntaiset ja linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Vapaaehtoistyö hyödyttää maahan muuttanutta kulttuurisesti, taloudellisesti ja henkilökohtaisesti. Se toimii myös toiseen suuntaan. Vapaaehtoistyön kautta yhteiskunnan monimuotoisuus ja yhteisöllisyys voivat vahvistua. Tutkimus nostaa esiin myös maahan muuttaneiden osallistumisen vapaaehtoistyöhön suhteessa syntyperäiseen väestöön, joista jälkimmäinen ryhmä osallistuu selkeästi enemmän. Suomesta ei löydy vastaavaa lukua, mutta johtopäätöksensä vuoden 2024 Järjestöbarometrissa (Peltosalmi ym. 2024), josta nousee esiin, että maahanmuuttaneita vapaaehtoisia kaivattaisiin lisää,

voidaan todeta, ettei heitä ole tarpeeksi. Greenspan ym. (2018, 802–825) toteavatkin, että organisaatiot ja poliittiset päättäjät ovat merkittävässä asemassa vahvistamassa maahan muuttaneiden osallisuutta järjestöissä.

5 Kehittäminen palvelumuotoilun menetelmin

5.1 Palvelumuotoilu

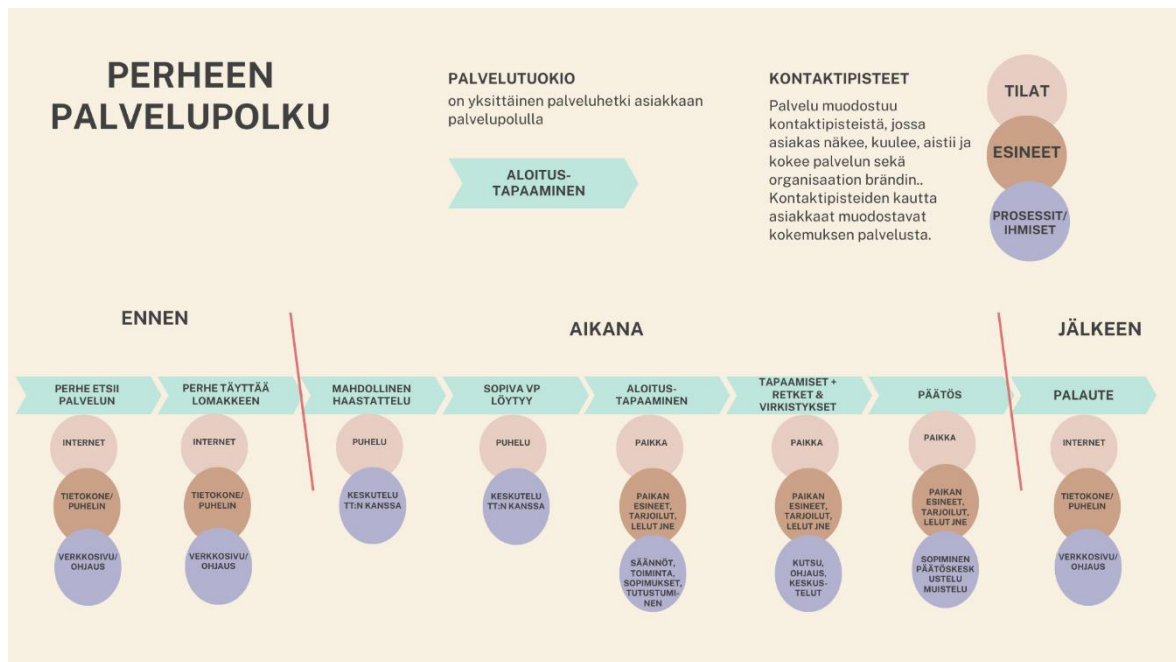
Palvelumuotoilu on ajattelu- ja toimintatapa, jossa yhdistetään eri alojen osaaminen palveluita kehittäessä. Se on prosessi, jonka tavoitteena on syventää osaamista ja tuottaa tarvittavat työkalut ja menetelmät palvelun kehittämiseen. Osaamisalana palvelumuotoilu on suhteellisen uusi. Palveluita on suunniteltu ja kehitetty aina, mutta palvelumuotoilua käsitteenä käytti ensimmäisen kerran saksalainen professori Michael Erhoff. Ensimmäinen palvelumuotoilun professori oli vuonna 1995 Birgit Mager, joka on edelleen kansainvälisesti arvostettu alan aktiivinen kehittäjä. Ensimmäinen palvelumuotoiluun erikoistunut yritys live|work puolestaan perustettiin Lontoossa vuonna 2001. Palvelumuotoilun juuret ja kehitys ovat siis Euroopassa ja erityisesti eurooppalaiset muotoilukoulut ovat olleet keskeisessä roolissa palvelumuotoilun kehityksessä. Vuonna 2004 perustettu Service Design Network on ottanut tavoitteekseen edistää palvelumuotoilun tutkimusta ja soveltamista monialaisesti. Pohjoismaiset asiantuntijat ovatkin ottaneet aktiivisesti osaa kansainväliseen keskusteluun, ja Suomessa kehitykseen on vaikuttanut myönteisesti erityisesti internet ja vuorovaikutukseen perustuva suunnittelu. Digitalisaation myötä palvelumuotoilu on tullut osaksi suomalaista kehitystyötä ja erityisesti vuonna 2009 asiantuntijoiden perustama Palmu Inc on ollut keskeinen vaikuttaja Suomessa. (Tuulaniemi 2011, 58–64.)

Palvelumuotoilu perustuu syvään asiakasymmärrykseen ja palveluiden kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Tiedostamalla asiakkaan toiveet ja tarpeet palvelulle sen kaikissa vaiheissa, voidaan palvelua, sen vaiheita ja toimintaprosesseja kehittää niin, että ne vastaavat paremmin asiakkaan odotuksia. Kehittämisen voi ajatella olevan vuoropuhelua palvelun ja asiakkaan välillä. Palvelu itsessään eroaa fyysisistä tuotteista selkeästi. Palvelut ovat aineettomia, niitä ei voi omistaa, niitä tuotetaan ja kulutetaan samanaikaisesti, ne ratkaisevat ongelmia, koostuvat monesta eri vaiheesta sekä ne tapahtuvat vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Kokemus palvelun käytöstä syntyy palveluntarjoajan ja asiakkaan välisestä vuorovaikutuksesta. Palvelut ja sen asiakkaat ovat usein jatkuvassa muutoksessa, minkä takia on hyödyllistä käyttää kehittämistyössä joustavia ja asiakaslähtöisiä menetelmiä. Palvelumuotoilun etu on sen systemaattinen lähestymistapa, jonka avulla voidaan tunnistaa palvelun prosesseista kehityskohdat, kehittää ja testata ketterästi uusia ratkaisua, joiden avulla puolestaan voidaan kehittää asiakaskokemusta kokonaisvaltaisesti. (Tuulaniemi 2011, 58–64.)

Palvelumuotoilussa on keskeistä osallistaa asiakasta kehittämisprosessissa, ideaalisti sen kaikissa vaiheissa. Yksinkertaistetusti palvelumuotoilun prosessin alkuvaiheessa kerätään

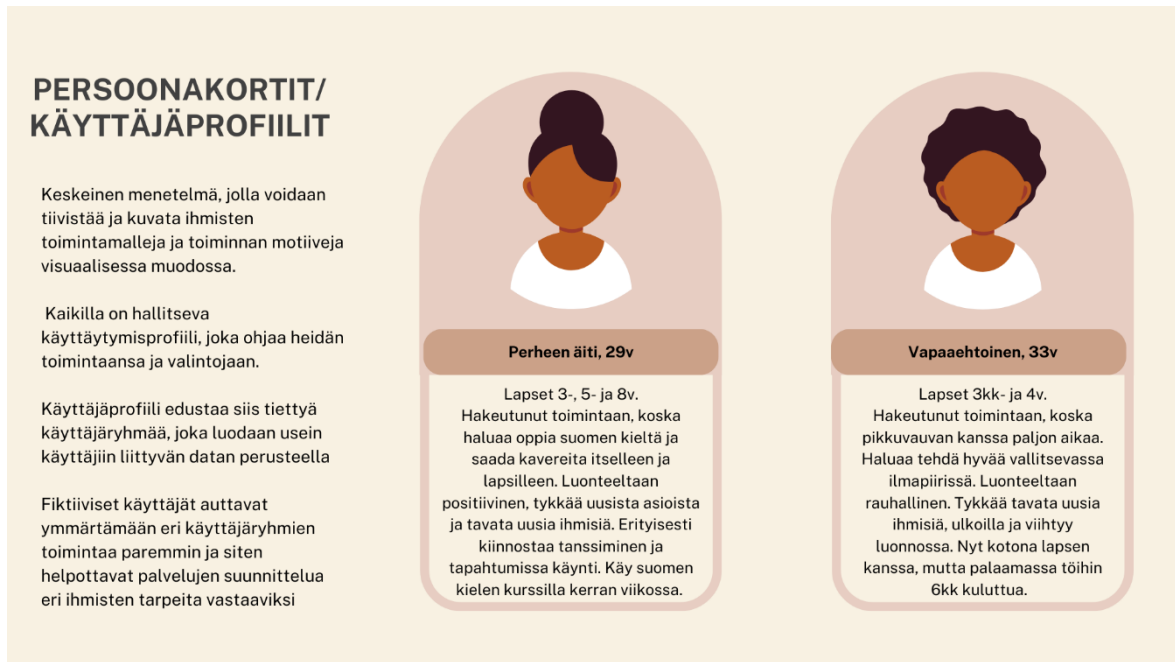
tietoa ja lisätään ymmärrystä aiheesta ja asiakkaiden kokemuksista. Näiden pohjalta innovoidaan uutta ja viedään kehittämisideat toteutusvaiheeseen ja loppuvaiheessa arvioidaan ne. (Lapin yliopisto 2021.) Palvelumuotoilun prosessi koostuu lukuisista erilaisista menetelmistä, jotka valitaan kehittämiskohteen ja – tarpeen perusteella (Aalto & Toivonen 2020, 229). Näitä menetelmiä ovat esimerkiksi yhteistutkiminen, jossa asiakkaat ja muut toimijat ovat mahdollisimman syvällisesti mukana kehitystyössä. Tätä toiminnallista ryhmätyöskentelymenetelmää ei ole käsiteellisesti rajattu tarkasti vaan enemmänkin periaatteellinen toimintatapa. Tavoitteena on luoda tasavertainen vuorovaikutussuhde työntekijöiden ja asiakkaiden välille ja näin analysoida kehitettävää kohdetta mahdollisimman syvällisesti. Kehittäjäasiakasryhmät ja kokemusasiantuntijat tuovat oman näkökulmansa kehittämistyöhön mukaan oman kokemuksensa kautta. Karkeasti jaoteltuna kokemusasiantuntijat ovat käyneet asianmukaisen koulutuksen ja kehittäjäasiakkaat on rekrytoitu mukaan ilman vaadittavia ennakkotaitoja. Erilaiset asiakaspalautteet- ja arviointeja hyödynnetään usein laajasti. Esimerkiksi monenlaiset kyselylomakkeet ja haastattelut ovat varmasti kaikille tuttuja palautteenantomuotoja. (Häyhtiö 2017, 9–13.)

Palvelumuotoilussa hyödynnetään myös erilaisia visuaalisia menetelmiä. Palvelupolku on visuaalinen työkalu, jolla voidaan hahmottaa asiakkaan polku läpi palvelun, sen eri vaiheet ja vaiheissa sekä sen mitä hän kokee palvelun aikana. Se koostuu palvelutuokioista, jotka ovat yksittäisiä palveluhetkiä palvelupolulla. Palvelutuokiot koostuvat puolestaan kontaktipisteistä, joissa asiakas kokee palvelun ja palveluntarjoajan brändin. Kontaktipisteet jaetaan ihmisiin, ympäristöön, esineisiin ja toimintatapoihin. Palvelupolku kokonaisuutena jaetaan vielä vaiheisiin ennen palvelua, sen aikana ja sen jälkeen. Palvelupolkua voidaan hyödyntää analysoidessa palvelun erivaiheita ja keskittää kehittämistyö vain yhteen vaiheeseen. (Tuulaniemi 2011, 58–64.) Kuvio 2 on yksinkertaistettu esimerkki maahan muuttaneen perheen palvelupolusta Lähialueet tutuksi – hankkeessa.

Kuvio 2. Esimerkki maahan muuttaneen perheen palvelupolusta Lähialueet tutuksi – hankkeessa

Toinen visuaalinen menetelmä on luoda palvelun asiakkaista persoonakortit, joista käytetään myös nimiä käyttäjä- tai asiakasprofiili. Ne luodaan keräämällä tietoa palvelun asiakkaista, jonka perusteella pyritään luomaan erilaisia asiakasryhmiä. Jokaisella ihmisellä on tietty tapa toimia ja motiivi omalle toiminnalleen. Nämä ohjaavat asiakkaan tapaa käyttää palvelua. Keräämällä tieto asiakkaan toiminnan motiiveista, arvoista, toimintaan liittyvistä peloista ja esteistä, voidaan luoda ryhmälle yksi tai useampi persoonakortti, johon tiivistyy kaikki edellä mainittu. Nämä persoonakortit toimivat suunnittelun työkaluna sekä ideoinnin, päätöksenteon ja konseptoinnin tukena. Näin palvelussa voidaan ottaa paremmin huomioon asiakaskokemus, kohdentaa toimintaa sekä tehdä palvelusta saavutettavampi asiakkaalle. (Tuulaniemi 2011, 155–156.) Kuvio 3 havainnollistaa Lähialueet tutuksi – hankkeen osallistujia persoonakortin avulla.

Kuvio 3. Esimerkki Maahan muuttaneen vanhemman ja vapaaehtoisen persoonakorteista (mukailtu Merilä ym. 2021)

5.2 Asiakaslähtöinen kehittäminen

Saarijärvi & Puustinen (2023) määrittelevät asiakaslähtöisyyden organisaation kyvyksi hyödyntää asiakkaan muuttuvia tarpeita, samalla oppien niistä ja reagoiden niihin muuttamatoimintaa vastaamaan paremmin näitä tarpeita. Sillä ei pyritä tarjoamaan juuri sitä mitä asiakas haluaa, vaan parasta mahdollista ratkaisua palvelun avulla. Virtanen ym. (2011) tukevat tätä painottamalla palveluiden organisointia asiakkaan tarpeista lähtien, ei organisaation. Virtanen ym. nostavat esiin myös vuoropuhelun asiakasymmärryksen saavuttamiseksi. Ei kerätä vain tietoa toiveista ja tarpeista vaan pyritään vuoropuheluun ja vastavuoroisuuteen pohtimalla esiin nousseiden tarpeiden tyydyttämistä olemassa olevilla resursseilla. Asiakaskeskeisyyttä käytetään usein synonyymina asiakaslähtöisyyden kanssa, mutta jälkimmäinen on kehittämisessä askeleen pidemmällä. Asiakaskeskeisyydessä kehittäminen perustuu asiakkaalta saatuihin tietoihin, mutta asiakaslähtöisessä kehittämisessä asiakas on mukana koko prosessin ajan. (Virtanen ym. 2011, 18–19.)

Kehittäminen lähtee liikkeelle kehitettävästä kohteesta, sen perusteluista, rajauksesta, menetelmistä sekä tavoitteesta. Olennaisena osana kehittämiseen liittyy tavoitteen saavuttamisen, eli lopputuotoksen arviointi sekä levittäminen. Kehittämisen tueksi tarvitaan tietoa sekä siinä tuotetaan uutta tietoa, pyritään uusiin tuloksiin, joiden onnistumista arvioidaan.

Eriyisesti käyttäjä- ja asiakaslähtöiset hankkeet antavat kilpailuedun toimintaa suunniteltaessa. (Salonen ym. 2017, 29–36.)

Asiakkaiden hyödyntäminen kehittämistyössä voi siis antaa kilpailuedun, mutta asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden hyödyntäminen toimii usein vain kehittämisen tietyissä vaiheissa. Eriyisesti siitä on hyötyä ideointivaiheessa, jolloin asiakkaiden tuottamat uudet ideat toimivat pohjana suunnittelussa sekä pienentävät riskiä epäonnistumiselle sekä resurssien tuhlaukselle. Varsinaisessa kehittämissivaiheessa vaaditaan teknistä osaamista palvelun suunnittelusta, jota asiakkailla ei useimmiten ole, joten heidän kokemustensa hyödyntäminen tässä vaiheessa ei juurikaan tuo lisäarvoa lopputuotokselle. Kuitenkin valmiista tuotoksesta saadut palautteet ja kehittämiss ehdotukset ovat arvokkaita, ja auttavat edelleen korjaamaan mahdollisia virheitä sekä mahdollistavat sen kohdennetun markkinoinnin. (Chang & Taylor 2016, 47–51.)

5.3 Kehittämishankkeet

Hankkeilla pystytään mahdollistamaan uudenlaiset toimintakokeilut, joihin organisaation perustoiminta ei juuri siinä hetkessä taivu. Hankkeilla on aina ennalta määritelty tavoite, joka saavutetaan erilaisten tehtävien avulla, jotka voivat olla hyvinkin erilaisia, mutta sidottu toisiinsa. Hankkeilla on myös rajattu aika ja rajatut resurssit. Hankkeille on tyypillistä hakea ulkopuolinen rahoitus, joka vaikuttaa sen toteutukseen ja raportointiin, riippuen aina rahoittajasta. Se on usein kertaluontoinen kokonaisuus, jossa merkitykselliseen osaan nousevat alku ja loppu. Hankkeesta käytetään usein myös nimityksiä projekti tai ohjelma, hieman riippuen asiayhteydestä. (Kylmäläinen ym. 2016, 10–12.) Asiakaslähtöinen hanke laittaa asiakkaan kehittämistyön keskiöön. Palvelun suunnittelu ja kehittäminen lähtee asiakkaan tarpeista ja häntä osallistetaan suunnitteluun. Heitä ei nähdä vain siis toiminnan kohteina, vaan heidän toiveensa ja tarpeensa nähdään palvelun kehittämisen kannalta voimavarana. (Harmokivi-Saloranta 2020, 43.) Hankkeita hyödynnetään usein kehittämistoiminnassa. Kehittämissellä on aina tavoitteena muutos, joka saavutetaan systemaattisella ja vaiheistetulla prosessilla. (Salonen ym. 2017, 29–31.)

Hankkeet siis etenevät ideaalisti vaiheittain ja sopivat hyvin kehittämistoimintaan. Ensimmäinen vaihe on aloitusvaihe, jossa hanke käynnistetään, valitaan henkilöstö, hankitaan tarvittavat tilat ja laitteet sekä pidetään käynnistämiskokous. Olennaista on myös selvittää loppuraporttia varten kerättävät tiedot ja aloittaa tiedonkeruu. Toisessa vaiheessa siirrytään toteutukseen. Siinä tarkennetaan hankesuunnitelmaa ja tavoitetta, pilkotaan suunnitelma ja luodaan aikataulu, lähdetään toteuttamaan ydinsisältöä ja sovitaan tarvittavat työkokoukset henkilöstölle ja ohjausryhmälle, joka on usein hankerahoituksessa velvoitettu hanketta ohjaava ja neuvova ryhmä. Lisäksi toteutusvaiheeseen kuuluu usein väliraportointi. Hankkeen

viimeinen vaihe eli päätösvaihe, nivoo yhteen toteutuksen ja päättää sekä sisällöllisen että hallinnollisen työskentelyn. Siinä lopullinen tuotos on valmis ja jää hankkeen tilaajalle käytettäväksi, usein hankkeiden tavoitteena on tulla osaksi organisaatioiden perustoimintaa. Hallinnollinen päätös pitää sisällään loppuraportin, mahdollisesti käytettyjen tilojen ja laitteiden sekä henkilöstön työsopimusten päättäminen tai vakinaistaminen. (Kylmäläinen ym. 2016, 49–52.)

Laadukas kehittämishanke siis täyttää asiakkaan odotukset johdonmukaisesti ja jatkuvasti. Laatu kattaa hankkeen tuotteen, suunnittelun, prosessin ja organisaation, ja siihen kuuluu myös kilpailukyvyn ylläpitäminen. Laadunhallinta on jatkuvaa toimintaa, jossa arvioidaan ja seurataan hankkeen tavoitteiden toteutumista. Jos puutteita ilmenee, tehdään tarvittavat korjausliikkeet. Arviointi on tärkeä osa laadunhallintaa, ja se käsittää projektin tarkoituksenmukaisuuden ja kyvyn täyttää vaatimukset. Laadunvarmistus on keskeinen johtamismalli, joka sisällytetään jo projektin suunnitteluvaiheessa. (Kylmäläinen ym. 2016, 55.)

Kehittämistoiminnan vaiheet mukailevat pitkälti hanketyöskentelyn vaiheita. Ensimmäisessä vaiheessa tunnistetaan kehitystarpeet, joista edetään ideointivaiheeseen, jossa pyritään luovasti löytämään erilaisia ratkaisuja tarpeisiin ja osallistetaan mahdollisimman monia, jotta saadaan mahdollisimman laajoja näkökulmia. Suunnitteluvaiheessa tarkennetaan kehittämistehtävää ja kirkastetaan tavoitetta vastuuhenkilöiden toimesta. Kun suunnitelma on valmis, edetään toteutusvaiheeseen, josta syntyy mahdollinen lopputuotos. Arviointia tulisi tehdä kehittämisen kaikissa vaiheissa, mutta lopussa arvioidaan vielä hankkeen ja lopputuotoksen onnistumista, ja lopulta kehittämistoiminta viedään suunnitellusti päätökseen. Vaikkakin kehittämisen voidaan nähdä etenevän lineaarisesti, loogisessa ja rationaalisessa järjestyksessä, voidaan se nähdä myös syklisenä kokonaisuutena. Etenkin nopeasti muuttuvassa ympäristössä reflektointi, arviointi sekä vuorovaikutus pitävät kehittämisen pyörän jatkuvassa liikkeessä. (Salonen ym. 2017, 52–66.)

6 Menetelmälliset lähtökohdat

6.1 Soveltava laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena, joka perustuu aina aineistoon ja sen analyysiin. Aineisto koostuu tässä tutkimuksessa haastatteluista ja työpajasta, jotka muodostavat empiirisen aineiston. Laadullista tutkimusta on haastavaa määritellä vain yhdellä tavalla, mutta laadullisella tutkimuksella on kuitenkin tiettyjä ominaispiirteitä, jotka näkyvät tutkimuksessa tavalla tai toisella. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan kvalitatiivista aineistoa, esimerkiksi haastatteluita. (Hyvärinen ym. 2021.) Laadulliselle tutkimukselle on ominaista myös sen monimutkaisuus, joka tarkoittaa sitä, ettei tutkittavien asioiden esittäminen tai analysointi ole niin suoraviivaista ja niiden kuvaaminen voi olla yks niiden kuvaaminen voi olla yksitoikkoistakin (Juhila 2021).

Laadullinen tutkimus voi olla deduktiivista tai induktiivista (Juhila 2021). Tämä tutkimus on jälkimmäistä, eli se hyödyntää aineistolähtöisyyttä ja aineistoa kerätessä painotetaan edellä mainittuja ”mitä ja miten” kysymyksiä. Tutkimuksessa ei siis pyritä vahvistamaan tai kumoamaan aikaisempaa teoriaa, vaan tavoitteena on kuvata jotain, mistä ei ole aikaisempaa tietoa. (Hakala 2024.) Induktiivisen analyysin voi ajatella luovan kuvan yksittäisestä yleiseen, jolloin yksittäisiä vastauksia sovelletaan laajempaan joukkoon vastaajia. Teoria ei siis yksin ohjaa tutkimusta vaan aineiston analyysitapa linkittyy myös vahvasti jo alkumetreillä aineiston keräämiseen. (Puusa 2020.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on myös usein lähellä tutkittavaa. Tämän voi ymmärtää suorana kontaktina esimerkiksi haastattelu tilanteessa. Tutkijan on olennaista keskittyä toimintaan, sillä haastattelutilanteet ovat kahden tai useamman ihmisen välistä toimintaa. Tästä syntyy merkityksellinen aineisto, joka kuvaa tätä toimintaa. Näiden toimijoiden välistä subjektiutta tulee arvostaa ja ottaa huomioon. Haastateltavat ovat siis itsenäisiä toimijoita, eivät toiminnan kohteita. Tutkijalla itsellään on myös subjektiuus, joka tulee määritellä ja eriyttää suhteessa tutkimusprosessiin sekä tutkijan tulisi reflektoida omaa toimintaansa. Subjektiutta tulee kaikinensa arvostaa, sillä laadullisen tutkimuksen tarkoitus on kuvata tutkitavan kokemuksia hänen näkökulmastaan, ei selittää sitä ulkopuolelta. (Juhila 2021.)

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään siis tutkittavien henkilöiden kautta ymmärtämään ilmiötä, johon halutaan vastauksia (Juuti & Puusa 2020). Ymmärrykseen pyritään reflektiivisyydellä ja dialektisuudella, jotta ilmiötä pystytään tulkitsemaan ja mallintamaan objektiivisesti. Toteavalla kuvailevalla tutkimusmenetelmällä voidaan kuvata ilmiön kannalta merkitykselliset tosiasiat muuttamatta niiden todellista merkitystä. (Pitkäranta 2014, 33–34.) Koska tutkijalla ei ole mahdollisuutta täysin ymmärtää toisen henkilön kokemusmaailmaa,

pyritään löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin erilaisin menetelmin (Juuti & Puusa 2020).

Laadullisen tutkimuksen toteuttaminen soveltavasti sopii etenkin kehittämissuhteisiin, joissa tuloksia halutaan hyödyntää välittömästi, vaikkakin tulosten hyödynnettävyyteen voi liittyä epävarmuutta. Kehittämissuhteissa on usein myös kohderyhmä tiedossa ja siten tiedetään, ketkä kehittämisen tuloksista tulevat hyötymään, mikä on tyypillistä soveltavalle tutkimukselle. (Heikkilä ym. 2008, 20.) Laadullisen tutkimuksen tekemisen kannalta teoria on merkittävässä osassa (Tuomi & Sarajärvi 2018). Soveltavassa tutkimuksessa hyödynnetäänkin uusinta tutkimustietoa ratkaisujen löytämiseksi. Vaikkakin termin määrittely ei ole täysin selkeä, on soveltava tutkimus kuitenkin tieteellistä toimintaa, jolla on selkeä tavoite, joka nousee käytännössä havaitusta ongelmasta. (Heikkilä ym. 2008, 20.) Kuvio 4 kuvaa aineiston ja tutkimusasetelman.

Osallistuja	Haastattelujen määrä (N=5)	Viitekehys	Aineiston hankinta	Aineiston analyysi	Raportointi
Vapaaehtoinen	2	Tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetty	Haastattelu	Sisällön-analyysi	Aineistolähtöinen
Maahan muuttanut	3	Tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetty	Haastattelu	Sisällön-analyysi	Aineistolähtöinen

Kuvio 4. Aineiston kuvaus ja tutkimusasetelma

6.2 Tiedonkeruumenetelmät

Puolistrukturoitu teemahaastattelu

Haastattelun idea on hyvin yksinkertainen, kun halutaan tietää mitä ihminen ajattelee tutkittavasta aiheesta, kysytään sitä häneltä itseltään. Haastattelussa haastattelijat esittävät kysymykset suullisesti ja ne merkitään muistiin. Usein haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan jälkepäin. Haastattelun etuina on sen joustavuus, tarvittaessa voidaan oikaista väärinkäsityksiä, tarkentaa kysymyksiä ja vaihtaa esimerkiksi kysymysten järjestystä, jos se on tarpeellista. Tärkeää on saada riittävästi tietoa kysytystä aiheesta. (Pitkäranta 2024, 91.) Puolistrukturoitua haastattelua voi harkiten käyttää, jos tutkimuskysymykseen haetaan merkityksellisiä vastauksia (Puusa 2020).

Puolistrukturoitu haastattelu on osittain avoin ja osittain suljettu haastattelu, jossa on valittu tietyt teemat, joihin haetaan vastausta. Tarvittaessa voidaan käyttää strukturoituja kysymyksiä, jotta haastattelu pysyy aiheessa ja saadaan vastauksia tutkimuskysymykseen. Sen

tavoitteena on saada tietoa riittävästi ennakkoon mietityistä teemoista, eikä antaa haastattelvalle liiallisia vapauksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Karkeana erona strukturoituun haastatteluun on, ettei vastaajalle anneta vastausvaihtoehtoja valmiiksi. Puolistrukturoitu haastattelu mahdollistaa myös haastattelijan improvisoinnin ja hän voi tarvittaessa esimerkiksi poiketa haastattelurungosta, jos se on tutkittavan aiheen kannalta merkityksellistä. (Hakala 2024.) Puolistrukturoitu haastattelu ja teemahaastattelu ymmärrettään usein samaksi asiaksi. Teemahaastattelussa on kuitenkin olennaista se, että tutkija perehtyy teemoihin ja taustatekijöihin etukäteen ja haastattelun tavoitteena on syventää ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Vaikka teemat onkin etukäteen päätetty, ei välttämättä tarvitse esittää ennalta määritettyjä kysymyksiä tietyssä järjestyksessä, vaan haastateltavaa kannustetaan puhumaan aiheesta laajasti, kuitenkin rönnyilemättä liikaa. Strukturoituja kysymyksiä voi käyttää vain tarvittaessa haastattelun ohjaamisessa. (Puusa 2020.)

Tuomi & Sarajärvi (2018) sekä Pitkäranta (2024, 92) toteavat teemahaastattelun olevan sama asia kuin puolistrukturoitu haastattelu, kun taas Puusa (2020) näkee näiden olevan eri asia. Kummassakin on ydinideana kuvata tutkittavaa ilmiötä haastateltavan omin sanoin. Puolistrukturoidussa haastattelussa on valmiiksi luotu haastattelurunko, jota noudatetaan enemmän tai vähemmän. Siinäkin kuitenkin jätetään avoimeksi mahdollisuus poiketa etenemisjärjestyksestä, jos se on aineiston keruun kannalta hedelmällistä. Teemahaastattelu puolestaan on keskustelun kaltainen vapaampi tilanne, jossa tarvittaessa voidaan käyttää ennalta määritettyjä kysymyksiä aineiston keruun tukena. (Hyvärinen ym. 2021.) Hirsjärvi & Hurme (2022) toteavatkin, että teemahaastattelun kysymysten tulee toimia haastattelijan muistilistana ja tarvittaessa ohjata keskustelua. Kuitenkin he esittelevät teoksessaan (2022) teemahaastattelurungon kysymyksineen ja tavan luoda se. Jos yksittäinen teemahaastattelu vaatii kaikkien tarvittavien tukikysymysten läpi käynnin, niin muistuttaa se silloin enemmän puolistrukturoitua haastattelua kuin teemahaastattelua (Puusa 2020).

Puolistrukturoitu haastattelu valikoitui menetelmäksi, jotta voidaan varmistaa, että haastattelussa nousee esiin konkreettisia haasteita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Puolistrukturoidun haastattelun teemat myös pohjautuvat jo aiemmin tiedettyyn (Puusa 2020), mikä tässä kontekstissa tarkoittaa Lähialueet tutuksi – hanketta, sekä sen tarkoitusta tukea perheiden kotoutumista. Puolistrukturoitu menetelmä tarjoaa mahdollisuuden keskustelunomaiseen haastatteluun ja tarvittaessa strukturoidummat kysymykset ohjaavat keskustelua niin, että saadaan tutkimuskysymyksen kannalta merkityksellisiä vastauksia (Puusa 2020). Sisäministeriö (2021) määrittelee maahanmuuttajataustaiset väestöryhmät haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin. Tämä tekijä tulee ottaa huomioon haastatteluja suunniteltaessa ja se tekee vieläkin tärkeämmäksi eettisen työskentelyn koko ajan. Haavoittuvuus korostaa tutkijan ammattitaidon ja sensitiivisen tutkimusotteen tärkeyttä, mutta

ei tule kuitenkaan unohtaa, että haastateltavilla on itsemääräämisoikeus ja päätävävalta omista asioistaan. Omien ennakkokäsitysten tunnistamisen lisäksi haastattelijan tulee ottaa huomioon oma valta-asemansa suhteessa haastateltavaan ja sen vaikutukset. (Hyvärinen 2017.) Haastatteluihin tarvitaan mahdollisesti myös tulkki, koska kaikki asiakasperheet puhuvat äidinkielenään, jotain muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Äidinkieli on ihmisen tunnekieli ja ihminen pystyy parhaiten tuomaan itseään esiin omalla äidinkielellään (Niskanen 2014, 28–29).

Haastattelulla haetaan siis haasteita Lähialueet tutuksi – hankkeesta, jolloin teemahaastattelun kysymyksiä ei luoda teoriaan nojaten. Teemat voi luoda intuitioon pohjaten, jolloin vaarana on, että haastattelurungosta tulee vaillinainen eikä sillä ole teoreettisia kytkentöjä (Eskola ym. 2018). Teemat nousevat siis hankkeen konkreettisesta toteutuksesta ja tarkoituksena on kerätä haastateltavien kertomuksia, kokemuksia ja selityksiä hankkeen toimintaan osallistumisesta. Kertomuksia tavoiteltaessa kysymyksen muotoilu on hyvin avoin ja konkreettisesti pyydetään haastateltavaa kertomaan vapaasti teemasta. Kuvailtaessa esimerkiksi kokemusta, kysymyssanana käytetään ”millaista” jokin oli tai arvioimaan haluttua asiaa. Miksi-kysymyksillä puolestaan tavoitellaan selityksiä ja ne voivat auttaa tarkentamaan haastateltavan kokemusta. (Hyvärinen 2017.) On kuitenkin tarkoituksenmukaista jättää teemat väljiksi, jotta säilyy ilmiön tutkimuksen joustavuus ja avoimuus. Ennalta valitut teemat eivät välttämättä aineiston analyysissä ole tutkimuksen kannalta ne olennaiset teemat, joihin haetaan vastauksia. (Hyvärinen ym. 2021.)

Yhtenä teemana on kokemus hankkeeseen osallistumisesta. Teeman käsittely lähtee liikkeelle pyytämällä haastateltavaa avoimesti kertomaan kokemuksestaan ”Kerro vapaasti millainen kokemus Lähialuekaveritoiminta oli”. Teeman käsittelyä voi jatkaa esittämällä kysymyksen ”Millaista oli osallistua Lähialuekaveritoimintaan” ja jos haastateltava tuo esiin tiettyjä tunteita, voidaan pyytää selitystä kysymällä ”Miksi haastateltava tuns näin”. Teemahaastattelussa ei ole kuitenkaan välttämättä olennaista miettiä tarkasti jokainen kysymys, vaan perehtyä tutkittavaan aiheeseen perusteellisesti, jotta jokainen teema tulee tarkoituksenmukaisesti käsiteltyä. Hyvin mietitty haastattelurunko toimii myös tukena, jos haastateltava rönsyilee puheessaan liikaa tai vaihtoehtoisesti on kovin vähäsanainen. (Hyvärinen 2017.)

Tulevaisuusverstaas

Tulevaisuusverstaas on ryhmätyöskentelyn menetelmä, jossa ongelman määrittelystä edetään unelmoimalla ratkaisuihin. Siinä pohditaan ennalta sovittuja ongelmia, jotka ratkaistaan ne ideoimalla, ajattelematta rajoituksia tai resursseja. Olennaista työskentelylle on, että se on tasa-arvoista yhdessä tekemistä, jossa kukaan ei hallitse tai rajaa yhteistä

työskentelyä omalla toiminnallaan tai asemallaan. (Ojasalo ym. 2008, 137.) Esimerkiksi, jos toiminnanjohtaja osallistuisi työpajaan, ei ole tarkoituksenmukaista, että hän toistuvasti toisi esiin olemassa olevat resurssit.

Menetelmä lähtee liikkeelle osallistujien valinnasta. Koska tavoitteena oli tuottaa luovasti kehittämisideoita maahanmuuttaneiden perheiden ja vapaaehtoisten esiintuomia kehitysehdotuksia, ei ollut syytä rajata osallistujia esimerkiksi asiantuntijuuden perusteella, vaan työpaja oli avoin kaikille Yhteiset lapsemme ry:n työntekijöille. Valmisteluvaiheessa tehdään käytännön järjestelyt, hankitaan muun muassa tilat, kutsutaan osallistujat ja toimitetaan ennakkomateriaali, eli analysoidusta aineistosta nousseet haasteet, osallistujille nähtäväksi. Työpajassa ratkaistava ongelma on jo määritelty ennakkoon, joten kriittikkivaihetta ei tarvita ongelman määrittelyyn ja työskentely käynnistyy mielikuvitusvaiheella. Siinä etsitään tulevaisuuden ratkaisuja ongelmiin miettimättä nykytilan rajoituksia, esimerkiksi resursseja tai aikaa. Jos on tarpeen, tässä vaiheessa voidaan rajata ongelmia ja keskittyä vain osaan. Toimeenpanovaiheessa palataan todellisuuteen ja lähdetään miettimään, miten villisti ideoidut ratkaisut voitaisiin toteuttaa konkreettisesti. Tavoitteena on saada aikaan mahdollisimman konkreettisia ratkaisuja, jotka voidaan realistisesti toteuttaa. (Armanto 2021, 228–230.)

Tulevaisuusverstas on joustava, muokattava ja vuorovaikutuksellinen ongelmanratkaisumenetelmä, jonka takia se valikoitui yhdeksi menetelmäksi tässä tutkimuksessa. Menetelmän yhtenä tavoitteena on konkreettisen tulevaisuuden tekeminen, ja tässä tutkimuksessa etsitään konkreettisia ratkaisuja kehittämisehdotuksiin. Se mahdollistaa osallistujien voimaannuttamisen tulevaisuuden tekijöinä sekä tuo esiin heidän ajatuksensa merkityksellisestä tulevaisuudesta, ja mitä he haluaisivat sen olevan. Työskentelymuoto on hyvin vapaa ja mahdollistaa uusien innovaatioiden syntyminen monipuolisemmin kuin esimerkiksi haastatteluissa. Tulevaisuusverstas on dynaaminen tapa innovoida uutta ja tehdä se todeksi. (Armanto 2021, 223–235.) Lähialueet tutuksi – hankkeessa on vain kaksi työntekijää, joiden työnkuvaan kuuluu jatkuva toiminnan kehittäminen osana työtä. Työpajaan kutsutaan kaikki yhteistyöorganisaation työntekijät, koska työpajan tarkoituksena on innovoida jotain täysin uutta, mitä hankkeen työntekijät eivät välttämättä ole itse vielä ajatelleet. Työntekijöiltä ei voi kuitenkaan olettaa, että heillä olisi entuudestaan tarpeeksi tietoa hankkeen haasteista tai toiminnan arjesta. Siksi kriittikkivaihe toteutetaan soveltaen korvaamalla siinä syntyvät ratkaistavat ongelmat analysoidusta aineistosta esiin nousseilla haasteilla.

6.3 Tiedonkeruun toteutus

Haastattelut

Haastattelut toteutettiin tammikuun 2025 aikana. Haastateltavat valittiin harkitulla otoksella. Hankkeeseen osallistuvat vapaaehtoiset ja maahan muuttaneet perheet olivat hankkeen työntekijöille tuttuja ja heidän arkensa ajankäyttö ja siihen liittyvät tekijät olivat siis jo ennakoon tiedossa, mikä otettiin huomioon haastateltavia valittaessa. Mahdollisia haastateltavia lähestyttiin ensin puhelimitse, kertomalla suullisesti mistä opinnäytetyössä oli kyse. Maahanmuuttaneiden perheiden kanssa käytettiin tarvittaessa tulkkia. Jos osallistujalla oli alustavasti kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen, lähetettiin hänelle sähköpostilla tutkimustiedote. Yksi tutkimustiedotteista käännettiin henkilön omalle äidinkielelle ja kahdelle haastateltavalle tiedote käännettiin myös englannin kielelle, suomenkielisen tiedotteen tueksi. Yhteensä kahdeksan oli kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen, joista lopulta viisi osallistui varsinaiseen haastatteluun (N=5). Heistä kolme oli maahan muuttaneita ja kaksi vapaaehtoista. Haastateltavista kolme puhui äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Haastattelut sovittiin pääsääntöisesti erikseen varattuun julkiseen tilaan, kuten kirjastoon, lähelle heidän omaa asuinalueitaan. Yksi haastatteluista toteutettiin tutkimuksen tekijän työpaikalla haastateltavan oman toiveen takia.

Haastatteluiden aluksi kerrattiin tutkimustiedote läpi ja allekirjoitettiin suostumuslomake. Kahdessa haastattelussa hyödynnettiin tulkkia, kolmannelle tarjottiin mahdollisuutta tulkin käyttöön, mutta haastateltava itse ei kokenut sitä tarpeelliseksi. Haastateltaville korostettiin haastattelun alkaessa, että tavoitteena oli löytää mahdollisia haasteita Lähialueet tutuksi – hankkeen toiminnasta. Haastattelut etenivät pääsääntöisesti puolistrukturoidun haastattelun rungon mukaisesti (Liite 4) mutta erityisesti maahan muuttaneiden perheiden kanssa joutui avaamaan huomattavan paljon kysymyksiä, myös tulkille. Osa käänneistä vastauksista ei vastannut ollenkaan alkuperäiseen kysymykseen, mikä korjaantui tarkentamalla kysymystä tai muotoilemalla sen uudestaan, mutta pohdittavaksi jäi, kuinka paljon käänneissä menetettiin oleellista tietoa. Yhdellä haastateltavalle oli myös lapsi mukanaan, joka aiheutti paikoittain keskeytyksiä sekä teki tulkin kanssa työskentelyn haastavaksi. Kysymysten tueksi esiteltiin toiminnan tuottamia materiaaleja, kuten Lähialuekaverin opasta sekä lapsille suunnattuja oppaita. Haastattelut sujuivat rennossa ilmapiirissä ja haastateltavat kertoivat avoimesti kokemuksistaan toiminnassa, jotka olivat pääsääntöisesti erittäin hyviä. Tämä teki paikoittain haastavaksi löytää varsinaisia haasteita, joita kuitenkin lopulta kaikilla oli ollut.

Tulevaisuusverstaas

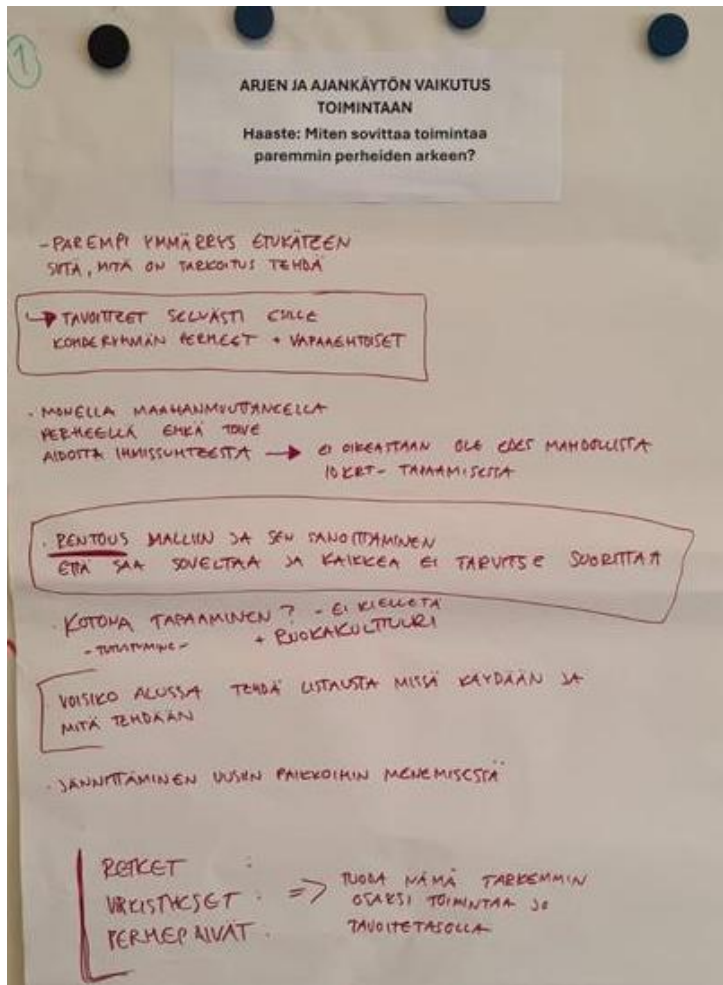
Tulevaisuusverstaassa luotiin kehittämissuhteita aineiston analyysistä esiin nousseiden haasteiden pohjalta. Ennen tulevaisuusverstaasta haastattelut analysoitiin sisällönanalyysillä, mikä on kuvattu tarkemmin luvussa 6.4. Kutsu työpajaan lähetettiin tammikuussa 2025 Yhteiset Lapsemme ry:n kaikille työntekijöille, joita oli kyseisellä hetkellä työsuhteessa 15. Kutsuun vastasi osallistuvansa yhteensä kuusi työntekijää. Työpajaa varten lähetettiin ennakkomateriaalina analysoitu aineisto, josta erottui seitsemän erillistä haastetta. Ne esitettiin sisällönanalyysin mukaisesti ylä- ja alakategorioissa, sisältäen pelkistetyt ilmaukset. Näiden tueksi ennakkomateriaaliin lisättiin vielä haastateltavien suoria lainauksia. Lisäksi lähetettiin vapaaehtoisten koulutuksen sisältödiat, koska yksi käsiteltävistä haasteista käsiteli nimenomaan koulutusta ja sen sisältöä. Työpajaa varten esiin nousseet haasteet kirjoitettiin ennakkoon isoille papereille ja haasteet muutettiin vielä erikseen kysymysmuotoon, jotta työskentely olisi johdonmukaisempaa. Kuvio 5 havainnollistaa analysoidusta aineistosta esiin nousseet haasteet muutettuna kysymysmuotoon.

Varsinainen työpaja toteutettiin maaliskuussa 2025 ja siihen osallistui lopulta vain kolme ilmoittautuneista äkillisten muutosten takia. Työpajan kesto oli kolme tuntia ja se alkoi alustuksella tutkimuksen etenemisestä, sen tavoitteista ja tarkoituksista sekä esiteltiin mitä on palvelumuotoilu. Tämän jälkeen käytiin läpi Lähialueet tutuksi – hanke tiivistetysti sekä esiin nousseet kahdeksan haastetta, joista osallistujat pääsivät esittämään tarkennettuja kysymyksiä. Alkuperäisenä ideana oli jakaa osallistujat kahteen ryhmään, joista toinen olisi ideoinut kolme haastetta ja toinen ryhmä neljää haastetta. Valitettavasti useamman osallistujan äkillisen sairastumisen takia suunnitelmaa jouduttiin muuttamaan työpajan toteutuksen suunniteltuna aamuna ja työntekijät äänestivät näistä seitsemästä haasteesta kolme, joita he lähtivät työstämään yhtenä ryhmänä.

Kuvio 5. Aineistosta analysoidut haasteet, jotka on muokattu työpajaa varten kysymysmuotoon. Sinisellä pohjalla olevat äänestettiin työpajassa käsiteltäviksi

Työpajan ensimmäisessä vaiheessa haasteita ratkottiin ideoimalla miettimättä olemassa olevia rajoja tai resursseja. Ideat kirjattiin isoille papereille. Jokaisella haasteella oli oma paperinsa. Työntekijät hyödynsivät ennakkomateriaalina lähetettyä haastattelun aineistoa alkuperäislainauksineen ja ohjeistuksessa painotettiin miettimään, mikä on paras ratkaisu toimintaan osallistuvan kannalta. Aikaa oli 40 minuuttia. Tämän jälkeen pidettiin tauko ja työntekijöille esiteltiin hankkeen toimintaa tarkemmin sekä käytiin läpi olemassa olevat rajat ja resurssit. Seuraavaksi työntekijät siirtyivät konkretisoimaan aikaisempia ideoitaan ja miettimään mikä on todellisuudessa mahdollista. Hankkeen molemmat työntekijät olivat tässä vaiheessa käytettävissä, jotta heiltä pystyttiin kysymään tarkentavia kysymyksiä siitä, mikä on realistisesti mahdollista. Tarkoituksena oli, että konkreettiset kehitysehdotukset olisi tuotettu erillisille papereille, mutta työntekijät rajasivat aikaisemman vaiheen papereita käyttökelpoiset ja tiivistivät jäsennellyt ideat yhdelle yhtenäiselle paperille. Aikaa tälle osiolla oli varattu 60 minuuttia. Lopuksi käytiin vielä yhteinen keskustelu työpajan tuotoksista sekä miltä työskentely tuntui. Kuvissa 1–3 voi nähdä työpajan lopulliset tuotokset kuvattuna sellaisenaan. Kuva 4 tarkentaa työpajan tuotosten kehittämisehdotuksia ja vetää niitä yhteen.

Kuva 1. Työntekijöiden ratkaisuehdotukset haasteeseen arjen ja ajankäytön vaikutuksesta toimintaan

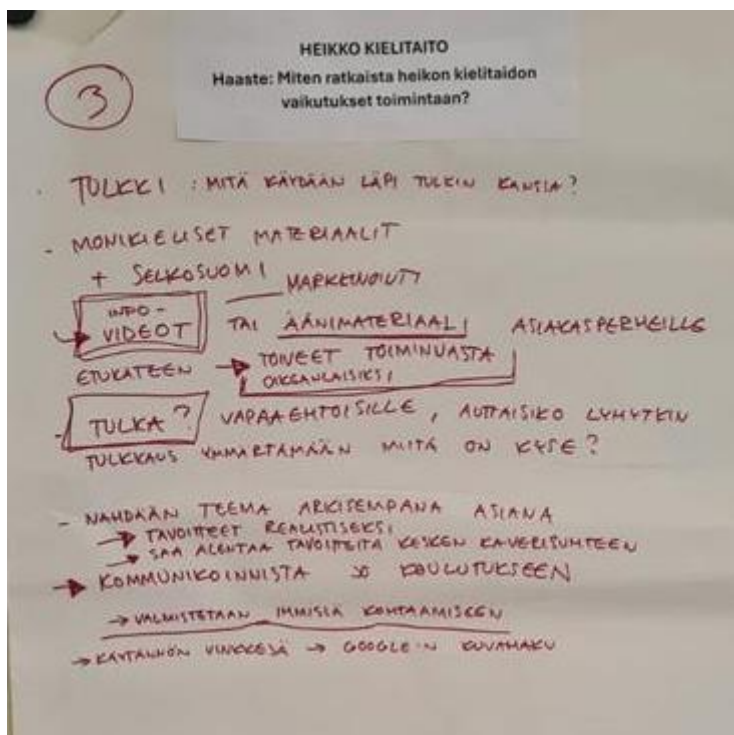
KOULUTUS
Haaste: Miten kehittää koulutusta?

2

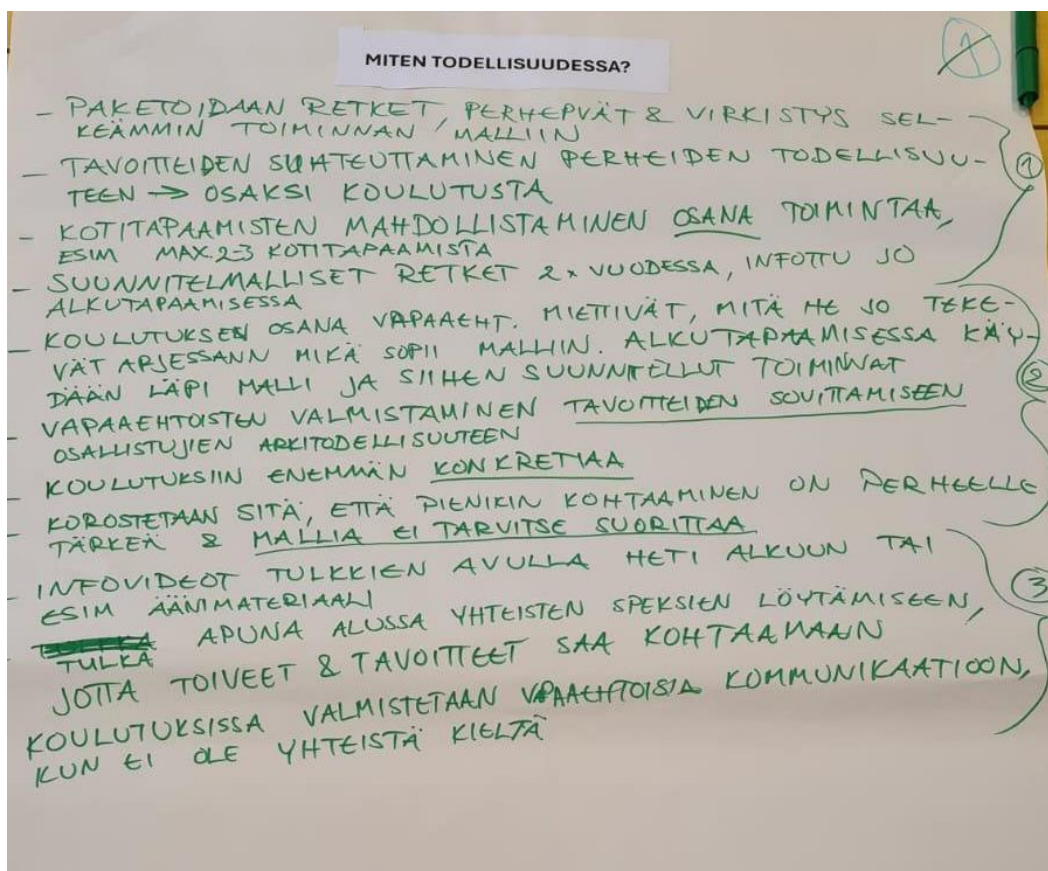
- KONKREETTISIA ESIMERKKEJÄ SITÄ MITÄ VOI TEHDÄ
 - HYVÄT PAIKAT
 - MIKÄ ISOMI MIINKÄIN IKÄSELLE
 - MIKÄ ALOITTAÄ KUN EI OLE KIELITAITOA
- ^{JA KOULUTUKSEEN} OPPAASEEN ENEMMÄN KONKREETTIA LÄHEMMÄN TEORIAA
- TUKEE VAPAAEHTOISEN IDEOITA JA ROHKAASEE OMNIN IDEOIHIN
- TOIMINNAT VOI TEHDÄ NI. PIENEMMIN JA RENNOMMIN
- PAINOPISTE KOULUTUKSEEN ENEMMÄN TAVOITTEEN MUKAISEKSI
 - ↳ KÄYTÄNNÖN JUTUJA, UNKKEJA, RENTOUTTA
 - IDEAPANKKI / TEKEJIMMUKSEN MYÖS VERTAISTUUKKISESTI VAPAAEHTOISELTA TOTEELLIS
- JO KOULUTUKSESSA MIETÄ TEKEJISIA HEIDÄN ARJESSAAN
 - ↳ MITÄ HALLIN KOHTIA ARJESTA JO ON
- ALOITUSTAPAMITEN JÄLKEEN NOPEAMMIN ENSIMMÄINEN KONTAKTOINTI
 - ↳ PIENIEN KOHTAAMINEN ON PERHEELLE TÄRKEÄ!
 - ↳ VAPAAEHTOISELLE KERTOMINEN JA KIITTÄMINEN

VAIKKA VÄÄN VIEJIT
EPAU OMAKÄÄNTÄISEN
SÄÄ

Kuva 2. Työntekijöiden ratkaisuehdotukset koulutuksen haasteisiin

Kuva 3. Työntekijöiden ratkaisuehdotukset heikon kielitaidon tuomiin haasteisiin

Kuva 4. Työntekijöiden ratkaisuehdotukset tarkennettuna ja koottuna

6.4 Aineiston analyysi

Maahan muuttaneiden ja vapaaehtoisten perheiden vanhempien haastattelut analysoitiin soveltaen sisällönanalyysia. Se on tyypillinen laadullisen tutkimuksen analysointimenetelmä, joka soveltuu monenlaisiin laadullisiin tutkimuksiin (Pitkäranta 2024, 100). Yleisellä tasolla laadullisen tutkimuksen analyysi lähtee liikkeelle etsimällä vastauksia tutkimuskysymykseen, ja tarkennetaan sitä mitä aineistosta haetaan ja rajataan muu pois. Tämän jälkeen aineisto käydään läpi etsien näitä vastauksia. Ne erotellaan muusta aineistoista ja luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään, minkä jälkeen kirjoitetaan yhteenveto. Olennaista koko prosessin ajan on, että tutkija lukee aineistoa yhä uudelleen ja uudelleen, samalla etsien vastauksia tutkimuskysymykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2020.) Aineiston käsittelyä helpotettiin koodaamalla. Se helpottaa aineiston jäsentämistä, konkretisoi sen monipuolisuutta sekä selkeyttää aineiston analysointia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) On tärkeää myös huomioida tutkimuksen lukija, jotta analyysiprosessi pysyy selkeänä ja lukija ymmärtää miten analyysin lopputulokseen on päästy, mikä on tärkeintä tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Tämä saavutetaan kuvailemalla konteksti ja se maailma, jossa tutkimusprosessi tapahtuu. (Juuti & Puusa 2020.)

Sisällönanalyysin voi toteuttaa joko aineisto- tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöinen analyysi on tyypillinen menetelmä analysoida haastatteluaineistoja. Se lähtee liikkeelle haastattelu- ja nauhoittamisesta ja litteroinnista. (Pitkäranta 2024.) Nauhoitetut haastattelut litteroitiin hyödyntämällä Microsoft Office Word – ohjelman litterointitoimintoa, joka tekee nauhoituksesta automaattisesti tekstin. Aineistoa syntyi yhteensä 94 sivua, fontilla Aptos ja rivivälillä 1,5. Automaattisesti tuotetut tekstit käytiin läpi vielä läpi kuuntelemalla varsinainen nauhoitus, jotta voitiin varmistaa tekstin laatu ja tarkkuus. Litteroinnin jälkeen aloitettiin tekstien analysointi lukemalla ne läpi silmäillen, jonka jälkeen siirryttiin etsimään vastauksia tutkimuskysymykseen kummankin kohderyhmän näkökulmasta. Näistä vastauksista lähdettiin muodostamaan kategorioita, jossa yksittäiset sanat ja lauseet ilmentävät samaa asiaa tai ilmiötä. Tämän tutkimuksen kannalta oli olennaista käyttää aineistolähtöistä analyysiä, jossa haastateltavilta etsitään haasteita Lähialueet tutuksi – hankkeen osallistujien kokemista haasteista toiminnassa, eikä testata teoriaa.

Tämän tutkimuksen aineistolähtöinen analyysi toteutettiin luokittelemalla. Siinä paikannetaan tutkimuksen kannalta ne olennaiset teemat sekä tyypilliset piirteet, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen (Juhila 2021). Paikannus tapahtui etsimällä haastatteluista ne ilmaisut, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Samankaltaiset ilmaisut erotettiin aineistoista ja siirrettiin erilliseen Excel-tiedostoon, jossa ne pelkistettiin. Tämä mahdollistaa niiden vertailun

ja yhdistämisen teemoiksi, jotka nimetään sisällön, eli alkuperäisten ilmaisujen mukaan (Puusa 2020). Sisällönanalyysille on tyypillistä analysoida vastaukset luokittelemalla, jossa etsitään ilmauksia, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen, ne alleviivataan ja listataan, jonka jälkeen ne ryhmitellään samaa tarkoittavien ilmausten kanssa. Samankaltaisista pelkistetyistä ilmauksista muodostetaan aina edelleen alaluokat, joista puolestaan muodostetaan yläluokat. Tuomi & Sarajärvi (2018) mukaan siinä edetään pelkistettyjen ilmaisujen luokittelusta alaluokkiin, jotka luokiteltiin edelleen yläluokkiin. Luokittelu on hyvin samankaltaista, teemoittelun kanssa, mutta luokittelu pelkistää aineistoa hyvin pitkälle, kun taas teemoittelu painottaa sitä mitä teemasta on sanottu. Kummallekin menetelmälle on ominaista kuvata prosessin eteneminen mahdollisimman johdonmukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Tarkoituksena oli kuitenkin siirtää analysoitu aineisto työntekijöiden työpajaan jatkokehittäväksi, joten riskinä oli olennaisen tiedon katoaminen, jos aineistoa luokitteli liian pitkälle. Tästä syystä luokittelu päättyi yläkategorioihin. Pääluokkiin asti luokittelu ei ollut seuraavan vaiheen, eli työntekijöiden työpajan kannalta olennaista. Kuvio 6 havainnollistaa luokittelun etenemisen.

Tutkimuskysymys: Minkälaisia haasteita Lähialueet tutuksi -hankkeeseen osallistuvilla maahan muuttaneille perheillä on ollut Lähialuekaveritoiminnassa				
Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	
Olin toivonut niin, että voisin hänen kans useammin käydä tai jossain, mutta kun hänellä oli vain yksi päivä viikossa aikaa antaa tähän tarkoitukseen.	Olisi halunnut tavata useammin, mutta vapaaehtoisella ei ollut enempää aikaa.	Osallistujien toiveiden ja tarpeiden huomioiminen	Osallistujien toiveiden ja tarpeiden tiedostaminen	
Halusin enemmän keskustella hänen kanssa, mennä hänen kotiinsa kylään tutustua suomalaiseen elämäntapaan, tutustuttaa häntä meidän kulttuuriin. Moni kiinnostunut tän tyypisistä asioista.	Olisi halunnut keskustella, tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja jakaa omasta elämästään enemmän enemmän	Osallistujien toiveiden ja tarpeiden huomioiminen	Osallistujien toiveiden ja tarpeiden tiedostaminen	
Että se on ollut sitten eli se alun pitäen se idea että tutustut ihan siihen lähialueeseen on ehkä vähän niinku laajempi käytännössä ollut.	Lähialue on ollut laajempi kuin on alkuun ajateltu	Ajatus lähialueesta ei ole toteutunut	Osallistujien toiveiden ja tarpeiden tiedostaminen	

Kuvio 6. Esimerkki analyysin eteneminen alkuperäisestä ilmauksesta yläluokkaan

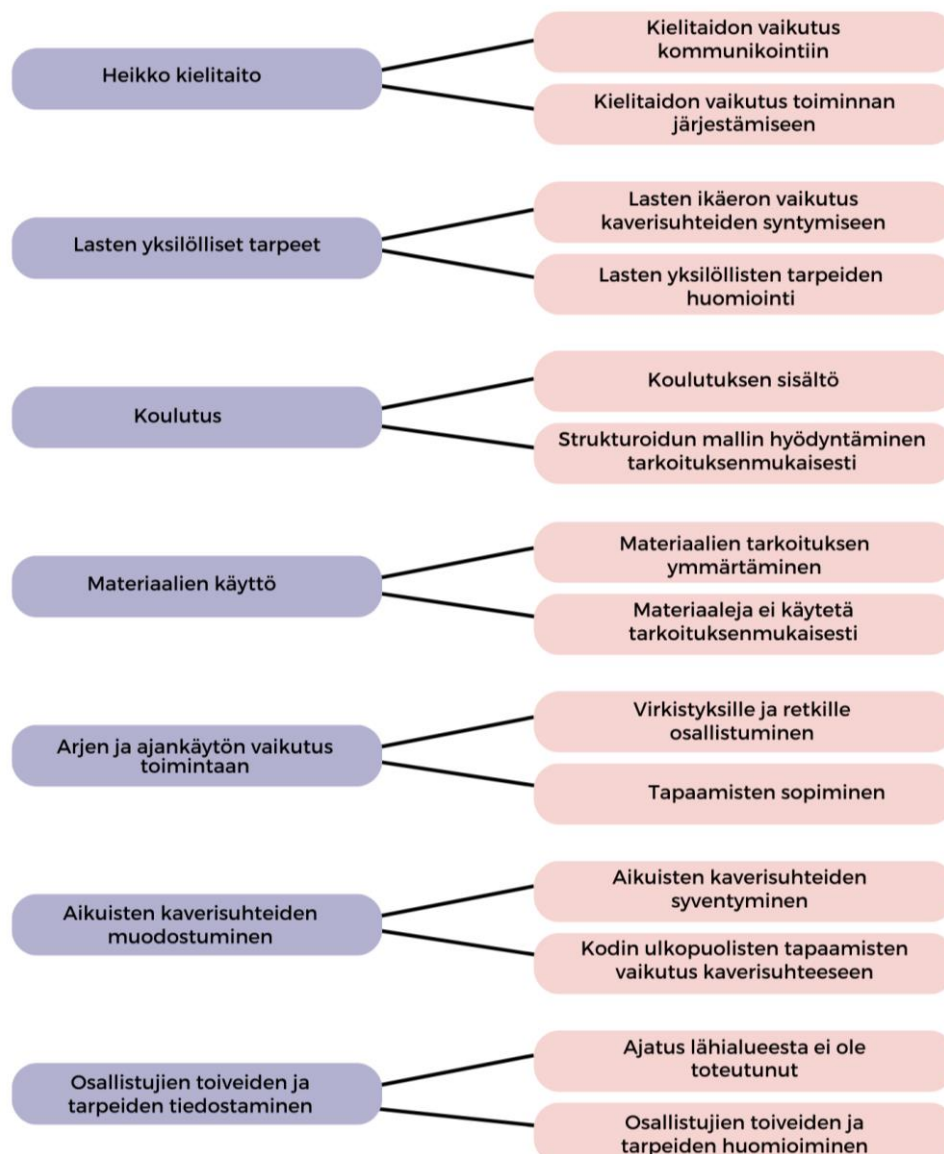
Työntekijöiden työpajaa ei analysoitu, koska työpajan lopullisena tuotoksena oli kehittämis-ehdotuksia perheiden ja vapaaehtoisten esiin tuomiin haasteisiin. On siis tärkeää kirjata ehdotukset juuri sellaisina, kuten ne on tarkoitettu. Konkreettiset kehittämis-ehdotukset käydään läpi ryhmän kanssa, jotta saadaan varmistus siitä, että ne kuvaavat juuri sitä, miten

ryhmä on ne tarkoittanut. Lisäksi kirjataan myös se, miten ratkaisuehdotuksiin on päästy (Summa & Tuominen 2009, 17). Lopulliset tulokset raportoidaan taulukkona, joka muodostuu alkuperäisten ilmaisujen pelkistämisestä, joista muodostetaan alaluokat ja niistä edelleen yläluokat. Taulukossa voidaan nähdä analyysin tulos tiivistettynä niin, että se vastaa tutkimuskysymyksiin. Seuraavan luvun kuviossa 7 on kuvattuna selkeästi analysoidusta aineistosta nousseet teemat ja niiden muodostaminen ensin alaluokista yläluokkiin.

7 Tulokset

Haastatteluista esiin nousseet haasteet

Maahanmuuttaneiden perheiden ja vapaaehtoisten vanhempien haastatteluaineistot analysoitiin yhdessä, koska haasteet kuvailtiin hyvin samankaltaisiksi. Haastatteluiden aineistosta nousi yhteensä seitsemän erillistä haastetta, jotka esitetään kuviossa 7.

Kuvio 7. Aineistosta esiin nousseet haasteet

Tutkimuskysymyksessä kohderyhmien haasteet on eritelty, mutta aineistoa analysoitaessa kävi ilmi, että osallistujien kokemat haasteet olivat hyvin samankaltaisia ja ristesivät toistensa kanssa, sekä niiden vaikutus peilautui kummankin kohderyhmän toimintaan. Esimerkiksi vain vapaaehtoiset käyvät koulutuksen, jossa heille näytetään strukturoitu malli ja ohjataan hyödyntämään sitä toiminnan suunnittelun tukena. Jos vapaaehtoinen ei hyödynnä mallia toiminnan suunnittelussa, heijastuu se varsinaiseen toimintaan ja näin myös kaverisuhteen toiseen osapuoleen, maahan muuttaneeseen perheeseen.

Heikon kielitaidon tuomat haasteet

Kielitaito ei ollut haastattelun kysymyksissä erillisenä kysymyksenä vaan se nousi esiin monessa eri teemassa. Lähialueet tutuksi – hankkeeseen osallistuvilta maahan muuttaneilta perheiltä ei vaadita suomen kielen osaamista, mikä kerrotaan vapaaehtoisille koulutuksessa. Erityisesti se nousi esiin kommunikoinnissa sekä tapaamisten järjestämisessä. Vapaaehtoiset kokivat, etteivät he voi käydä läpi mallin mukaisia teemoja, koska he eivät pysty keskustelemaan teemaan merkityksestä kotoutumisen näkökulmasta.

Mutta niinku huomaa, että esimerkiksi siellä oli semmoinen teema kun kierrätys. Joskus mä yritin vähän puhuu kirpputorista niin ei me niinku ei päästy niinku mihinkään yhteisymmärrykseen niinku että hän olisi ymmärtänyt mitä mä tarkoitan tai (H1)

Hankkeessa on luotu strukturoitu malli, jonka tarkoituksena on tukea vapaaehtoisen toiminnan suunnittelua kaverisuhteen aikana sekä ohjata käymään kaveriperheitä yhdessä niissä paikoissa, missä maahan muuttaneet perhe voisi käydä itsenäisesti myös jatkossa. Heikko kielitaito aiheutti sen, ettei teemojen tarkoitusta välttämättä ymmärretty, mutta vapaaehtoinen ei myöskään pystynyt välttämättä tukemaan perheen itsenäisen toimijuuden vahvistamista.

Mä yritin selittää sitä että asukaspuisto että milloin tää auki ja muuta, mutta sitten he seuraavana kerran, he yritti käydä se jotain mikäli mä ymmärsin, oikein ne lapset kerto, mut se olikin kiinni eli he ei ollut ymmärtänytkään niitä aukioloja niin kun aikoja kun semmoiset niin selvästi (H1)

Strukturoidun mallin lisäksi toimintaan osallistuville järjestetään erilaisia virkistyskiä ja retkiä, jotka tiedotetaan pääsääntöisesti vapaaehtoisten kautta. Näitä järjestetään pitkin kalenterivuotta, osa retkistä myös toteutetaan kulttuuriyhteistyössä eri toimijoiden kautta, jolloin esimerkiksi saadaan lippuja erilaisiin lastenteatteriesityksiin lahjoituksena. Tiedottaessa retkistä, vapaaehtoisia kannustetaan kutsumaan oma kaveriperhe mukaan, mutta yhteisen kielen puuttuminen teki tästä paikoittain vaikeaa.

No se oli se haaste kanssa, koska mä yritin joskus heille selittää siitä, mutta sitten mä en tiedä että mihin sähköpostiin heillä meni niitä ja sitten kun me ei päästy ikinä ymmärrykseen niinku tavallaan että saako he näitä viestejä, niinku sen kielitaidon takia me ei. Mä en niinku saanut selitettyä heille että mistä sähköpostista mä puhun ja sitten näytän sitä sähköpostia niin se niinku myöskään heille niinku tavallaan kertonu että niinku ei päästy yhteisymmärrykseen, että ymmärtääkö he että meillä olisi tällaisille retkille mahdollisuus osallistua (H1)

Kielitaidon koettiin vaikuttavan erityisesti teemoista keskustelemiseen ja tapaamisten järjestämiseen. Yksittäisinä tekijöinä se vaikutti myös esimerkiksi aikuisten kaverisuhteen syntymiseen, joka teemoiteltiin omaksi haasteekseen. Erityisen haastavaksi yhteisen kielen puuttumisen teki, jos maahan muuttaneen perheen äidinkieli oli niin harvinainen, ettei sitä löytynyt puhuttuna tulkkauksen apuvälineistä, esimerkiksi Google Kääntäjästä, tai perheen vanhemmilla ei ollut luku- ja kirjoitustaitoa. Jos perheen lapset puhuivat suomea paremmin kuin vanhemmat, saatettiin heitä käyttää tulkkeina. Tämä ei ollut vapaaehtoisten mielestä välttämätöntä. Vapaaehtoiset kokivat, että osa käännettävistä asioista saattoi olla lapselle liian haastavaa, mikä aiheutti lapsille negatiivisia kokemuksia.

Lasten yksilöllisistä tarpeista nousevat haasteet

Pääsääntöisesti haastateltavat kertoivat lasten nauttivan toiminnasta ja sen tarjoamasta sisällöstä. Toiminta on suunniteltu nimenomaan lasten näkökulmasta ja tarpeista lähtöisin. Kuitenkin haastatteluissa nousi esiin esimerkiksi lapsen diagnosoidut haasteet, jotka eivät välttämättä olleet hankkeen työntekijöiden tiedossa. Tämänkaltaisilla haasteilla vaikutti olevan merkittävä ja moniulotteinen vaikutus toimintaan osallistumiseen, se esimerkiksi aiheutti vanhemmille jännitystä uusiin paikkoihin mentäessä.

Ja, että olemme käyneet esimerkiksi lentokonemuseossa. Niin siellä oli säännöt että ei saa koskea, niin aina tai jännitti koko ajan kun oltiin siellä kun piti seurata lasta koko ajan että hän ei koskisi mihinkään. Että on ollut haastetta esimerkiksi tai aina jännitti kun piti vaihtaa vaatteet ja lähteä kotoa pois. Ja mennään sinne tapaamaan kaveria (H2)

Tämänkaltaisten haasteiden koettiin korostuvan erityisesti, jos vanhemmalla ei ollut tarpeeksi tietoa retkestä tai muusta toiminnasta, johon he olivat osallistumassa. Haastateltavat toivat esiin, että he mieluusti kuitenkin osallistuvat retkille, kunhan heillä on mahdollisuus pohtia, sopiiko se juuri heidän lapselleen. Lisäksi yksilöllisenä haasteena oli lapsen mahdolliset luonteenpiirteet. Vanhempi tunnisti lapsen yksilöllisen ominaisuuden, esimerkiksi varovaisuuden tutustuessa uusiin ihmisiin, mutta ei kokenut negatiivisena asiana lapsen näkökulmasta vaan haasteena kaveriperheen tapaamisessa. Lapsi ei välttämättä halunnut

tavata aina kaveriperhettä, minkä vanhempi tulkitsee johtuvan ujoudesta, koska toiminta oli johdonmukaista myös muiden uusien ihmisten kanssa. Vanhempi kuitenkin harmitteli asiaa, koska koki kaveriperheen olevan mukava ja yhdessä vietetty aika tapahtui lämpimässä vuorovaikutuksessa.

Ennen kuin kaveriperheet yhdistetään, työntekijät pohtivat aina tarpeenkartoituksen pohjalta ketkä perheet sopisivat toisilleen. Erityisesti otetaan huomioon lasten ikäero, joka pyritään pitämään mahdollisimman pienenä. Haastatteluista nousi esiin, että jopa yhden vuoden ikäeron koettiin vaikuttavan lasten tasaveroisen leikkisuhteen syntymiseen.

Niin että on on lapsilla on myös tai että hyvin kuvailisin, että hyvin, mutta että on ollut lapsilla myös ikäeroja, että vaikka hänen lapsi on viisivuotias ja minulla on neljävuotias lapsi ja sitten vanhempi lapsi, niin ei kuitenkaan tule kontaktia. Joo ja neljävuotias, 4-vuotiaalla lapsella ei ole tietoisuutta tarpeeksi ja että pystyisi kommunikoimaan tai leikkimään vanhemman, vanhemman lapsen kanssa (H2)

Kaikki haastateltavat kokivat, että lapset leikkivät yhdessä enemmän tai vähemmän. Vanhemmat lapset ottivat nuorempia lapsia leikkiin mukaan tai sovelsivat omia leikkejään nuoremmille lapsille sopivaksi. Ikäeron tuomat haasteet näkyivät erityisesti tasavertaisen leikkisuhteen syntymisessä tai vanhempi koki itse, ettei lapsi saanut toiminnasta kavereita.

Koulutuksen haasteet

Vapaaehtoisille järjestetään ennen kaverisuhteen alkua noin kolme tuntia kestävä ryhmämuotoinen läsnäolokoulutus. Tarvittaessa ryhmämuotoinen koulutus on järjestetty samansisältöisenä yksilöperehdytyksenä. Koulutus koettiin pääsääntöisesti erittäin hyväksi ja sopivan laajuiseksi sisällöltään sekä ajallisesti. Yksittäisinä tunnekokemuksina nousi yllätyneisyys, mikä johtui pitkälti koulutuksen temasta, joka käsitteli rasismia ja antirasistista toimintaa. Haastateltava kuvaili koulutuksen jättäneen myös epävarman olon omasta koulutuksestaan. Yhdelle vapaaehtoiselle teema puolestaan oli jo tuttu. Selkeänä toiveena nousi toive konkreettisista esimerkeistä, siitä miten strukturoitua mallia voisi toteuttaa lasten kanssa.

Tää, mutta että tavallaan jos olisi ollut semmoisia, että no tällöisiä asioita vaikka tehty tän teeman alle ja tällöiset paikat on koettu hyväksi ja vaikka että kun se kierrätys juttu niin sitten voisi olla näin että voisi olla vaikka vähän niinku esimerkkejä esimerkiksi, että jos on heikompi kielitaito, niin mitä voisi kuitenkin toteuttaa tai jos on jo parempi kielitaito. Niin tai sitten että mitä eri ikäisiä, niinku vähän niinku lasten ikähaarukankin mukaan, niin ehkä olisin kokenut sellaisen vielä niin kun itselleni hyödylliseksi (H1)

Strukturoidun mallin hyödyntäminen nousi aineistossa useassa kohtaan esiin, esimerkiksi heikon kielitaidon yhteydessä, mutta se teemoiteltiin koulutuksen näkökulmasta haasteeksi. Strukturoitu mallin tarkoitus ja hyödyntäminen avataan koulutuksessa. Vapaaehtoisille kerrotaan teemojen tarkoitus sekä mihin ne pohjaavat. Analysointi vaiheessa katsottiin siis, että työntekijöiden työpajan näkökulmasta ratkaistava haaste oli se, miten strukturoitua mallia voitaisiin hyödyntää tarkoituksenmukaisesti vielä paremmin.

Yksikään vastaaja ei varsinaisesti tuonut esiin, ettei mallia hyödynnetä tarkoituksenmukaisesti, vaan se kävi ilmi siitä, etteivät mallin teemat toteudu kaveriperhettä tavatessa. Edellä mainittu heikko kielitaito oli tässä kontekstissa erillisenä haasteena, mutta myös selkeästi vapaaehtoiset tietoisesti tekivät asioita mallin ulkopuolelta, mikä ei välttämättä palvellut hankkeen tavoitetta maahan muuttaneen perheen näkökulmasta: Lähialue ei tule tutummaksi.

Alussa käytiin hänen kanssaan sellaisissa paikoissa paikoissa, jotka olivat tarkoitettuja lapsille sitten eräänä päivänä käytiin kävelylenkillä ja sitten kerran hän järjesti syntymäpäivä, hänen tyttärelleen, mihin hän oli kutsunut minut (H3)

Malli on suunniteltu lasten näkökulmasta tukemaan perheen arjen kotoutumista. Mallin tarkoituksena on tehdä tutummaksi erityisesti paikkoja kodin ulkopuolella ja vapaaehtoisille kerrotaan koulutuksessa, ettei tapaamisia kotona lueta varsinaiseen toimintaan mukaan. Aineistosta kuitenkin kävi ilmi, että tapaamisia saattoi olla kotona useampikin.

Siis minulla, minun luona muutama kerta ja sitten ulkona myös muutama kerta (H2)

Tapaamisten tapahtuessa kotona tai kun teemoja ei käyty tarkoituksenmukaisesti läpi, näkyi toiminnan tavoitteen saavuttamisessa, eli lähialue ei tullut toivotulla tavalla tutuksi.

Eli ne tuntemattomat paikat tuli minulle tutuksi. Itse asiassa ei kaverin avulla, vaan puolison tai omatoimisesti (H4)

Vapaaehtoiset toivat erityisesti esiin, etteivät he välttämättä pohtineet tapaamisten sisältöä mallin teemojen kautta, mutta samalla he kuitenkin toteuttivat teemoja. Haastatteluissa oli havainnollistamisen tukena tulostettu kuva strukturoidusta mallista, jossa näkyivät teema-kerrat. Sen avulla käytiin läpi, mitä mahdollisesti teemoista he olivat tehneet. Ennen havainnollistavaa materiaalia vapaaehtoiset kokivat, etteivät he olleet käyneet teemoja läpi, mutta pohtiessaan tapaamisten sisältöjä, he pystyivät linkittämään osan niistä teemoihin.

Haasteet materiaalien käytössä

Hankkeessa on luotu kolme erillistä opasta toiminnan tueksi. Ensimmäinen opas on Lähialuekaverin opas, joka on suunnattu aikuisille vapaaehtoisille toiminnan suunnittelun

tueksi sekä se sisältää koulutuksessa käydyt aiheet. Samanlainen opas, joka sisältää samat aiheet lapsentasoisesti, on luotu myös vapaaehtoisen perheen lapsille. Lisäksi maahan muuttaneen perheen lapsille on luotu oma reissuvihko. Lapsille suunnattuja oppaita on tarkoitus täyttää jokaisen tapaamisen päätteeksi. Yksikään haastateltavista ei ollut täyttänyt kaikille kerroilla lasten oppaita. Aikuisten oppaaseen myös palattiin vain harvakseltaan.

Joo, en mä aina ota mukaa oikeasti, että meillä oli viikon mutta. Me varmaan ehkä kaksi kertaa mukana. viikko sitten me ei ottanut (H5)

Syyksi mainittiin muun muassa, ettei oppaita muistettu käyttää. Oppaita myös käytettiin lasten kanssa vain ennakkomateriaalina toimintaan valmistautuessa tai maahan muuttaneen perheen vanhemmat täyttivät lasten opasta omalla äidinkielellään, mikä ei ollut tarkoituksen mukaista. Perheet eivät myöskään välttämättä olleet tietoisia lasten oppaasta tai sen tarkoituksesta.

Tota me käytiin sitten heille, niille tuettavan perheenkin mut must että he ei ymmärtäny sitä sitä ainakaan me ei koskaan enää ensimmäisen tapaamisen jälkeen nähty koko vihkoa ja sitten mä yritin kysyä siitä ni he ei ymmärtäny että mistä niistä puhutaan (H1)

Aineistosta kävi selkeästi ilmi, että oppaita hyödynnettiin harvakseltaan ja niiden mukaan ottaminen tapaamisille oli haastava muistaa. Oppaat kuitenkin koettiin lähtökohtaisesti hyödylliseksi ja sisällön kuvattiin toimivan inspiraationa toiminnan suunnittelulle.

Arjen ja ajankäytön tuomat haasteet

Toiminnassa kaveriperheet sopivat keskenään kaikki muut tapaamiset, pois lukien ensimmäisen ja viimeisen tapaamisen, joissa on aina työntekijä mukana. Perheet sopivat yhteydenpitotavan sekä tapaamisvälin keskenään. Toiminnassa suositellaan tapaamisia vähintään kerran kuukaudessa. Tapaamisten sopimisia hankaloittivat erityisesti arjen kiireet sekä työt. Retkille ja virkistykseen osallistumisten sovittaminen arkeen koettiin kuitenkin kaikista haastavimmaksi.

Joo. Retkellä oli. En ehtinyt viime viime kerralla yksi retki oli ei oo Helsingissä oli. Vantaa, Heureka joo silloin, minne en ehtinyt, en pääsenyt se. Mutta. Jos joo. Viimeksi oli muutama muutama on osallistua, mutta kun minä olen poissa ollut, ei ole Suomessa ollut. Sen takia ei osallistunut. En tiedä voisi olla silloin (H3)

Retket koettiin poikkeuksetta kuitenkin hyviksi ja niiden koettiin tukevan tapaamisten järjestämisestä. Haasteiksi kuvailtiin erityisesti retkien ajankohdat, myös sää ja retkien sisältö vaikuttivat osallistumiseen. Lisäksi heikko kielitaito sekä mahdollisuus arvioida retken

soveltuvuutta lapsen yksilöllisten tarpeiden näkökulmasta, vaikeuttivat retkille ja virkistykseen osallistumista.

Aikuisten kaverisuhteiden muodostumisen haasteet

Aikuiset muodostivat pääsääntöisesti onnistuneesti kaverisuhteita, mutta he kokivat haasteeksi suhteiden syventämisen sekä sen, että toiminnan malli ei tukenut heille itselleen tyyppillistä tapaa muodostaa kaverisuhteita. Olennaisena osana kaverisuhteen syventymisessä vaikutti kielitaito, mutta myös aikuiset saattoivat olla luonteiltaan erilaisia. Luonteenpiirteiden erovaisuuksista huolimatta, aikuiset kuitenkin suhtautuivat toisiinsa ymmärtäväisesti ja lämpimästi. Itselle epätyypillinen tapa muodostaa kaverisuhteita näkyi siinä, etteivät he päässeet tapaamaan kotona.

Niin ehkä tässä on niinku se mikä on jännää että koska, niin kuin hyvin usein, jos kavereiden kanssa sä näet kotona ja tässähän se idea on nimenomaan ollut, että ei nähdä kotona, mutta kun on nähnyt kotona kertaakaan niin ne on jotenkin niin kun. Eri. Jotenkin eri kulma, niinku koko tyyppiin, koska ei vielä ole nähnyt sitä kotia (H5)

Haasteltava saattoi kokea jopa yllättyneisyyttä kodin ulkopuolisten tapaamisten vaikutuksesta kaverisuhteeseen. Kaverisuhteet etenivät kuitenkin toiminnan myötä edes jonkin verran ja aikuisten välinen vuorovaikutus kuvailtiin poikkeuksetta tasa-arvoiseksi sekä kunnioittavaksi kaikkia toiminnan osapuolia kohtaan.

Haasteet osallistujien toiveiden ja tarpeiden tiedostamisessa

Vapaaehtoisten ja perheiden hakeutuessa toimintaan heidän toiveensa ja tarpeensa toiminnalle kartoitetaan. Vapaaehtoiset haastatellaan puhelimitse ja kerrataan yhdessä toiminnan tavoite ja tarkoitus. Perheet puolestaan täyttävät lomakkeen itsenäisesti tai yhdessä lähetävän tahon kanssa. Tarvittaessa, jos lomake on puutteellinen, heille soitetaan ja käydään lomake kertaalleen läpi. Aineistosta kävi ilmi, että kaikkia osallistujien toiveita ei ollut pystytty ottamaan toiminnassa huomioon, eikä toiminta välttämättä ollut vastannut näiltä osin odotuksia. Erityisesti moni maahan muuttaneen perheen vanhempi olisi toivonut runsaampia keskusteluja omasta ja toisen kulttuurista sekä heillä oli ollut toiveena tavata useammin vapaaehtoista kaveria.

Olin toivonut niin, että voisin hänen kans useammin käydä tai jossain, mutta kun hänellä oli vain yksi päivä viikossa aikaa antaa tähän tarkoitukseen (H4)

Toiminnan yksi keskeinen idea on tehdä suomalaista kulttuuria tutummaksi arkisten kohtaamisten sekä uusien sosiaalisten verkostojen kautta. Perheiden vastauksista kävi ilmi,

että se oli heillä selkeästi toiveena ja he kokivat aitoa mielenkiintoa oppia uuden kotimaan kulttuurista, mutta myös jakaa omastaan.

Halusin enemmän keskustella hänen kanssa, mennä hänen kotiinsa kylään tutustua suomalaiseen elämäntapaan, tutustuttaa häntä meidän kulttuuriin. Moni kiinnostunut tän tyypisistä asioista (H4)

Lähialueet tutuksi – hankkeessa maahan muuttaneet perheet pääsevät myös vahvistamaan suomen kielen taitoaan arkisten kohtaamisten kautta ja monella se on erityisesti toiveena. Osa vastaajista koki rohkeuden käyttää kieltä lisääntyneen, oleellinen haaste oli siinä, ettei välttämättä aikuisten tai lasten kielitaito kehittynyt toivotulla tavalla.

Joo suunnitelmassa oli myös, että lapset kehittyivät ja että he lapset tutustuisivat toisiinsa lapsiin ja kehittyisivät kielellisesti. Mutta sekään ei ole toteutunut (H2)

8 Pohdinta

8.1 Tulosten tarkastelu

Soveltavan tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa Lähialueet tutuksi – hankkeen osallistujien mahdollisista haasteista toiminnassa, joiden avulla toimintaa voidaan parantaa asiakaslähtöisesti. Toisena tavoitteena oli hyödyntää tuotettua tietoa, niin että toiminta tukee paremmin maahan muuttaneiden perheiden arjen kotoutumista. Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia ja kuvata Lähialueet tutuksi- hankkeeseen osallistuvien kahden ryhmän haasteita hankkeen toimintaan osallistumisesta ja tuottaa kehittämissuhteita. Nämä kaksi ryhmää ovat hankkeen maahan muuttaneet perheet, hankkeeseen osallistuvat vapaaehtoiset ja kehittämissuhteet tuottavat Yhteiset lapsemme ry:n työntekijät. Tarkoituksena on myös luoda konkreettisia kehittämissuhteita hankkeen laadun ja asiakaskokemuksen parantamiseksi. Tieto mahdollisista haasteista saatiin haastatteleamalla viittä toimintaan osallistuvaa vanhempaa, joista kolme oli maahan muuttaneita ja kaksi Suomessa syntynyttä vapaaehtoista. Haastatteluista saatu aineisto analysoitiin ja yhteistyöorganisaation työntekijät ideoivat työpajassa ratkaisuehdotuksia esiin nousseisiin haasteisiin.

Tutkimuskysymykset *”Minkälaisia haasteita Lähialueet tutuksi – hankkeeseen osallistuvilla maahanmuuttaneet perheillä on ollut Lähialuekaveritoiminnassa?”* ja *”Minkälaisia haasteita Lähialueet tutuksi – hankkeeseen osallistuneilla vapaaehtoisilla on ollut Lähialuekaveritoiminnassa?”* jätettiin tarkoituksella suhteellisin laajoiksi, eikä rajattu tarkemmin, jotta saatiin mahdollisimman laaja kuva mahdollisista haasteista. Kolmas tutkimuskysymys *”Miten Yhteiset Lapsemme ry:n työntekijät ratkaisisivat kohderyhmien esiin tuomat haasteet?”* puolestaan oli huomattavasti konkreettisempi ja sen oli tarkoitus ohjata tutkimusta kohti kehittämissuhteita, tarkoituksen mukaisesti.

Haastatteluaineistoa analysoitaessa kävi ilmi, että sekä maahan muuttaneiden, että perheiden kokemat haasteet olivat paikoittain hyvinkin päällekkäisiä ja linkittyivät paikoittain toisiinsa. Heikko kielitaito oli oma haasteensa, mutta heijastui moniin muihin, kuten aikuisten välisten kaverisuhteiden muodostumiseen, joissa heikko kielitaito vaikeutti kaverisuhteen syventymistä. Lisäksi kummatkin kohderyhmät toivat esiin esimerkiksi, ettei toiminnan tueksi suunniteltuja oppaita tullut käytettyä tai niitä ei muistettu ottaa mukaan. Yksi haastateltava kuvaili sen johtuvan siitä, ettei oppaiden käyttö tarkoitusta ollut ymmärretty, mikä puolestaan linkittyi myös heikkoon kielitaitoon. Oppaiden yksi tarkoitus on nimenomaan tukea suomen kielen harjoittelua toiminnan lomassa. Kielitaito on yksi merkittävimpiä tekijöitä kotoutumisenprosessissa ja se kartoitetaan tehtäessä maahan muuttaneelle kotoutumissuunnitelmaa. (Esberg 2020, 19–20). Maahan muuttaneella on itsellään vastuu kotoutumisen

edistymisestä (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 1§). Moni haastateltava olikin lähtenyt mukaan toimintaan, jotta kielitaito kehittyisi. Analyysistä kävi ilmi, ettei kaikkien osallistujien toiveisiin ja tarpeisiin ollut pystytty vastaamaan kielitaidon kehittymisen kannalta. Järjestöt pystyvät tukemaan maahan muuttaneiden kotoutumisen prosessia ja siihen olennaisesti linkittyvää kielitaidon kehittymistä, tarjoamalla heille toimintaa ja verkostoja, joissa käyttää esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen aikana opittuja kielen perusteita (Kotoutuminen.fi; Eid, ym. 2023, 137).

Haasteeksi muodostui myös osallistujien toiveiden ja tarpeiden kartoittaminen, jotka jakautuivat kahteen alaluokkaan; ajatus lähialueesta ei toteutunut eikä toiveita ja tarpeita oltu huomioitu. Osa haastateltavista olisi toivonut kaveriperheen lähempää omaa kotiaan ja jotkut kaveriperheet olivat tutustuneet omaa lähialuettaan laajempaan alueeseen. Lähialueet tutuksi – hankkeen idea tutustua lähialueeseen, pohjautuu siihen, että kotoutumisprosessin aikana voi olla helpompi kotoutua omaan naapurustoon, kuin koko Suomeen. (Eid ym. 2023, 137). Tarpeiden huomioimisesta kielitaidon lisäksi nousi vahvasti esiin halu tavata omaa lähialuekaveria useammin tai aikuisten välisissä kaverisuhteissa olisi haluttu tavata myös kotona. Tämä näkyi pitkälti maahan muuttaneiden perheiden vastauksissa sekä halu keskustella omasta ja suomalaisesta kulttuurista vielä enemmän. House of Helsinki (2025) raportissa kartoitettiin Ukrainasta sotaa paenneiden tarpeita kotoutumiselle ja tutkimuksesta nousi selkeästi esiin heidän toiveensa verkostoitua nimenomaan suomalaisten kanssa, mikä on linjassa myös tutkimuksen haastatteluiden kanssa. Vapaaehtoistoiminnan yksi suosituimpia muotoja onkin auttaminen (Peltosalmi ym. 2024, 148–156). Vapaaehtoistoiminta mahdollistaa merkityksellisyyden lisääntymisen elämässä sekä mahdollistaa erilaisiin yhteisöihin kuulumisen, joka puolestaan tukee sosiaalisten verkostojen muodostamista (Kylliäinen 2019, 75–81). Järjestöt ovat jälleen kerran avain asemassa tarjoamassa ja luomassa mahdollisuuksia ihmisille kohdata toisensa, mikä hyödyttää kaikkia toimintaan osallistuvia, erityisesti kotoutujia (Kajanoja 2019, 82–90).

Koulutus nousi omaksi erilliseksi haasteen ja se jaettiin alaluokkiin koskien koulutuksen sisältöä ja strukturoidun mallin hyödyntämistä tarkoituksenmukaisesti. Haastattelussa kysyttiin erikseen koulutuksen sisällöstä ja miten se valmisti vapaaehtoista koulutukseen. Strukturoidusta mallista oli myös oma kysymyksensä ja se teemoiteltiin koulutuksen alle, koska se käydään läpi yhdessä vapaaehtoisten kanssa koulutuksessa. Haastateltavat kuvailivat koulutuksen sisällön yllättäneen rasismien ja antirasistisen vapaaehtoistoiminnan osalta. Maahan muuttaneesta aikuisväestöstä 42 % on kokenut syrjintää ja heistä 75 % uskoi sen olevan rassistista syrjintää (MoniSuomi 2023). Syrjintä voi vahingoittaa maahan muuttaneen kotoutumisen prosessia ja heikentää hänen terveyttään (Eid ym. 2023, 131). Kotoutumisen prosessiin vaikuttaa yhteiskunnan kyky ottaa maahan muuttaneita vastaan ja tukea heidän

kotoutumisen prosessiaan (Eid ym. 2023, 136–137). Rasismi määritelmänä on laaja, eikä se aina ole paljain silmin nähtävissä. Rasismi on juurtunut syvälle yhteiskuntaamme, sen rakenteisiin, asenteisiin ja ennakkoluuloihin. (Keskinen ym. 2021, 153–157.) Jotta henkilö voi toimia antirasistisesti, eli aktiivisesti rasismia vastaan, on hänen tiedettävä mitä rasismi on (Mixed Finns 2022, 8–9). Tämän takia on koettu tärkeäksi käydä koulutuksessa läpi rasismia ja antirasistista toimintaa.

Vapaaehtoisten ja maahan muuttaneiden perheiden kuvailemat arjen ja ajankäytön vaikutukset toimintaan olivat hyvin samankaltaisia. Suurin syy miksi perheet eivät pystyneet osallistumaan retkille ja virkistykseen oli, etteivät ne sopineet ajallisesti heidän arkeensa. Erilaiset arjen kiireet, kuten työ, hankaloittivat tapaamisia. Perheiden arki harvemmin rakentuu ilman tarkoituksenmukaista suunnittelua ja pelkästään arjen ja työn yhteensovittaminen voi olla perheille haastavaa ja työ voikin viedä vanhempien jaksamisesta ison osan. (Rantala & Uotinen 2021, 37–38). Järjestöt pystyvät tarjoamaan moneen erilaiseen haasteeseen tukea ja erityisesti ne voivat tarjota mielekästä tekemistä, vahvistaa osallisuutta sekä tukea hyvinvointia (Castaneda ym. 2018, 250.) Arjen, työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen on yksi perheen hyvinvointia tukevista voimavaroista (Rantala & Uotinen 39–40). Tämä tekee arjen ja ajankäytön haasteiden ratkaisemisen tärkeäksi, jotta suunniteltu toiminta aidosti tukee perheitä eikä päinvastaisesti kuormita heidän mahdollisesti jo kiireistä arkeaan.

Lasten yksilöllisten tarpeiden huomioimisessa korostuivat ikäeron vaikutus toimintaan ja ystävyyssuhteeseen sekä erilaiset temperamentista johtuvat mieltymykset, jotka vaikuttivat toiminnan mielekkyyteen lapselle. Lapset kehittyvät vuositason nopeasti ja esimerkiksi 1-vuotias ja 2-vuotias leikkivät hyvin eri tavalla. Vuoden ikäinen ei vielä leiki muiden lasten kanssa vuorovaikutuksessa, kun taas jo 2-vuotias huomioi toisia lapsia huomattavasti enemmän. Nelivuotiaana lapsi kaipaa jo selkeästi kavereita mukaan leikkimään. (Storvik-Sydänmaa ym. 2019, 25–26.) Iän lisäksi lapsen kykyyn toimia vaikuttaa lapsen oma temperamentti, joka määrittää sen, miten lapsi esimerkiksi reagoi eri tilanteisiin. Yksilölliset erot voivat olla suuriakin temperamentin osalta ja siihen on lähes mahdoton vaikuttaa, sen ollessa lapsen koko persoonallisuuden pohja. (Oiva-Kess & Kronqvist 2021.)

Aikuisten kaverisuhteiden muodostumisesta ei noussut yhtä paljon aineistoa, mutta kuitenkin riittävästi, jotta se voitiin luokitella omaksi haasteekseen. Heikon kielitaidon lisäksi aikuisten kaverisuhteiden muodostumiseen vaikutti myös itselleen vieras tapa lähteä rakentamaan sosiaalisia suhteita sekä yksilölliset luonteen piirteet, jotka eivät välttämättä aina kohdanneet aikuisten kesken. Sosiaalisilla suhteilla on kuitenkin merkittävä vaikutus kotoutumisen edistymiseen. Erityisesti maahan muuttaneet toivoisivat muodostavansa ystävyyssuhteita suomalaisten kanssa. Suomalaisten kansanluonne kuitenkin koetaan usein

kylmäksi ja etäiseksi, mikä näkyi myös tämän tutkimuksen tuloksissa kysyttäessä aikuisten välisestä kaverisuhteesta. Ystävystyminen valtaväestön kanssa koetaan maahan muuttaneiden keskuudessa merkitykselliseksi, koska se auttaa henkilöä itseään integroitumaan yhteiskuntaan. (Esberg 2020, 42.) Lisäksi sosiaaliset suhteet tukevat maahan muuttaneen henkilön terveyttä ehkäisemällä mielenterveyden ongelmia. Jos henkilö luo sosiaalisia suhteita vain muiden maahan muuttaneiden kanssa voi se vaikeuttaa kielitaidon kehittymistä ja luoda suljettuja yhteisöjä uudessa asuinmaassa. (Villar-Bustons ym. 2023.)

Työntekijöiden työpajassa hyödynnettiin palvelumuotoilun menetelmiä. Sille on tyypillistä kerätä ensin kehitettävästä kohteesta laaja asiakasymmärrys, jotta saadaan todelliset ongelmat esiin ja tuotetaan niihin kehittämisehdotuksia luovin menetelmin. (Tuulaniemi 2011, 58–64). Palvelumuotoilun menetelmät sopivat soveltavaan laadulliseen tutkimukseen, jossa kerätään aineisto, joka analysoidaan ja sen pohjalta tehdään kehittämisehdotuksia (Heikkilä ym. 2008). Haastatteluaineisto tarjosi kehittämisen kohteet, joista kolmeen työntekijät ideoivat kehittämiskäsitteitä: Heikko kielitaito, arjen ja ajankäytön vaikutus toimintaan sekä koulutus. Asiakaslähtöisessä kehittämisessä asiakkaan toiveet ja tarpeet ohjaavat kehittämistyötä (Puustinen & Saarijärvi 2023). Analysoituun aineistoon perustuen arjen ja ajankäytön vaikutusta toimintaan sekä heikon kielitaidon ratkaisut tukisivat maahan muuttaneiden perheiden osallistamista toiminnan suunnitteluun. Osallisuuden näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että yksilöllä on tarvittava tieto omien asioiden päätöksen teon tukena sekä se, että päätöksenteko tapahtuu ympäristössä, jota voi hallita, ymmärtää ja ennakoita (Isola ym. 2017, 5). Keventämällä koulutuksen teoriaosuutta puolestaan voidaan painottaa lähialuekaveritoiminnan mallia. Perhemuotoisessa vapaaehtoistoiminnassa korostuu erityisesti mahdollisuus luoda uusia sosiaalisia verkostoja, vähentää eristäytyneisyyden kokemusta ja lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta (Grace 2019).

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimus toteutettiin noudattaen eettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Eettisyyden peruseriaatteet ovat ihmisten arvostus ja itsemääräämisoikeuden kunnioitus, aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön kunnioitus sekä pyrkimys olla tuottamatta vahinkoa tai muuta vastaavaa haittaa tutkittavalle. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7). Hyvä tieteellinen käytäntö varmistettiin noudattamalla sitä läpi koko tutkimusprosessin. Sen peruseriaatteet ovat rehellisyys, joka muodostuu oikeudenmukaisesta, avoimesta ja puolueettomasta raportoinnista. Raportti kirjoitettiin siis niin kuin työskentely oli todellisuudessa edennyt. Toinen periaate arvostus näkyy kunnioittavana kohteluna kaikissa tilanteissa, kaikkia opinnäytetyöhön osallistuvia kohtaan. Kolmas, vastuunkanto alkaa jo ideasta jatkuu edelleen julkaisemisen jälkeisiin vaikutuksiin. Neljäs ja tärkein on luotettavuus, joka alkaa

suunnittelusta ja jatkuu aina tutkimuksen päättymisen jälkeen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12.)

Itsemääräämisoikeuden toteutumisessa tulee varmistaa se, että tutkimukseen osallistuvalla on riittävät tiedot osallistumisesta päätöksenteon tukena. Hänellä tulee olla tieto tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää osallistuminen missä tahansa vaiheessa tutkimusta ilman seurauksia, tieto suostumuksen peruuttamisesta, tieto henkilötietojen käsittelystä, tarkka ja ymmärrettävä tieto tutkimuksesta kokonaisuutena sekä tieto tutkijan ja tutkittavan rooleista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–9.) Tutkimukseen osallistuvien itsemääräämisoikeus taattiin kirjoittamalla tutkimustiedote, joka käännettiin tarvittaessa osallistujan omalle äidinkielelle. Tiedote (Liite 1) käytiin lisäksi ennen suostumuslomakkeen (Liite 2) allekirjoittamista läpi suullisesti. Lisäksi osallistuja sai nähtäväkseen tietosuojalomakkeen (Liite 3) ja henkilötietojen käsittely käytiin suullisesti läpi, tarvittaessa tulkin välityksellä. Osallistujan kanssa käytiin suullisesti läpi tutkijan rooli tutkimuksen aikana, painottaen sitä, ettei tutkittava ollut työntekijän roolissa tutkimusta tehdessä. Eron merkitystä selkeytettiin, kertomalla osallistujalle etukäteen, miten toimitaan, jos tutkimuksen aikana nousee esiin tekijöitä, joihin tutkijan täytyy puuttua työntekijänä. Kunnioitus ja pyrkimys olla tuottamatta haittaa osallistujalle näkyivät tutkimuksen kaikissa vaiheissa huolellisuutena sekä työskentelyn läpinäkyvyytenä.

Laadullisen tutkimusprosessin luotettavuus perustuu tutkimuksen tulosten luotettavuuteen ja raportointiin, miten tulokset ovat syntyneet (Aaltio & Puusa). Laadullisen tutkimusprosessin luotettavuus vaatii huolellista suunnittelua, dokumentointia ja läpinäkyvyyttä sekä tutkijan kriittistä ja reflektiivistä asennetta. Luotettavuutta voi arvioida tiettyjen käsitteiden avulla. Laadullisessa tutkimuksessa painotetaan tutkimuksen uskottavuutta, siirrettävyyttä, luotettavuutta ja vahvistettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Uskottavuus tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tulokset ovat uskottavia ja kuvaavat tutkittavaa ilmiötä. Tätä esimerkiksi käyttämällä useiden eri aineistolähteiden, tutkijoiden tai menetelmien käyttöä. Siirrettävyys viittaa tutkimuksen tulosten sovellettavuuteen muihin konteksteihin, joten on olennaista kuvata tutkimusprosessi niin hyvin, että voidaan arvioida tulosten siirrettävyyttä. Luotettavuus näkyy tutkimusprosessin huolellisena dokumentointina ja läpinäkyvyytenä. Vahvistettavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset ovat suoraan johdettavissa aineistosta. Aineiston kerääminen ja analysointi tulee tehdä huolellisesti ja systemaattisesti. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös tutkijan kyky tarkastella omia ennakko-oletuksiaan ja niiden vaikutusta tutkimukseen, eli, reflektiivisyys. Osallistujien näkökulman huomioiminen korostuu varsinkin laadullisessa

tutkimuksessa, kun pyritään ymmärtämään tutkittavan ilmiön merkityksiä osallistujien näkökulmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tutkimuksen lähdeaineisto on koottu laadukkaista, ajantasaisista lähteistä, jotka ovat olleet niin kotimaisia kuin kansainvälisiäkin. Analyysi on kuvattu vaihevaiheelta ja sen läpinäkyvyyttä on vahvistettu käyttämällä alkuperäisiä ilmaisuita pelkistettyjen rinnalla. Tutkimukseen on valittu laadulliselle tutkimukselle ja tutkimuskysymykselle tyypilliset menetelmät, jotka on perusteltu menetelmäkirjallisuudella sekä lähteillä. Tutkimuksen raportointi on tapahtunut huolellisesti ja johdonmukaisesti läpi raportoinnin, jotta lukija voi seurata tarkasti, miten tuloksiin on päästy ja tarvittaessa kyseenalaistaa ne.

8.3 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Tutkimuksen toteutus soveltavana laadullisena tutkimuksena nosti esiin haasteita, jotka olivat osittain jo Lähialueet tutuksi – hankkeen työntekijöiden tiedossa, mutta niiden vaikutuksen laajuus selkeytyi aineiston analyysissä. Heikon kielitaidon tiedettiin vaikuttavan toimintaan, koska maahan muuttaneelta perheeltä ei odoteta suomen kielen taitoa toimintaan hakeutuessa. Toiminnan struktuurin ja mallin tarkoitus on tukea perheiden yhteistä toimintaa sekä sen toteutumista, mutta heikko kieli taito paikoittain esti maahan muuttaneita perheitä ilmaisemasta omia toiveitaan suoraan vapaaehtoiselle. Jos toiminnan yksi ydinidea on vahvistaa perheen itsenäistä toimijuutta ja osallisuuden tunnetta, tulisi heidän silloin myös tulla kuulluksi toiminnan kaikissa vaiheissa. Strukturoituun malliin vaikuttaisi rakentuneen sisälle oletamus, että kaikki toimintaan hakeutuvat perheet tarvitsevat kaikki samoista asioista tietoa, mikä ei välttämättä pidä paikkaansa. Kun maahan muuttanut perhe ei pysty ilmaisemaan tarpeitaan ja toiveitaan toiminnalle, voi hän muuttua aktiivisesti toimijasta passiiviseksi toiminnan kohteeksi.

Lasten tarpeiden ja toiveiden huomiointi nostettiin omaksi haasteekseen, mutta sekin linkittyi moneen. Vapaaehtoiset toivat esiin, että he olisivat kaivanneet esimerkiksi konkreettisempia ideoita siitä, mitä eri ikäisten lasten kanssa voi tehdä. Mikä tekee puolestaan ymmärrettäväksi sen, etteivät kaikki lapset aina välttämättä viihtyneet jokaisella tapaamiskerralla. Toisaalta voidaan pohtia, jos toiminnassa mukana olevilla perheillä on esimerkiksi yhteensä kuusi lasta, onko tosiasiallisesti mahdollista järjestää yhdellä kertaa kaikille mielekäästä tekemistä. Ihmiset, niin lapset kuin aikuiset, ovat myös yksilöitä. Ystävyysuhteiden syventyminen voi jäädä pintapuoliseksi, jos yksilöt eivät ole persoonaltaan toisilleen ihanteellisia, mikä on täysin luonnollista. Se ei kuitenkaan tarkoita, etteivätkö toiminnassa luodut ihmissuhteet olisi kunnioitettavia ja ettei niihin sisälly lämmintä vuorovaikutusta. On hyvä myös pysähtyä pohtimaan mihin tämän kaltaisella toiminnalla voidaan vastata ja vastaako se osallistujan tarpeisiin.

Huolimatta esiin nousseista haasteista, aineistosta käy selkeästi ilmi, että toiminta koettiin mielekkääksi ja merkitykselliseksi. Osalla haastateltavista oli tullut varsinainen toiminta päätökseen, mutta he jatkoivat edelleen kaveriperheen tapaamista. Haastattelussa kysyttiin myös turvallisuuden tunteesta sekä mahdollisuudesta tulla kuulluksi yhteisessä suunnittelussa. Kaikki vastaajat kokivat kaverisuhteet tasavertaisiksi ja heidän turvallisuuden tunteensa oli säilynyt ehjänä läpi kaverisuhteen.

Kehittämisehdotukset

Työntekijöiden työpajassa, eli tulevaisuusverstaassa, käsiteltiin aineistosta nousseista seitsemästä haasteista kolme, joiden kehittämisehdotukset ovat kuvattuna kuviossa 8.

Kuvio 8. Työntekijöiden työpajassa tuottamat kehittämisehdotukset

Arjen ja ajankäytön vaikutus toimintaan

Työntekijät kokivat, että kun toimintaan osallistuvat tietävät paremmin mikä on toiminnan tavoite ja mitä on tarkoitus tehdä, he pystyvät suhteuttamaan omaa ajankäyttöään paremmin. Toiminnassa tulisi selkeyttää osallistujille jo alusta alkaen, mitä perheiden on tarkoitus tehdä yhdessä Lähialuekaveritoiminnassa, mikä on sen tavoite ja miten tavoite

saavutetaan. Konkreettisenä ideana pohdittiin, jos alussa voitaisiin luoda lista paikoista, joissa perheet voisivat yhdessä käydä sen pohjalta, mitä toiveita kaikilla osallistujilla on ja mikä on mahdollista toiminnan puitteissa.

Lähialuekaveritoiminnan strukturoidun kymmenen kerran mallin koettiin hyötyvän, jos siihen lisättäisiin rentoutta. Tärkeäksi elementiksi nousi mallin auki sanoittaminen ja sitä kautta rentouden tuominen mukaan toimintaan. Työntekijät toivat esiin, että olisi tärkeää sanoittaa kaikille toimintaan osallistujille, että mallia ei ole tarkoitus suorittaa vaan, että sitä voi soveltaa omien tarpeiden ja toiveiden pohjalta.

Koulutus

Työpajassa koulutuksen koettiin olevan liian teoriapainotteinen, keskittyen esimerkiksi rasismin ja turvapaikanhakijoihin liittyviin teemoihin liikaa. Koulutuksen painopisteen siirtämisen enemmän Lähialuekaveritoiminnan tavoitteisiin, koettiin tukevan vapaaehtoisten mahdollisuutta hyödyntää esimerkiksi heille suunnattua opasta, joka sisältää pitkälti samat teemat kuin koulutuksessa käydään läpi. Konkreettisia kehittämisideoita koulutuksen parantamiseksi ovat esimerkiksi antaa vapaaehtoisille konkreettisia esimerkkejä toimintaan soveltuvista paikoista, eri ikäisille sopiva tekeminen sekä mistä aloittaa, kun yhteistä kieltä ei ole.

Lisäksi ehdotettiin, että jo koulutuksessa voitaisiin pohtia yhdessä vapaaehtoisten kanssa, niitä paikkoja ja tekemisiä, jotka ovat toiminnan mallin mukaisia ja sisältyvät jo heidän omaan arkeensa. Tämän koettiin tukevan ja rohkaisevan vapaaehtoisia omaan ideointiin. Myös sen sanoittaminen koulutuksessa, että toiminnan voi tehdä pienimuotoisesti ja rentosti koettiin tärkeäksi. Työpajasta nousi myös idea tuoda selkeämmin esiin vapaaehtoisille se, miten pienikin kohtaaminen voi olla maahan muuttaneelle perheelle tärkeää. Konkreettisenä kehittämisideana oli esimerkiksi ensimmäisen tapaamisen jälkeen nopeampi yhteydenotto vapaaehtoiseen ja kiittäminen.

Heikko kielitaito

Konkreettisinä kehittämisideoina heikkoon kielitaitoon nousi infovideot tai äänimateriaali toiminnasta. Näiden avulla voitaisiin kertoa toiminnasta, sekä sen tavoitteista ja tarkoituksesta, maahan muuttaneen omalla äidinkielellä. Tämän koettiin myös vastaavan haasteeseen osallistujien toiveiden ja tarpeiden tiedostamisesta. Perheen saadessa kaikki tarvittava tieto toiminnasta omalla äidinkielellään, voisi se ohjata myös heidän omaa pohdintaansa, siitä mitä toiveita ja odotuksia heillä on toiminnalle. Lisäksi heikon kielitaidon tuottamia haasteita voitaisiin ratkoa antamalla vapaaehtoisille tulkisovellukset käyttöön tarvittaessa. Tämän koettiin vahvistavan sitä, että kaikki osapuolet tulevat kaverisuhteessa ymmärretyksi.

Työpajassa pohdittiin myös heikon kielitaidon tuomia haasteita teemojen läpikäynnissä. Ratkaisuksi tähän ideoitiin teemojen arkistamista ja yksinkertaistamista. Tämän pohjalta teeman asettamia tavoitteita tulisi realisoida ja tulisi olla mahdollisuus alentaa tavoitteita kesken kaverisuhteen, jos mallin etenemisessä on haasteita kielitaidon takia. Yhtenä ideana nähtiin myös kommunikointihaasteista vahvemmin kertominen jo koulutuksessa ja sen voittamiseksi erilaisten kommunikoinnin tukivälineiden esittäminen. Näitä ovat esimerkiksi Googlen tarjoamat kuvahaku- ja kääntäjäpalvelut.

Analyysistä nousseet neljä muuta haastetta ja tutkijan kehittämisehdotukset

Työpajaan valittiin seitsemästä haasteesta vain kolme ja neljä haastetta jäi käsittelemättä työpajamenetelmällä. Nämä neljä haastetta olivat 1) Lasten yksilölliset tarpeet 2) Aikuisten kaverisuhteiden muodostuminen 3) Materiaalien käyttö ja 4) Osallistujien tarpeiden huomiointi. Analysoituun haastattelumateriaaliin perustuen tutkijan kehittämisehdotukset näille haasteille ovat seuraavat.

1) Lasten yksilölliset tarpeet

- Lisätään koulutukseen tietoa eri-ikäisten lasten sosiaalisuudesta ja kyvystä muodostaa kaverisuhteita eri ikävaiheissa
- Osallistetaan lapsia enemmän toiminnan suunnitteluun

2) Aikuisten kaverisuhteiden muodostuminen

- Lisätään koulutukseen tietoa vuorovaikutuksesta, kun yhteistä kieltä ei ole
- Kannustetaan vapaaehtoista tuomaan omaa persoonaa esiin toiminnan suunnittelussa
- Osallistetaan perhettä enemmän toiminnan suunnitteluun työntekijä vetoisesti

3) Materiaalien käyttö

- Luovutaan ideasta, että oppaiden tulisi olla kaikilla kerroilla mukana
- Muokataan materiaalit niin, että ne toimivat inspiraation lähteenä toiminnalle ja toimivat monella eri ikätasolla

4) Osallistujien tarpeiden huomiointi

- Luodaan strukturoidumpi malli toiveiden ja tarpeiden kartoittamiseen, esimerkiksi lomake

- Seurataan tarkemmin osallistujien toiveiden ja tarpeiden toteutumista toiminnassa ja tuetaan niiden toteutumisessa

Jatkotutkimusaiheet

Tutkimuksessa selvitettiin Lähialueet tutuksi – hankkeeseen osallistuvien haasteita toiminnassa. Heikon kielitaidon vaikutus toimintaan osallistumiseen oli moniulotteinen ja näkyi muissakin haasteissa vaikuttavana tekijänä. Hankkeen tavoitteena on lisätä maahan muuttaneiden perheiden osallisuutta, kuuluvuuden tunnetta ja vahvistaa heidän itsenäistä toimijuuttaan. Tutkimuksellisesta näkökulmasta olisi hyödyllistä tutkia maahan muuttaneiden osallistumista omien palveluidensa suunnitteluun. Osallistetaanko heitä tällä hetkellä palveluiden suunnittelussa ja jos näin on, niin miten heitä osallistetaan? Toisena mahdollisena jatkotutkimusaiheena olisi hyödyllistä tutkia myös maahan muuttaneiden osallistumista järjestötoimintaan muussa roolissa kuin toiminnan kohteena tai autettavana. Oleellista kotoutumisen edistämässä olisi hiljalleen siirtyä pois ajattelutavasta, jossa maahan muuttaneet nähdään toiminnan passiivisina käyttäjinä ja vahvistaa heidän aktiivista toimijuuttaan esimerkiksi vapaaehtoisroolin avulla.

Lähteet

- Aalto, A. & Toivonen, M. 2020. Palvelumuotoilu sote-palveluiden kehittämisessä. Teoksessa: M. Salminen-Tuomaala, J. Hallila, S. Saarikoski & T. Tapio (toim.) Tietoa, taitoa ja teknologiaa: kehittämisspolkuja sosiaali- ja terveysalalla. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu., 227–241. Viitattu 1.2.2025. Saatavissa <http://urn.fi/URN:NBN:fife2020092575810>
- Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tuli ottaa huomioon Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen menetelmät ja näkökulmat. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.
- Al-Hamad, A., Yasin, M. & Metersky, K. 2024. Predictors, barriers, and facilitators to refugee women’s employment and economic inclusion: A mixed methods systematic review. PLoS ONE. Nro 7/2024. Viitattu 24.5.2025. Saatavissa <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0305463>
- Armanto, R., Lauttamäki, V. & Siivonen, K. 2022. Monimuotoinen tulevaisuusverstas. Teoksessa Aalto, H-K., Heikkilä, K., Keski-Pukkila, P., Mäki, M. & Pöllänen, M. (toim.) Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022 Turku: Grano. Viitattu 30.12.2024 Saatavissa <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/153465/TVA-1-2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Castaneda, A. E., Mäki-Opas, J., Jokela, S., Kivi, S., Lähteenmäki, M., Miettinen, T., Nieminen, S., Santalahti, P. & PALOMA-asiiantuntijaryhmä. 2018. Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa – Paloma-käsikirja. THL – Ohjaus 5/2018. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Viitattu 18.4.2025. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136193/7.8.PALOMA_KA%cc%88SI-KIRJA_WEB.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Chang, W. & Taylor, S. 2016. The Effectiveness of Customer Participation in New Product Development: A Meta-Analysis. Journal of Marketing. Nro 1/2016. Viitattu 29.12.2024. Saatavissa <https://journals-sagepub-com.ezproxy.saimia.fi/doi/epub/10.1509/jm.14.0057>
- Eid, M., García-Velázquez, R., Renvik, T A., Castaneda, A. & Kuusio H. 2023. Syrjintäkemukset selittävät Suomeen muuttaneiden heikompa elämänlaatua ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet. Helsinki: Grano oy. 130–140. Viitattu 29.12.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-703-8>

- Esberg, R. 2020. Iranista Suomeen muuttaneiden naisten sosiaaliset suhteet ja niiden merkitys yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Turun yliopiston julkaisuja. Turku: Painosalama Oy. Väitöskirja. Viitattu 23.5.2025. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8178-6>
- Eskola, J., Lätti, J. & Välimäki, J. 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. E-kirja. Jyväskylä: Ps-kustannus
- Grace, R. 2019. Effectiveness of the Volunteer Family Connect Program in Reducing Isolation of Vulnerable Families and Supporting Their Parenting: Randomized Controlled Trial With Intention-To-Treat Analysis of Primary Outcome Variables. Chicago: JMIR Pediatrics and Parenting. Viitattu 12.3.2025. Saatavissa <https://pediatrics.jmir.org/2019/2/e13023/pdf>
- Granhölm, C., Merikoski, P. & Kulmala, M. 2023. Haavoittuvuus ja osallisuuden haasteet digitalisoituvissa sosiaalipalveluissa. Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet. Helsinki: Grano oy. 155–165. Viitattu 29.12.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-703-8>
- Greenspan I. Walk, M. & Handy F. 2018. Immigrant Integration Through Volunteering: The Importance of Contextual Factors. Journal of Social Policy. 4/2018, 802–825. Viitattu 19.3.2025. Saatavissa <https://www.prquest.com/docview/2097551719/fulltextPDF/A42399B65EE14D48PQ/1?accountid=202350&sourcetype=Scholarly%20Journals>
- Hakala, J. 2024. Laadullisen tutkimuksen abc. Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus
- Handy, F. & Greenspan, I. 2009. Immigrant Volunteering A Stepping Stone to Integration? Thousand Oaks: Sage Publishing. Viitattu 19.3.2025. Saatavissa: <https://journals-sagepub-com.ezproxy.saimia.fi/doi/epdf/10.1177/0899764008324455>
- Harmokivi-Saloranta, P. 2020. Käyttäjät liikuntapalvelujen kehittäjinä – käyttäjälähtöisessä palveluinnovaatioprosessissa käyttäjien tuottama tieto tutkimuksen kohteena. Lappeenranta: Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT. Väitöskirja. Viitattu 27.12.2024. Saatavissa: <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/160518/Paula%20Harmokivi-Saloranta%20A4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus
- Heikkilä, A., Jokinen, P. & Nummela, T. 2008. Tutkiva kehittäminen: avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. Helsinki: WSOy

Heikkinen, V. 2020. Tekstianalyysi. Miksi kielellisillä valinnoilla on merkitystä? E-kirja. Helsinki: Gaudeamus

Helkama, K., Myllyniemi, R., & Liebkind, K. 2020. Sosiaalipsykologia: Uudistettu laitos. Helsinki: Edita Publishing Oy, 304–319

Hoffrén, J. 2024. Vapaaehtoistyön arvo Suomessa vuonna 2023: Vapaaehtoistoiminnan merkitys hyvinvoinnille Suomessa. Helsinki: Kansalaisareena ry. Verkkojulkaisu. Viitattu 19.3.2025. Saatavissa

<https://researchportal.helsinki.fi/publications/vapaaehtoisty%C3%B6n-arvo-suomessa-vuonna-2023-vapaaehtoistoiminnan-me>

Hoffrén, J. 2019. Agenda 2030: Vapaaehtoistyö luo hyvinvointia. Teoksessa Hirvonen, S. & Puolitaival, S. (toim.) Vapaaehtoistoiminnan arvo. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2019 Helsinki: Kansalaisareena ry. 42–55. Viitattu 12.3.2025. Saatavissa: https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan_arvo_PageView_WEB.pdf

House of Helsinki Ry, 2025. Kartoitus Ukrainasta sotaa paenneiden ja nyt Suomessa asuvien ihmisten tarpeista. Helsinki: House of Helsinki ry. Verkkojulkaisu. Viitattu 13.4.2025. Saatavissa: <https://drive.google.com/file/d/1Xc4p80LeCEXIM5H521EeASI22098E3al/view>

Hyvärinen, E., Suoninen, E. & Vuori, J. 2021. Haastattelut. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 28.12.2024. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

Hyvärinen, M. 2017. Haastattelun maailma. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. E-kirja. Tampere: Vastapaino

Häyhtiö, T. 2017. Osallisuutta sote-palveluihin palvelumuotoilemalla? Kunnallisan kehittämissäätiön Julkaisu 4. Helsinki. Kunnallisan kehittämissäätiö Viitattu 3.1.2025. Saatavissa: <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2017/05/osallisuutta-sote-palveluihin-palvelumuotoilemalla-004.pdf>

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. Viitattu 27.12.2024. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf

Juhila, K. 2021. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 28.12.2024. Saatavissa

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodit/metodit/kvaliteetti/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen menetelmät ja näkökulmat. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus. Primo.

Kajanoja, J. 2019. Vapaaehtoistoiminta ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Hirvonen, S. & Puolitaival, S. (toim.) Vapaaehtoistoiminnan arvo. Helsinki: Kansalaisareena ry. 82–91. Viitattu 12.3.2025. Saatavissa https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan_arvo_PageView_WEB.pdf

Keskinen, S., Mkwesha, F. & Seikkula, M. 2021. Teoreettisen keskustelun avaimet – rasismi, valkoisuus ja koloniaalisuuden purkaminen. Teoksessa Keskinen, S., Mkwesha, F. & Seikkula, M. (toim.) Rasismi, valta ja vastarinta: Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa. Helsinki: Gaudeamus, 118–196. E-kirja.

Kokkonen, L., Pöyhönen, S., Reiman, N. & Lehtonen, T. 2019. Sosiaaliset verkostot ja kielennoppiminen: kohti uutta ajattelua kotoutumiskoulutuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. Helsinki: Grano oy. 92–102. Viitattu 3.2.2025. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>

Kostilainen, H., Määttä, A., Nieminen, A. & Perikangas, S. 2020. Yhteiskehittäminen hyvän elämän palvelujen muotoiluna. Teoksessa Helminen, J. (toim.) Näkökulmia osallistavaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan. Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 5, 36–49. Viitattu 27.12.2024. Saatavissa https://dialogi.diak.fi/wp-content/uploads/sites/8/2020/06/DIAK_Ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4_18_web.pdf

Kotoutuminen.fi a. Kotoutuminen on kaksisuuntaista. Verkkosivu. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa <https://kotoutuminen.fi/kaksisuuntainen-kotoutuminen-selkosuomi>

Kotoutuminen.fi b. Viranomaisten tehtävät. Verkkosivu. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa <https://kotoutuminen.fi/web/kotoutuminen/viranomaisten-tehtavat>

Kylliäinen, A. Hyveet työssä ja vapaaehtoistoiminnassa. Teoksessa Hirvonen, S. & Puolitaival, S. (toim.) Vapaaehtoistoiminnan arvo. Helsinki: Kansalaisareena ry. 75–81. Viitattu 12.3.2025. Saatavissa https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan_arvo_PageView_WEB.pdf

Kylmäläinen, H-R., Lakkala, M., Carver, E. & Kamppari K. 2016. Opas projektityöskentelyyn. Tieteestä toimintaa -verkoston julkaisu 2016. Helsingin yliopisto. Viitattu 27.12.2024

Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/86049f5f-20ea-4814-9cdf-813c1510511d/content>

Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023. Saatavissa https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2023/681#OT0_OT3

Laasanen, J. 2011. Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset. Helsinki: Helsingin yliopisto. Verkkojulkaisu. Viitattu 13.3.2025.

Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/ce2f778b-99b5-4f83-9316-412d6cbcdf63/content>

Lapin yliopisto 2021. Johdatus palvelumuotoiluun MOOC-verkkokurssi. Viitattu 9.3.2025

Maahanmuuttovirasto. 2024a. Maahanmuutto Suomeen. Verkkojulkaisu. Viitattu 27.4.2025. Saatavissa

https://migri.fi/documents/5202425/166014458/Maahanmuutto+Suo-meen_2_2024.pdf/411dd310-27d1-a201-e74f-ba034b25cacb?t=1716285368835

Maahanmuuttovirasto. 2024b. Päätökset. Tilasto. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa <https://tilastot.migri.fi/#decisions>

Maahanmuuttovirasto. Tilapäinen suojele Ukrainasta paenneille. Verkkojulkaisu. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa <https://migri.fi/tilapainen-suojelu>

Merilä, R., Holappa-Girginkaya, J., Marttila-Tornio, K. & Mattila, Tutta. 2021. Palvelumuotoilun käyttäjäprofiilit kertovat yhteisölliseen työvuorosuunnitteluun osallistumisesta. Blogi. Viitattu 5.3.2025. Saatavissa <https://oamkjournal.oamk.fi/2021/palvelumuotoilun-kayttaja-profiilit-kertovat-yhteisolliseen-tyovuorosuunnitteluun-osallistumisesta/>

Mixed Finns. Antirasismiopas meille, mixed-suomalaisille. Verkkojulkaisu. Viitattu 13.4.2025. Saatavissa

<https://www.mixedfinns.fi/wp-content/uploads/2022/03/antirasismiopas-meille-mixed-suomalaisille.pdf>

MoniSuomi-työryhmä (2023). MoniSuomi-tutkimuksen 2022–2023 perustulokset. [https://www.thl.fi/monisuomi_verkkoraportit/monisuomi22/]. Saatavana www.thl.fi/monisuomi/tulokset

Niskanen, H. 2014. Maahanmuuttaja nuorten kieli-identiteetti. Oulun yliopisto. Pro Gradu. Viitattu 29.12.2024. Saatavissa

<https://oulurepo.oulu.fi/bitstream/handle/10024/39820/nbnfioulu-201412162130.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Nordic statistics database. Tilasto. Viitattu 27.12.2024. Saatavissa https://pxweb.nordicstatistics.org/pxweb/en/Nordic%20Statistics/Nordic%20Statistics_Integration%20and%20migration_Population/MIGR06.px/?rxid=4bd7ba15-3c4a-4793-8711-6db1fc878223

Näre, L. 2023. Maahan muuttaneiden hoiva- ja siivousalan työntekijöiden kohtaama eriarvoisuus työelämässä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet. Helsinki: Grano oy. 55–64. Viitattu 12.4.2025. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-703-8>

OECD. International Migration Outlook 2023. 2023. Verkkojulkaisu. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2023_b0f40584-en/full-report.html

Oiva-Kess, A. & Kronqvist, E-L. 2021. Miten minusta tulee minä: Opas varhaislapsuuteen. E-kirja. Helsinki: Into Kustannus

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro

Opetushallitus. 2022. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022. Määräykset ja ohjeet 2022:1a. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 23.5.2025. Saatavissa https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Oxcampo, A. 2024. Truly at home? Perceived belonging and immigrant incorporation. Social Forces. Nro 2/2024. Viitattu 24.5.2025. Saatavissa <https://doi.org/10.1093/sf/soae094>

Peltosalmi, J., Eronen, A., Londén, P. & Ruuskanen P. 2024. Järjestöbarometri 2024. Ajan-kohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Verkkojulkaisu. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Viitattu 12.3.2025. Saatavissa https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2024/10/JP-2024_01102024-1.pdf

Piirainen, K., Hokkanen, J. & Kettunen, A. 2007. Esteettömyyttä, tasa-arvoa ja osallisuutta? Selvitys tietoyhteiskunnan tilasta ja mahdollisuuksista erityisryhmien näkökulmasta ja tapaus mobiilitulkkauspilotti. Raportti. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.12.2024.

Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/60360/D_44_Hokkanen_Kettunen_Piirainen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pitkäranta, A. 2044. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. E-kirja. Jokioinen: e-Oppi Oy

Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset menetelmät. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen menetelmät ja näkökulmat. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

XXRantala, A. & Uotinen, S. 2021. Lapsiperheiden arjen vahvuudet varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkökulmasta. Kuntoutus. Nro 1/2021. Viitattu 18.4.2025. Saatavissa <https://doi.org/10.37451/kuntoutus.103340>

Saarijärvi. H. & Puustinen, P. Strategiana asiakaskokemus : miksi, mitä, miten? E-kirja. Jyväskylä: Docendo

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. 52–54. Viitattu 29.12.2024. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>

Sahradyan, S. 2022. Personal and Institutional Trajectories of Language, Employment and Integration: An Ethnography with Migrant NGO Practitioners. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 24.5.2025. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9266-8>

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos. S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. Verkkojulkaisu. Viitattu 29.12.2024. Saatavissa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/817817/isbn9789522166494.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Scotson, M. 2020. Korkeakoulutetut kotoutujat suomen kielen käyttäjinä - Toimijuus, tunteet ja käsitykset. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 23.5.2025. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8259-1>

Seikkula, M. & Hortelano, P. 2021. Arjen rasismi ja rasisminvastaisuus arjessa. Teoksessa Keskinen, S., Mkwesha, F. & Seikkula, M. (toim.) Rasismi, valta ja vastarinta: Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus, 69–75

Sisäministeriö. 2021. Selvitys haavoittuviin ryhmiin kuuluvien turvallisuuden kokemuksista. Sisäministeriön julkaisuja 2021:21. Helsinki: Sisäministeriö. Viitattu 30.12.2024. Saatavissa

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163204/SM_2021_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Summa, T. & Tuominen, K. 2009. Fasilitaattorin työkirja – menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. E-kirja. Helsinki: Miktor. Viitattu 1.1.2025 Saatavissa https://fingo.fi/wp-content/uploads/2020/10/Fasilitaattorin_tyokirja.pdf

Storvik- Sydänmaa S., Tervajärvi, L. & Hammar, A-M. 2019. Lapsen ja perheen hoitotyö. E-kirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Särkkä M., Turtiainen, K. & Päivinen, K. 2020. Verkostotyön menetelmä maahanmuuttaneiden parissa tehtävässä aikuissosiaalityössä. Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Verkkojulkaisu. Viitattu 23.5.2025. Saatavissa <https://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202303092091>

Talvio, M. & Klemola, U. 2017. Toimiva vuorovaikutus. E-kirja. Jyväskylä: Ps-kustannus

Taskinen, S. 2017. ”Ne voi oppiaa toisilta”– kasvatustieteellinen design-tutkimus maahanmuuttajaoppilaiden osallisuutta edistävästä luokkakäytänteistä. Lapin yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 27.12.2024. Saatavissa

https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63013/Taskinen_Satu_ActaE_227pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2024. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Verkkojulkaisu. Viitattu 26.12. 2024. Saatavissa

<https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>

Tilastokeskus. 2021. Vieraskieliset ylläpitivät väkiluvun kasvua. Verkkojulkaisu. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa

https://stat.fi/til/vaerak/2020/vaerak_2020-03-31_tie_001_fi.html#:~:text=Suo-messa%20asui%20vakituisesti%20vuoden%202020,ja%20arabiaa%20puhu-vat%2C%2034%20282

Tilastokeskus. 2024. Tilasto. Viitattu 4.1.2025. Saatavissa <https://stat.fi/fi>

Tilastokeskus. 2025. Tilasto. Viitattu 17.3.2025. Saatavissa <https://stat.fi/fi>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Primo

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. Verkkojulkaisu Viitattu 21.4.2025 Saatavissa https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/lhmistieteiden_eettisen_ennakkoarviointin_ohje_2020.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Verkkojulkaisu Viitattu 21.4.2025 Saatavissa https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Villar-Bustos, C., Quiroga Sánchez, E. & Andina-Días, E. 2023. Factors that affect the health of immigrants: Qualitative meta synthesis. Public Health Nursing. Nro 4/2024. Viitattu 24.5.2025. Saatavissa <http://dx.doi.org/10.1111/phn.13312>

Turtiainen, K. & Sapir H. 2021. Yhteisölähtöisen kotoutumisen mahdollisuudet Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, 2021:30. Viitattu 23.5.2025. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-659-8>

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkelia kotoutumisesta. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162005>

UNCHR. 2023. Global trend report 2023. Verkkojulkaisu. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa <https://www.unhcr.org/global-trends-report-2023>

Valaste, M. & Wass, H. 2019. Poliittinen osallistuminen osana kokonaisvaltaista kotoutumista. Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkelia kotoutumisesta. Helsinki: Grano oy. 193–206. Viitattu 12.2.2025. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>

Valtioneuvosto. 2021. Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2021. Suomen väestö monimuotoistuu – vaihtelua on alueittain. Verkkojulkaisu. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/suomen-vaesto-monimuotoistuu-vaihtelua-on-alueittain>

Van Tubergen, F. 2025. Perceived Societal Discrimination among Immigrants across 17 European Countries: Extending the Integration Paradox? European Societies. Nro 1/2025. Viitattu 23.5.2025. Saatavissa <https://direct.mit.edu/euso/article/27/1/31/125842/Perceived-societal-discrimination-among-immigrants>

Virtanen, P., Suoheimo, M., Lamminmäki S., Ahonen, P. & Suokas, M. 2011. Matkaopas asiakaslähtösten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen. Verkkojulkaisu. Viitattu 29.12.2024. Saatavissa

<https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/matkaopas.pdf>

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014

Yhteiset lapsemme ry. Verkkosivu. Viitattu 26.12.2024. Saatavissa: <https://www.yhteiset-lapsemme.fi/>

Liite 1 Tutkimustiedote

Kutsu Lähialuekaveritoiminnan kehittäjäryhmään!

Lähialuekaveritoiminta käynnistää syksyllä 2024 kehittäjäryhmät, jotka on suunnattu hankkeeseen osallistuville asiakasperheille ja vapaaehtoisille. Kehittäjäryhmät toteutetaan soveltavana tutkimuksena ja tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan Lähialueet tutuksi- hankkeen toimintaa parantaa käyttäjälähtöisesti. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia ja kuvata Lähialueet tutuksi- hankkeeseen osallistuvien käsityksiä hankkeen toiminnasta. Lisäksi tarkoituksena on myös luoda kehittämisehdotuksia hankkeen laadun ja käyttäjäkokemuksen parantamiseksi.

Haastatteluissa ja työpajassa käsitellään seuraavia teemoja:

- 10-kerran malli
- Pehdytys
- Suhde kaveriperheen kanssa
- Lähialuekaveritoiminta yleisesti
- Materiaalit
- Omatyöntekijä ja saatu tuki

Tavoitteena on kerätä kehitysideoita ja syvällisiä kokemuksia toiminnasta. Erityisesti toivomme rakentavaa palautetta, mukaan lukien niitä kokemuksia, jotka eivät ole olleet myönteisiä tai jotka ovat aiheuttaneet jopa mielipahaa.

Haastatteluiden ja työpajan jälkeen vastaukset toimitetaan täysin anonymieinä Yhteiset lapsemme ry:n työntekijöille jatkokehittämistä varten. Perheiden ja vapaaehtoisten tarpeista ja toiveista muodostetut ratkaisuehdotukset esitellään perheille henkilökohtaisesti tulkin välityksellä ja vapaaehtoisille yhteisesti etäyhteyden avulla viimeistään helmikuussa 2024. Työntekijöiden ratkaisuehdotukset yhdessä kommenttien kanssa ovat kehittämistoiminnan lopullinen tuotos, ja Lähialuekaveritoiminnan tiimi vastaa niiden hyödyntämisestä toiminnan kehittämisessä.

Osallistuminen kehittäjäryhmiin on täysin vapaaehtoista sekä maksutonta, ja toiminnan voi halutessaan keskeyttää missä tahansa vaiheessa. Vastaukset käsitellään anonymieinä ja luottamuksellisesti, ja niitä tarkastelevat ainoastaan kehittäjätoimintaan osallistuvat henkilöt, Mariam Umor ja Mathilda Selin. Poikkeustapauksissa, joissa ilmenee tarve käsitellä tilannetta vastaajan edun mukaisesti, toimitaan yksilöllisesti ja aina vastaajan suostumuksella. Tämänkaltaisen tilanne voi olla esimerkiksi selkeä kiusaamistilanne.

Kehittämistoiminnasta tehdään myös ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö LAB ammattikorkeakoululle. Siihen sisältyvät perheiden sekä vapaaehtoisten kehitysideat, työntekijöiden ratkaisuehdotukset sekä perheiden ja vapaaehtoisten kommentit, joista yhdessä muodostetaan kehittämistoiminnan lopullinen tuotos.

Vastaava työntekijä

Mariam Umor

Puh.

Sähköposti:

Liite 2 Suostumuslomake

Suostumus koskien henkilötietojen käsittelyä ja opinnäytetyöhön osallistumista

Minua on pyydetty osallistujaksi opinnäytetyöhön ”Lähialueet tutuksi – hankkeen kehittämisen asiakaslähtöisesti” liittyvään aineiston keräämiseen. Opinnäytetyön tekijä on Mariam Umor ja hän tekee opinnäytetyötään LAB-ammattikorkeakoulussa. Tällä lomakkeella ilmoitan halukkuudestani osallistua opinnäytetyön aineiston keräämiseen.

Osallistumiseni edellä mainittuun opinnäytetyöhön on täysin vapaaehtoista. Minulla on oikeus milloin tahansa peruuttaa suostumukseni tai keskeyttää opinnäytetyöhön osallistumisen, eikä minun tarvitse kertoa syytä päätökselleni. Suostumuksen peruuttamisesta tai osallistumisen keskeyttämisestä ei aiheudu minulle mitään kielteisiä seurauksia. Jos keskeytän osallistumiseni, minusta siihen mennessä kerättyjä tietoja voidaan kuitenkin yhä käyttää opinnäytetyössä.

Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöstä ja minulla on ollut myös mahdollisuus esittää opinnäytetyötä ja aineiston keräämistä koskevia kysymyksiä. Minulle on annettu aineiston keräämistä koskeva tiedote. Lisäksi minua on informoitu aineiston keräämiseen liittyvästä henkilötietojen käsittelystä tietosuojailmoituksella.

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen annan suostumukseni osallistua edellä mainitun opinnäytetyön aineiston keräämiseen sekä suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn tietosuojailmoituksessa kerrotulla tavalla.

Osallistujan allekirjoitus

Osallistujan nimenselvennys

Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.
Päivämäärä ja paikka

Liite 3 Tietosuojalomake

Laatimispäivämäärä: 6.10.2024

Ohje: Täytä ao. kohdat, laatikon alla olevasta sinisestä tekstistä löytyy ohjeistusta. LABin henkilökuntaa tai opiskelijoita koskevien opinnäytetöiden tietosuojailmoitukset lähetään opinnäytetyön tutkimuslupahakemuksen mukana yksikön johtajalle.

Mitä tarkoitusta varten henkilötietoja kerätään? / Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Opinnäytetyö toteutetaan Yhteiset Lapsemme ry:lle, kohdennetusti Lähialueet tutuksi hankkeelle, tutkimuksellisenä kehitystyönä. Opinnäytetyössä haastatellaan asiakasperheitä ja toteutetaan toinen organisaation vapaaehtoisille ja toinen työntekijöille. Tämän takia osallistujilta kerätään suostumuslomakkeet, joissa on henkilötietoja.

Tässä kohdassa kerrotaan se, minkä opinnäytetyön tekemiseksi henkilötietoja käsitellään. Lyhyt esittely opinnäytetyön aiheesta on tarpeellinen, samoin tutkimuksen kohde yksilöitävä.

Mitä tietoja keräämme? / Tutkimusrekisterin tietosisältö

Osallistujan nimi.

Tässä kohdassa ilmoitetaan ne tiedot tai tietotyypit, jotka rekisteröidystä kerätään, tallennetaan tai muutoin käsitellään. Esim. ”Keräämme sinusta seuraavia tietoja: nimi, sukupuoli, pitiuus...”

Millä perusteella keräämme tietoja? / Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Opinnäytetyön toteutus vaatii osallistujan suostumuksen.

Opinnäytetöiden osalta henkilötietojen käsittelyperuste on tavanomaisesti rekisteröidyn suostumus.

Mistä kaikkialta henkilötietoja keräämme / Tietolähteet

Henkilötietoja keräämme ainoastaan rekisteröidyltä itseltään

Tässä kohdassa kuvataan, mistä ja millä perusteilla rekisteriin tallennettavat tiedot saadaan. Esim. "Henkilötietoja keräämme ainoastaan rekisteröidyltä itseltään.". Jos tietoa kerätään myös muista lähteistä, myös tämä tieto on ilmoitettava. Esim. "Henkilötietoja keräämme rekisteröidyltä itseltään sekä myönnetyn luvan mukaisesti xxx potilastietokannasta.". Mikäli tietoja kerätään muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, tässä kohdassa on myös mainittava, ovatko muut tietolähteet yleisesti saatavilla olevia tietolähteitä, vai onko tietolähteen käyttämiseen saatu nimenomainen lupa.

Kenelle tietoja siirretään? / Tietojen siirto tai luovuttaminen ulkopuolelle

Henkilötietoja ei luovuteta ulkopuolelle.

Tässä kohdassa ilmoitetaan, siirretäänkö tai luovutetaanko henkilötietoja opinnäytetyön laatijan/laatijoiden lisäksi korkeakoulun muille jäsenille. Mainittava, mitä tietoja luovutetaan, mihin niitä luovutetaan ja mihin luovuttaminen perustuu. Tähän kuvataan myös mahdollinen henkilötietojen siirto rekisterinpitäjältä ulkopuoliselle henkilötietojen käsittelijälle.

Minne tietoja siirretään? / Tietojen siirto tai luovuttaminen EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Kerättyjä henkilötietoja ei siirretä EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tässä kohdassa kerrotaan, siirretäänkö henkilötietoja EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle. Esim. "Kerättyjä henkilötietoja ei siirretä EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle." Huom. Mikäli tutkimusaineistoa säilytetään ulkoisten palveluntarjoajien palvelualueilla esim. Google Drivella, tietoja mitä todennäköisemmin siirtyy Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Tämän vuoksi tietosuojailmoituksessa on myös mainittava, mikäli tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja säilytetään ulkoisten palveluntarjoajien palvelimilla, joiden serverit eivät sijaitse Euroopan talousalueella. Jos henkilötietoja siirretään EU:n tai ETA:n ulkopuolelle, on tässä myös ilmoitettava yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen ns. siirtoeruste, jolla siirto oikeutetaan (esim. komission vastaavuuspäätös, komission vakiolausekkeet).

Kerättyjen tietojen turvallinen säilyttäminen / Rekisterin suojauksen periaatteet

Kerättyä aineistoa säilytetään lukitussa kaapissa ja ainoastaan opinnäytetyön laatijoilla on pääsy aineistoon

Tässä kohdassa kerrotaan, miten kerätty aineisto on suojattu. Kerrottava manuaalisen suojauksen periaatteet, esim. "Kerättyä aineistoa säilytetään lukitussa kaapissa ja ainoastaan opinnäytetyön laatijoilla on pääsy aineistoon." Myös tietojärjestelmissä käsiteltävien tietojen suojaamisen periaatteista kerrottava, esim. "Tietoja käsitellään korkeakoulun tietoturvalisillä palvelimilla ja tietoihin pääsy on mahdollista ainoastaan xxx henkilöille"

Huomioi, ettei ilmoituksessa saa kertoa tietoturvaa vaarantavia yksityiskohtia, vaan tietojen suojauksen periaatteista ja keinoista kerrotaan ainoastaan yleisellä tasolla.

Tässä kohdassa kerrotaan myös se, missä vaiheessa suorat tunnistetiedot poistetaan kerätyistä aineistosta, eli missä vaiheessa aineisto anonymisoidaan. Mikäli kerätty aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, tässä kohdassa on myös perusteltava se, minkä vuoksi aineiston analyysissä on tarpeen säilyttää henkilöiden suorat tunnistetiedot.

Kuinka kauan kerättyä aineistoa säilytetään? / Tutkimusaineiston käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Henkilötietoja säilytetään vain opinnäytetyön tekemisen ajan.

Tässä kohdassa kerrotaan, kuinka kauan kerättyä aineistoa säilytetään. Mikäli kerätty aineisto arkistoidaan, täytyy tässä kohdassa mainita myös se, arkistoidaanko kerätty aineisto henkilötunnistetiedoin vai ilman henkilötunnistetietoja. Lisäksi on ilmoitettava, minne aineisto arkistoidaan ja kuinka pitkäksi aikaa.

Millaista päätöksentekoa? / Automatisoitu päätöksenteko

Aineistoa käsiteltäessä ei tapahdu automaattista päätöksentekoa

Tässä kerrotaan, tehdäänkö käsittelyssä automaattisia päätöksiä. Esim. ”Aineistoa käsiteltäessä ei tapahdu automaattista päätöksentekoa.”

Oikeutesi / Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa antamansa suostumus, milloin henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen.

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Rekisteröidyllä on seuraavat EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaiset oikeudet:

- a) Rekisteröidyn oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot.
- b) Rekisteröidyn oikeus tietojensa oikaisemiseen.
- c) Rekisteröidyn oikeus tietojensa poistamiseen. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta, jos tietojen käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten, jos oikeus tietojen poistamiseen estää tai suuresti vaikeuttaa henkilötietojen käsittelyä.
- d) Rekisteröidyn oikeus tietojen rajoittamiseen.
- e) Rekisteröidyn oikeus siirtää tiedot toiselle rekisterinpitäjälle.
- f) Rekisteröidyn oikeus vastustaa tietojensa käsittelyä, kun käsittely perustuu yleistä etua koskevaan tehtävään, rekisterinpitäjälle kuuluvaan julkiseen valtaan tai rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettuun etuun.

EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaiset rekisteröidyn oikeudet eivät ole automaattisia kaikessa henkilötietojen käsittelyssä.

Tutkimusrekisterin tiedot

Opinnäytetyön osallistujien henkilötieto rekisteri
Opinnäytetyö on kerta tutkimus
Tutkimuksen kestä ja henkilötietojen säilyttämisen kesto aika 10/2024-5/2025

Mainittava:

- *Rekisterin nimi*
- *Onko kyseessä kertatutkimus vai seurantatutkimus*
- *Tutkimuksen kesto aika*
- *Henkilötietojen säilyttämisen kesto aika*

Rekisterinpitäjän ja yhteys henkilön tiedot

Mariam Umor p.

Ilmoitettava rekisterinpitäjän ja yhteys henkilön (voivat olla sama henkilö) nimi sekä yhteystiedot.

Tutkimuksen suorittajat

Mariam Umor

Tähän kirjataan kaikki ne henkilöt, joilla on tutkimuksen kuluessa oikeus käsitellä tutkimusrekisterin tietoja (tutkija ja muut mahdolliset henkilöt).

Liite 4 Haastattelun kysymykset

PERHEIDEN KYSELY

Teema: Lähialukaveritoiminta

Toiminta tarjoaa mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin, uuden kotialueen palveluihin ja ympäristöön, sekä saada mukavia kohtaamisia suomalaisen kulttuurin ja ihmisten parissa samalla kielillä oppien. Toiminnan kautta voi löytää kaveriperheen alueeltaan tai vertaistukea elämän uuteen vaiheeseen. Lisäksi toiminta antaa tilaisuuden kokea onnistumisen ja oppimisen hetkiä sekä yhteisiä elämyksiä perheen kanssa uudella kotiseudulla.

Miten koit lähialuekaveritoiminnan yleisesti?

Miten lähialuekaveritoiminta eteni kohdallasi? Alkaen hakeutumisesta toiminnan

- Oliko sinulla odotuksia toiminnalle, mitä?
- Miten toiminta vastasi odotuksiasi?
 - *(LKT pohjautuu siihen, että perheet kokevat sen vastaavan tarpeita ja hyödyttävän omaa kotoutumistaan)*
- Ymmärsitkö mikä toiminnan tarkoitus oli?
 - *Toiminnan tavoite on tukea osallistujan kotoutumista, vahvistaa suomen kielen taitoa, yhteiskuntataitoja, ja luoda uusia sosiaalisia verkostoja*
- Miten päädyit toimintaan mukaan?
 - *Maahanmuuttaneita on paikoittain vaikea tavoittaa*
- Mitä mieltä olit omasta työntekijästäsi?
 - *LKT työntekijän tarkoitus on olla tukena koko kaverisuhteen ajan*
 - Tiedätkö, kuka oma työntekijäsi oli?
 - Oliko hänet helppo tavoittaa?
 - Olisiko työntekijä voinut tehdä jotain toisin?

Apukysymyksiä

- Oliko toiminta mielestäsi hyödyllistä?
- Tukivatko teemat tavoitetta?

Teema: Strukturoitu malli

Tavataan noin 10 kertaa, kuukauden välein, ja tapaamisten pääteemat on suunniteltu hankkeen toimesta. Vapaaehtoisella on vastuu, että kaikki teemat tulee käytyä läpi. Teemat ovat: **Luttele** Esimerkiksi luontoon tutustuminen on pääteema ja perheet voivat keskenään tarkentaa mihin luontokohteeseen tutustutaan, esimerkiksi vierailu lähimetsässä

Kerro vapaasti, miten teemat näkyivät tapaamisissa?

Kerro vapaasti mitä mieltä olit teemoista?

Kuvaile miten teemat tukivat kotoutumistasi

- *Teemat on suunniteltu näyttöön ja haastatteluihin perustuen ja ne tukevat henkilön kotoutumista*
- Oliko teemoissa jotain huonoa, tylsää, jotain mikä oli jo tuttua?
- Puuttuiko teemoista jotain?
- Teittekö jotain teemojen ulkopuolelta?

Millainen kokonaiskuva tapaamisista jäi?

- *Näkyivätkö suunnitellut teemat tapaamisissa*
- Mikä tapaamisissa oli hyvää?
- Oliko tapaamisissa jotain huonoa?
- Tapasitteko 10 kertaa?
- Oliko tapaamisia liikaa tai liian vähän?
- Noudatettiinko tapaamisilla teemoja? Jos ei, niin miksi ei?

Millainen kokonaiskuva teemoista jäi?

- *Olivatko teemat perheen mielestä hyviä/tarpeellisia ja palvelivatko ne heidän tarpeitaan*

Teema: Kaveriperhe

Perhe yhdistetään työntekijän valitseman vapaaehtoisen kanssa. Ennen valitsemista kartoitetaan vapaaehtoisen sekä kaveriperheen toiveita, odotuksia, elämäntilannetta ja mielenkiinnon kohteita ja pyritään löytämään toisilleen sopivat perheet.

Minkälaista vapaaehtoisen (perheen) kanssa oli?

Kuvaile omin sanoin kaverisuhdettanne?

Kuvaile omin sanoin lasten suhdetta

- *Kaverisuhteen tulisi perustua vapaaehtoisuuteen ja omaan motivaatioon sekä kaveriperheillä tulisi olla yhteisiä mielenkiinnonkohteita*
- Miten koit sopivasi kaveriperheen kanssa yhteen?
- Miten kuvailisit lasten suhdetta?
- Koitko olosi turvalliseksi?
- Koitko olevanne tasavertaisia?
- Tapahtuiko jotain erityistä, jonka olisit halunnut mainita?
- Miten työntekijä voinut olla jotenkin aktiivisemmin mukana tukemassa kaverisuhdetta?

Teema: Materiaalit

Toiminnassa on erilaisia materiaaleja toiminnan tueksi. Perheille on tarkoitettu lasten reissuvihko, joka täytetään aina jokaisen tapaamiskerran päätteeksi

Mitä mieltä olit materiaaleista?

Miten materiaalit näkyivät LKT:ssä?

- *Hyödyttivätkö materiaalit perheitä? Käytettiinkö materiaaleja?*
- Oliko materiaaleja liikaa tai liian vähän?
- Miten hyödynsitte materiaaleja?
- Miten käytitte materiaaleja?

Teema: Muu toiminta

Lähialuekaveritoiminnassa on mahdollisuus saada lippuja erilaisiin kulttuuritapahtumiin sekä mahdollisuus osallistua erilaisille retkille sekä virkistyksiin.

Osallistuitko retkille tai virkistyksiin? Jos et, niin miksi et?

- *Jos perhe ei ole osallistunut mihinkään oheistoimintaan, on teema heidän kohdallaan tarpeeton.*

Mitä mieltä olit oheistoiminnasta?

- *Palvelivatko erilaiset retket, virkistykset yms. heidän tarpeitaan*

Osallistuitko yhdessä kaveriperheen kanssa?

- *Oheistoiminnan ideana on myös tarjota strukturoidun mallin mukaisia tapaamismahdollisuuksia yhdistetyille kaveriperheille*

VAPAAEHTOISTEN KYSELY

Teema: Lähialuekaveritoiminta

Toiminta tarjoaa maahan muuttaneelle perheelle mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin, uuden kotialueen palveluihin ja ympäristöön, sekä saada mukavia kohtaamisia suomalaisen kulttuurin ja ihmisten parissa samalla kieltä oppien. Toiminnan kautta voi löytää kaveriperheen alueeltaan tai vertaistukea elämän uuteen vaiheeseen. Lisäksi toiminta antaa tilaisuuden kokea onnistumisen ja oppimisen hetkiä sekä yhteisiä elämyksiä perheen kanssa uudella kotiseudulla. Toiminta ei olisi mahdollista ilman vapaaehtoisia

Miten lähdit mukaan toimintaan?

- *Miten toiminta tavoitti vapaaehtoiset, etsikö vapaaehtoinen meidät vai tavoittiko markkinointimme hänet*

Miten koit lähialuekaveritoiminnan yleisesti?

- *Millainen kokemus LKT on vapaaehtoisille*

Miten ymmärsit toiminnan tarkoituksen?

- *Toiminnan tavoite on tukea osallistujan kotoutumista, vahvistaa suomen kielen taitoa, yhteiskuntataitoja, ja luoda uusia sosiaalisia verkostoja*

Miten koit työntekijän tuen?

- *LKT työntekijän tarkoitus on olla tukena koko kaverisuhteen ajan, erityisesti vapaaehtoiselle*

Apukysymyksiä pohdinnan tueksi:

- Oliko odotuksia toiminnalle, mitä?

- Oliko toiminta mielestäsi hyödyllistä?
- Miten toiminta vastasi odotuksiasi?
 - *(LKT pohjautuu siihen, että perheet kokevat sen vastaavan tarpeita ja hyödyttävän omaa kotoutumistaan)*
- Työntekijä?
 - *LKT työntekijän tarkoitus on olla tukena koko kaverisuhteen ajan, erityisesti vapaaehtoiselle*
 - Tiedätkö, kuka oma työntekijäsi oli?
 - Oliko hänet helppo tavoittaa?
 - Olisiko työntekijä voinut tehdä jotain toisin?

Teema: Strukturoitu malli

*Tavataan noin 10 kertaa, kuukauden välein, ja tapaamisten pääteemat on suunniteltu hankkeen toimesta. Vapaaehtoisella on vetovastuu, että kaikki teemat tulee käytyä läpi. Teemat ovat: **Luettele** Esimerkiksi luontoon tutustuminen on pääteema ja perheet voivat keskenään tarkentaa mihin luontokohteeseen tutustutaan, esimerkiksi vierailu lähimetsässä*

Kerro vapaasti mitä mieltä olit teemoista?

- *Ymmärsivätkö vapaaehtoiset teemojen tarkoitukset*

Kerro vapaasti, miten teemat näkyivät tapaamisissa?

- Jos eivät näkyneet, niin miksi?
 - *Näkyivätkö suunnitellut teemat tapaamisissa*
 - *Tukivatko teemat tapaamisia*

Millainen kokonaiskuva teemoista jäi?

- *Olivatko teemat vapaaehtoisen toimintaa tukevia ja palvelivatko ne heidän tarpeitaan*

Apukysymyksiä

Teemat:

- Oliko teemoissa jotain huonoa, tylsää, jotain mikä oli jo tuttua?
- Puuttuiko teemoista jotain?
- Teittekö jotain teemojen ulkopuolelta?

Tapaamiset:

- Mikä tapaamisissa oli hyvää?
- Oliko tapaamisissa jotain huonoa?
- Tapasitteko 10 kertaa?
- Oliko tapaamisia liikaa tai liian vähän?
- Noudatettiinko tapaamisilla teemoja? Jos ei, niin miksi ei?

Teema: Perehdytys

Perehdytys on yksilö- tai ryhmämuotoinen, kestoltaan kolme tuntia. Perehdytys pitää sisällään seuraavat teemat: Maahanmuutto & kotoutuminen, rasismi, syrjintä & antirasistinen vapaaehtoistoiminta, lapset & perheet vapaaehtoistoiminnassa, lähialuekaveritoiminta sekä vapaaehtoisille tuki & ohjaus

Mitä mieltä olit perehdytyksestä?

Miten perehdytys tuki mahdollisuuksiasi toimia vapaaehtoisena?

- *Perehdyttiinko oikeihin asioihin*
- Vastasiko perehdytys odotuksiasi?
- Oliko teemoissa jotain minkä tiesit jo?
- Olisitko kaivannut teemoista jotain muuta? – Mitä?
- Jäikö jokin asia mietityttämään perehdytyksen jälkeen?

Teema: Kaveriperhe

Vapaaehtoinen yhdistetään työntekijän valitseman perheen kanssa. Ennen valitsemista kartoitetaan vapaaehtoisen sekä kaveriperheen toiveita, odotuksia, elämäntilannetta ja mielenkiinnon kohteita ja pyritään löytämään toisilleen sopivat perheet.

Miten kuvailisitte kaverisuhdettanne?

Miten kuvailisitte lasten suhdetta

Miten kaverisuhteenne eteni?

- *Kaverisuhteen tulisi perustua vapaaehtoisuuteen ja omaan motivaatioon sekä kaveriperheillä tulisi olla yhteisiä mielenkiinnon kohteita*

Millainen kokonaiskuva tapaamisista jäi?

- Miten koit sopivasi kaveriperheen kanssa yhteen?
- Syvenikö kaverisuhteenne?
- Koitko olosi turvalliseksi?
- Koitko olevanne tasavertaisia?
- Tapahtuiko jotain erityistä, jonka olisit halunnut mainita?
- Miten työntekijä voinut olla jotenkin aktiivisemmin mukana tukemassa kaverisuhdetta?

JOS kaverisuhde jäi kesken, niin miksi? Olisiko voitu tehdä jotain toisin?

Teema: Materiaalit

Toiminnassa on erilaisia materiaaleja toiminnan tueksi. Vapaaehtoisille on oma lähialuekaveri-riipas ja lasten lähialuekaveriipas sekä perheille on tarkoitettu lasten reissuvihko, joka täytetään aina jokaisen tapaamiskerran päätteeksi

Mitä mieltä olit materiaaleista?

Miten materiaalit näkyivät LKT:ssä?

- *Hyödyttivätkö materiaalit vapaaehtoista? Käytettiinkö materiaaleja?*

Apukysymyksiä

- Oliko materiaaleja liikaa tai liian vähän?
- Miten hyödynsitte materiaaleja?
- Miten käytitte materiaaleja?

Teema: Muu toiminta

Lähialuekaveritoiminnassa on mahdollisuus saada lippuja erilaisiin kulttuuritapahtumiin sekä mahdollisuus osallistua erilaisille retkille sekä virkistykseen.

Osallistuitko retkille tai virkistykseen? Jos et, niin miksi et?

- *Jos vapaaehtoinen ei ole osallistunut mihinkään oheistoimintaan, on teema heidän kohdallaan tarpeeton.*

Mitä mieltä olit oheistoiminnasta?

- *Palvelivatko erilaiset retket, virkistykset yms. heidän tarpeitaan*

Osallistuitko yhdessä kaveriperheen kanssa?

- *Oheistoiminnan ideana on myös tarjota strukturoidun mallin mukaisia tapaamismahdollisuuksia yhdistetyille kaveriperheille*

Liite 5 Tutkimuslupa

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

PVM. 22.5.2020

Organisaatio	
Yhteiset lapsemme ry	
Opinnäytetyön tekijä(t) Aktivoi Nimi ja napsauta + -painiketta lisätäksesi uusi rivi	
Nimi	Mariam Umor
Opinnäytetyön aihe	
Lähialueet tutuksi – hankkeen kehittäminen käyttäjälähtöisesti Kehittäjäryhmät toiminnan kehittämisen tukena	
Opinnäytetyön ohjaaja(t) Aktivoi Nimi ja napsauta + -painiketta lisätäksesi uusi rivi	
Nimi	Tarja Korpela
Opinnäytetyösuunnitelman tiivistelmä	
Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena Yhteiset Lapsemme ry:n Lähialueet tutuksi -hankkeelle. Tavoitteena on tuottaa tietoa hankkeen parantamiseksi käyttäjälähtöisesti. Tutkimuksessa tarkastellaan hankkeeseen osallistuvien maahanmuuttajien, vapaaehtoisten ja työntekijöiden käsityksiä hankkeesta. Kehittämisehdotuksia luodaan hankkeen laadun ja käyttäjäkokemuksen parantamiseksi. Aineisto kerätään haastatteluilla ja työpajalla, ja tutkimus toteutetaan keuhin 2025 aikana.	
Opinnäytetyön menetelmien kuvaus	
1. Puolistrukturoitu haastattelu maahanmuuttaneille perheille on osittain avoin ja osittain suljettu haastattelu, jossa on valittu tietyt teemat, johon haetaan vastausta, ja tarvittaessa voidaan käyttää strukturoituja kysymyksiä, jotta haastattelu pysyy aiheessa ja saadaan vastauksia tutkimuskysymykseen. Sen tavoitteena on saada tietoa riittävästi	
2. Learning cafe menetelmä vapaaehtoisille. Siinä valitaan teemat ja kysymykset, joihin haetaan vastauksia ja ajatuksia. Ryhmät keskustelevat yhdessä teemasta kerrallaan, siirtyen sitten seuraavaan teemaan, aina täydentäen ja kommentoiden edellisiä. Tavoitteena on ideoida ja jakaa tietoa yhteistoiminnallisesti.	
3. Tulevaisuuden vertais työntekijöille on ryhmätyöskentelyn menetelmä, jossa ongelman määrittelyä edetään unelmoimalla ratkaisuihin. Siinä pohditaan ennalta sovittuja ongelmia, jotka ratkaistaan ne ideoimalla, ajattelematta rajoituksia tai resursseja.	
Opinnäytetyössä tarvittava tausta-aineisto	
Ymmärrys järjestökentästä sekä kotoutumisen prosesseista ja maahanmuuttaneiden kanssa työskentelystä.	
Opinnäytetyön aineiston säilyttäminen ja hävittäminen	
Alkuperäiset aineistot säilytetään lukitussa tilassa ja hävitetään viilittömästi työskentelyn päätyttyä.	
Opinnäytetyön aikataulu	
Suunnitelma syksy 2024 Toteutus ja raportin kirjoittaminen kevät 2025	
Opinnäytetyön tulosten hyödyntäminen	

Opinnäytetyön lopputulos jäll yhteistyöorganisaatiolle hyödynnettäväksi	
Muut mahdolliset yhteiskumppanit	
-	
Liitteet (opinnäytetyön suunnitelma ja muut mahdolliset liitteet, esimerkiksi kyselylomake)	
-	
Lisätietoja	
Kyselylomake työstetään yhdessä yhteistyöorganisaation kanssa	
Opinnäytetyön tekijä(t) ja allekirjoitukset Aktivoi Nimi ja napsauta + -painiketta lisätäksesi uusi rivi	
Nimi:	Mariam Umor
Opiskelijatunnus	
Ryhmätunnus:	
Sähköposti:	m
Puhelin:	
Paikka ja aika	17.12.2024
Allekirjoitus ja nimenselvennys:	 <div style="border-top: 1px solid black; width: 100%;"></div> Mariam Umor
Ohjaajan tiedot ja allekirjoitukset Aktivoi Nimi ja napsauta + -painiketta lisätäksesi uusi rivi	
Nimi:	Tarja Korpela
Sähköposti:	
Puhelin:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Paikka ja aika	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Allekirjoitus ja nimenselvennys:	 <div style="border-top: 1px solid black; width: 100%;"></div> Tarja Korpela
Tutkimusluvan myöntämistä koskeva päätös	
☒ Tutkimuslupa myönnetään hakemuksen mukaisesti ☐ Tutkimuslupa myönnetään muutoksin (selvitys ja muutosvaatimukset perusteluihin) ☐ Tutkimuslupaa ei myönnetä (perustelu)	
Perustelu	
Suunnitelma on laadittu yhteistyössä Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa.	
Hyväksyjän tiedot ja allekirjoitus	
Paikka ja aika	17.12.2024
Allekirjoitus ja nimenselvennys:	 <div style="border-top: 1px solid black; width: 100%;"></div> Katja Mannerström

Päivitetty 20.5.2020